

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

З НОВИМ РОКОМ!

Привітання Президента НАКСУ	2
Привітання з Новим роком та Різдвом Христовим!	3

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

"Працюємо поруч на спільне добро"	5
---	---

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Кредитна кооперація України крізь призму польського досвіду	7
--	---

РАДА НАКСУ

Засідання Ради НАКСУ	15
----------------------------	----

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ НАКСУ

Науково-практична Конференція НАКСУ	17
---	----

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Підсумки діяльності кредитних спілок за I півріччя 2014 року	19
---	----

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок - членів НАКСУ за 9 місяців 2014 року	24
---	----

З ЖИТТЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Співпраця заради загального добробуту	36
Кредитна спілка "Нарцис": швидко, доступно, надійно	38
Кредитна спілка №100	40
Кредитна спілка "Вінничанка" - часточка нашої душі	41

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Серце України б'ється й на Луганщині!	43
---	----

СУДОВА ПРАКТИКА

Особливості реалізації предмета іпотеки	48
Згода поручителя на збільшення обсягу його відповідальності при підвищенні процентної ставки за кредитним договором	51

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Діяльність кредитних спілок в умовах особливого періоду	55
--	----

Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення". Перше знайомство	65
--	----

НОВОРІЧНИЙ КАЛЕЙДОСКОП

Святкові обереги	73
Новорічні частування	77

ПРИВІТАННЯ ПРЕЗИДЕНТА НАКСУ

Добридень же, новий годе,
В торішній свитині!
Що ти несеш в Україну
В латаній торбині?

Т. Шевченко

Шановні колеги, друзі!

Завершується 2014 рік. Без сумніву, він був найдраматичнішим роком для нашої молоді незалежної держави. Наші сподівання на початку минулого року на те, що формування свідомого громадянського суспільства після Революції Гідності могло позитивно вплинути на економіку економіки і стан кредитних спілок у тому числі, на жаль, не виправдались. Але ми розуміємо, для цього є об'єктивні причини – Україна вже майже рік змушена щодня протистояти російській військовій агресії.

Ювілейний для НАКСУ рік кредитні спілки прожили у дуже складних умовах: коли „старший брат” топче нашу землю, коли страждають наші браття-татари, неможливо розраховувати на покращення показників діяльності чи загальної ситуації на ринку в цілому. Тим не менш, сьогодні потрібно сказати, що навіть за таких вкрай непростих обставин кредитні спілки України вкотре продемонстрували свою гнучкість та здатність виживати. Нині, на тлі банківського колапсу та фінансово-економічних потрясінь, кредитні спілки практично у всіх кутках України не перестають виконувати свою соціальну місію, і це дає нам надію на те, що спілчанський рух житиме і розвиватиметься, незважаючи ні на що.

Сьогодні дійсно складно всім. Ми вдячні нашим колегам з усіх кредитних спілок і особливо тим, хто зараз знаходиться на тимчасово окупованих територіях Донбасу, за їх стійкість. Особлива подяка численним кредитним спілкам, які у поточних важких умо-

вах знаходять можливості і ресурси, щоб підтримувати наших бійців-патріотів. Багато активістів – працівників кредитних спілок знаходяться на передовій, ми молимося за них і разом з ними віримо в перемогу й визволення своєї землі від окупантів.

Попри всі складнощі, ми лишаємося оптимістами, і перші кроки на шляху реформування економіки дають сподівання на поступове покращення ситуації у наступному році. Ми переконані, що зрештою настане й наше „українське літо”, бо надто сильно його прагнуть мільйони й мільйони українців.

Напередодні Новорічних та Різдвяних свят перш за все хочемо побажати всім нам миру та збереження всіх українських територій. Нехай у новому 2015 році здійсняться усі найкращі сподівання і у наші домівки прийдуть спокій та добробут! Нехай наступний рік стане роком початку реального реформування системи кредитної кооперації України! Бажаємо здоров'я, благополуччя, надійних друзів, шани та любові рідних та близьких людей!

**Петро КОЗИНЕЦЬ, Президент
Національної асоціації кредитних спілок
України**

ПРИВІТАННЯ З НОВИМ РОКОМ ТА РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ!

**КС „Добродій”,
Панчищенко Наталія (м. Брянка,
Луганська область)**

Мой день начинается и заканчивается молитвой за мир в Украине. Никогда в жизни так искренне и так регулярно, как теперь, я не обращалась к Богу.

В ожидании нового года мы, как обычно, строим планы, мы мечтаем и загадываем желания. Наивно? Но так мы устроены, человек жив верой в будущее и надеждой на будущее.

В цей новий рік у мене буде лише одне бажання і лише одна мрія — Мир Україні, мир в Україні. Не будь-який, не будь-якою ціною, а справжній, вимріяний та вистражданий кожним українцем. Мир, за який не буде соромно. Мир, який ніхто, ніколи, ні за яких обставин не зможе зламати.

Усім нам я хочу побажати спільного майбутнього в неподільній Україні, щоб ми завжди були разом і духом, і думками.

С Новым 2015 годом! Годом, который не решит всех проблем, но будет решающим.

Бажаю всім любові, жити в любові, існувати любов'ю.

**КС «Залоговое агентство»,
Андрей Клишин
(г. Горловка, Донецкая область)**

**Микола Тищенко, КС „Схід”
(м. Донецьк)**

Головний меседж, який я би хотів донести до колег – це прохання звернути особливу увагу на «вихідців» з Донбасу. Як на мене, – це саме ті люди, які здатні і будуть працювати, щоб заново освоїти Донбас і зробити його знову територією України. Насправді дуже нелегко полишити дім і їхати у невідомість. А ці люди здійснили громадянський вчинок, не погодилися стати „живим щитом” сепаратистів. Серед них багато людей з активною патріотичною життєвою позицією, і буде помилкою, якщо ми змусимо їх розчаруватися.

Я вважаю, що кредитні спілки можуть стати унікальним інструментом взаємодопомоги вимушених переселенців. Сьогодні в Україні починають працювати фінансові фундації з надання їм благодійної допомоги, але ця допомога, так би мовити, нецільова і надходить безадресно. А якщо така допомога надаватиметься кредитними спілками на пільгових умовах у співпраці з названими фундаціями, то це б однозначно мало позитивний ефект як для людей, які змушені починати все спочатку, так і для самих кредитних спілок.

У новому році я бажаю перемоги Україні у конфлікті – бажаю її усім, і собі у тому числі. Вважаю, для перемоги у нас є усі підстави, і кредитна кооперація як об'єднання людей та їх зусиль зобов'язана посприяти цьому, реалізувавши свої можливості на користь нашої Батьківщини.

От кримчан, кредитних союзів «Ля Рыба», «Юрт», «Азово-Черноморский кредитный союз» хочу поздравить всех с наступающими новогодними праздниками и Рождеством! Выражаю большую благодарность за то, что мы имеем возможность участвовать в мероприятиях НАКСУ, ощущать себя частью большой семьи кредитных союзов, вместе где-то посочувствовать, где-то порадоваться нашему общему успеху. Мы думаем, что вместе у нас все получится и только вместе мы сможем преодолеть все сложности, которые у нас возникают. Мы живем в тяжелое время, но я думаю, что совместными усилиями все изменится к лучшему. Мир всем!

**Джалил Ибраимов, КС «Ля Рыба»
(АР Крым)**

"ПРАЦЮЄМО ПОРУЧ НА СПІЛЬНЕ ДОБРО"

16 жовтня 2014 року вся кредитно-кооперативна громадськість України разом із 208 мільйонами представників кредитно-кооперативного руху зі 103 країн світу відзначала Міжнародний День кредитних спілок.

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

16 жовтня 2014 року

Працюємо поруч
НА СПІЛЬНЕ ДОБРО

Святкування Міжнародного Дня кредитних спілок — це данина історії руху кредитних спілок. Щороку у кожен третій четвер жовтня кооператори усього світу вшановують пам'ять тих, хто присвятив своє життя кредитній кооперації, пригадують історію світового руху кредитних спілок та власної спілки. У День кредитних спілок представники спілчанського руху мають гарну можливість розповісти про себе, у т.ч. і у засобах масової інформації, провести день відкритих дверей, організувати конкурси, акції, ярмарки, добродійні заходи тощо, це слушна нагода разом обговорити проблеми, поділитися досвідом, просунути свої досягнення.

В Україні це свято відзначається від початку відродження кредитних спілок, понад 20 років. За цей час кредитні спілки України пережили і труднощі, пов'язані з фінансовими негараздами державного масштабу, і стрімкі злети. Віддані своїй справі спілчани, які дотримуються кооперативних принципів — добровільного і відкритого членства, демократичного контролю, економічної участі членів, самоврядування і незалежності, навчання та інформованості, кооперації, турботи про громаду, — з честю долали всі випробування, укріплювали свої установи, ділилися радістю від перемог та досягнень з колегами та передавали свій коштовний

досвід молодим кооператорам.

2014-го професійне свято спілчан припало не на кращі часи — після років економічної скрути, соціальних та політичних потрясінь наша держава змушена відстоювати своє право на існування. Утім це не зламало наші кредитні спілки, а навпаки, дало додатковий стимул згуртуватися у такий складний період. Саме кредитні спілки були і залишаються надійним помічником для багатьох пересічних українців у вирішенні їх фінансових проблем, опорою для розвитку малого підприємництва та фермерства.

Починаючи з 1948 року, Міжнародний День кредитних спілок має своє гасло. Наприклад, найпершим у 1948 році воно було таким: «Час побудувати кращий світ за допомогою кредитних спілок». Щороку гасла змінюються, але ідея, вкладена у них, лишається незмінною — взаємодопомога заради кращого життя. Пригадаймо ці гасла:

1954 — Служіння людям в усьому світі

1956 — Подякуйте вашій кредитній спілці за можливість на краще майбутнє

1960 — День кредитних спілок — по всьому світі

1961 — Ми допомагаємо одне одному:
Приєднуйтеся до нас

1962 — Люди допомагають людям заради економічного прогресу

1963 — Рука допомоги в багатьох країнах

1964 — Кредитні спілки: Допоможуть в біді, підтримають в розвитку

1965 — Можливість, безпека і послуги для всіх

1966 — Краще життя будь-якою мовою

1967 — Люди допомагають людям заради гідності людства

1969 — Ми піклуємося, ми ділимося

1970 — Інвестуємо в людяність

1972 — Допоможемо поширити кредитні спілки по всьому світі

1973 — Ваша кредитна спілка належить вам

1978 — Взаємодопомога як спільна ідея

1979 — Краще життя будь-якою мовою

1980 — Люди допомагають людям зробити життя кращим

1981 — Американські кредитні спілки — 44-мільйонна сильна родина

1982 — Сильна зростаюча родина

1983 — Говоримо зі світом

1984 — Кредитні спілки: Об'єднання перших

1985 — Молоді кредитні спілки — наше наступне покоління

1986 — Універсальна мова кредитних спілок

1987 — Кредитні спілки освітлюють шлях

1988 — Кредитні спілки: Об'єднані — Унікальні

1989 — Кредитні спілки: В один голос

1990 — Кредитні спілки: Створення глобального бачення

1991 — Кредитні спілки: Право на можливість

1992 — Кредитні спілки: Універсальна мова

1993 — Сила партнерства

1995 — Кредитні спілки об'єднують людей

1996 — Кредитні спілки: Зображення можливості

1997 — Не для прибутку, не для благодійності, а для обслуговування

1998 — Часи змінюються, наші принципи незмінні

1999 — Святкуймо! Кредитні спілки різноманітні

2000 — Приєднуйтеся до нас! Маємо 100000000 членів кредитних спілок по всьому світі

2001 — Спіймати наш дух!

2002 — Створення кращого майбутнього

2003 — Кредитні спілки: Серце наших громад

2004 — Кредитні спілки: Мріяти ... Діяти ... Досягати

2005 — Кредитні спілки: Члени формують майбутнє

2006 — Кредитні спілки роблять світ різнобарвним

2007 — Кредитні спілки: Разом ми кращі

2008 — Моя кредитна спілка належить мені

2009 — Ваші гроші. Ваш вибір. Ваша кредитна спілка

2010 — Близько. Надійно. У ваших інтересах

2011 — Кредитні спілки будують кращий світ

2012 — Члени — найголовніше

2013 — Кредитні спілки об'єднуються на благо: це кращий шлях

Цього року Міжнародний День кредитних спілок у всьому світі святкувався під гаслом «Працюємо поруч на спільне добро». Цей короткий вираз вчергове підкреслює унікальну роль кредитних спілок, яку вони відіграють у суспільстві на місцевому, національному і глобальному рівнях. Святкування Міжнародного дня кредитних спілок — це світове визнання позитивного впливу кредитних спілок на зміни в економічній і соціальній сферах. Увесь кращий досвід кредитної кооперації України, довіра співгромадян та взаєморозуміння дають сподівання на те, що невдовзі вітчизняна система кредитних спілок зрештою зможе зайняти гідне місце серед потужних систем кредитної кооперації, які діють на світовому фінансовому ринку.

КРЕДИТНА КООПЕРАЦІЯ УКРАЇНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ

У середині жовтня цього року Проект USAID «АгроІнвест в Україні» організував стажування групи державних службовців високого рівня з міністерств і відомств України у Польщі для вивчення досвіду діяльності польських скоків (кредитних спілок). До складу групи стажуванців увійшли високопосадовці Кабінету Міністрів, Верховної Ради, Міністерства фінансів, Міністерства аграрної політики, Державного фонду гарантування вкладів фізичних осіб, чотири представники Нацкомфінпослуг, що опікуються діяльністю кредитних спілок, та керівники НАКСУ та ВАКС.

Користуючись нагодою, хочу висловити велику подяку Проекту „АгроІнвест” і безпосередньо працівникам, які здійснювали підготовку та проведення даного стажування Наталі Ліщитович та Руслані Пюрі за високий рівень організації, відповідальне та дбайливе ставлення і дуже грамотно проду-

ману програму, яка дала можливість учасникам стажування особисто зустрітися з представниками польського державного регулятора діяльності скоків в особі Міністерства фінансів та високопосадовців Комісії фінансового нагляду, керівництвом польської Каси Крайової (Національної асоціації кредитних спілок Польщі), провести продуктивні зустрічі в провідних кредитних спілках та організаціях, які, перебуваючи в загальній системі Каси Крайової, здійснюють сервісні та обслуговуючі функції. Така програма дала можливість поглянути на рух кредитних спілок Польщі в цілому. Для нас, представників НАКСУ, ця місія була особливо важливою в плані оцінки змін, які відбулися в діяльності руху польських скоків за останні декілька років.

Ви, мабуть, знаєте, що наприкінці 1990-х – на початку 2000-х років сотні провідників КС України теж проходили стажування в польських скоках. Багато хто в Україні зна-

йомий (а ми в асоціації тим більше) з досвідом роботи, особливостями діяльності польської кредитної кооперації, але останні декілька років повної інформації ми не мали. Тож сьогодні нам в Україні було дуже цікаво подивитись, що змінилось — на краще чи на гірше — за 3 роки, і ще раз розібратися в причинах відмінностей в розвитку рухів кредитних спілок наших країн.

Відродження руху кредитних спілок Польщі розпочалося у 1991 році, на рік раніше, ніж рух КС в Україні. Польський і український рухи кредитних спілок розвиваються вже понад 20 років, і сьогодні, порівнюючи наші досягнення, ми бачимо досить вражаючу різницю. На цьому під час поїздки особливо підкреслено наголошували наші високопосадовці. Тому мені хотілось би трохи повернутись до історії і поглянути на причини такої різниці.

По-перше, ще на початку 1990-х років і Польща, і Україна отримали від американського уряду відносно невеликі гранти на започаткування відродження кредитних спілок. Американський проект в Україні на початку 1990-х років витратив декілька сот тисяч доларів на організацію масового лікнепу серед активістів широкого загалу населення щодо важливості та необхідності створення кредитних спілок. В результаті, ще до прийняття Указу Президента та Тим-

часового положення в 1993 році, в Україні вже було створено більше 10 кредитних спілок, а 1995 року їх було більше 100. Польський рух кредитних спілок теж отримав невеликий грант технічної допомоги від американського уряду і, не маючи на той час жодної кредитної спілки, витратив цей грант (який, на відміну від України, адмініструвало не керівництво американського проекту, а польська фундація з розвитку скоків), на розробку правил гри на ринку, створення команди професіоналів, відповідної нормативної бази, системи звітності, системи підготовки кадрів і т.д. І лише після того, як все це було реалізовано, польська фундація створила першу кредитну спілку у м. Гдиня на Гдинській судноверфі.

По-друге, ініціатива відродження кредитної кооперації у Польщі належала, рушійній силі польської революції — „Солідарності”, представники якої в ті часи очолювали державу. Це передбачало повну політичну підтримку всіх органів влади з першого ж дня відродження КС. На відміну від цього, зародження кредитно-кооперативного руху в Україні відбувалось при принциповому дистанціюванні від всіх політичних чи відомих громадських рухів на той час, хоча бажаних було багато. Воно й зрозуміло, оскільки при досить серйозному політичному протистоянні всіх політичних сил приєднання

до однієї з них було могло б негативно позначитися на ще молодій системі. Але з іншого боку, і повної підтримки з боку органів влади, як у Польщі, у нас в Україні не було.

Другий грант технічної допомоги від американського уряду на розвиток системи польських скоків був уже в декілька мільйонів. Україна теж отримала гранти на відродження кооперативного руху в ті роки, але вже від двох країн – США та Канади. Різниця полягала у тому, що у Польщі американський проект адмініструвала знову ж таки польська фундація з відродження кредитних спілок, а в Україні – керівництво американського і канадського проектів відповідно. Американський проект, адміністрований самими поляками, був, на відміну від України, спрямований на створення скоків та інфраструктури, причому, це була не просто технічна допомога – гроші використовувались як інвестиційні кошти, як кошти на капіталізацію. В Україні в 1990-ті роки американський і канадський проекти знову ж таки використовували як технічну допомогу для популярного тоді напрямку – проведення широких семінарів з основ кредитної кооперації для величезної кількості людей і на створення модельних, а потім змодельованих кредитних спілок. Причому, з самого початку американський і канадський проекти мали певні відмінності і різне бачення процесу.

Ось ще одна відмінність. Як відомо, кожна країна, де у 1990-х роках відроджувалась кредитна кооперація, пішла своїм шляхом. Перші законодавчі кроки також робилися по-своєму. Наприклад, Указ Президента України, який легалізував діяльність кредитних спілок, базувався на Законі про громадські об'єднання і зразу наклав специфіку на кредитні спілки, які стали більш схожими на громадські організації. В росії перші законодавчі акти створювались на базі конфедерації захисту прав споживачів і це наклало

відбиток відповідної спеціалізації. В Польщі ж перший законодавчий квазідержавний акт опирався на закон, як його називають поляки, про заклади праці (про трудові колективи), і, відповідно всі кредитні спілки створювались і діяли до прийняття повноцінного законодавства виключно на базі трудових колективів. Це однозначно спрощувало систему гарантій повернення позичок, систему управління і громадського контролю за діяльністю скоків, на відміну від більш широкого поля членства, яке існувало з перших днів в Україні.

Відаючи належне без перебільшення дуже вагомому внеску американського і канадського проектів у відродження кредитних спілок в Україні, необхідно сказати й про інший бік медалі: коли у державі одночасно працюють два проекти, це одразу закладає в собі певні відмінності і різні погляди на

формування системи кредитних спілок. Це якраз той випадок, коли конкуренція не завжи йде на користь.

Наведу приклад. У Литві у свій час одночасне функціонування американського та канадійського проектів технічної допомоги зразу ж призвело до того, що в 1990-ті роки, 9 кредитних спілок, які були створені цими проектами, зразу заснували дві національні асоціації. В росії становлення руху кредитних спілок, якому допомагала Ірландська Ліга кредитних спілок, канадійська система Дежарден та німецький Райффайзенсоюз, було створено не лише дві асоціації, там навіть законодавства було створено два — одне для кредитної кооперації в містах, інше — для сільської кооперації. Відповідно, одна асоціація — в Москві, інша — у Волгограді.

Як я вже казав, у 1990-х роках досвід діяльності перших польських скоків під час стажування вивчали декілька сот лідерів українських кредитних спілок. Польський досвід в Україні використовувався як в кредитних спілках, так і під час формування структури НАКСУ, визначенні напрямків діяльності та методів її роботи. Тут необхідно відмітити, що НАКСУ протягом 1990-х років постійно отримувала серйозну підтримку польського руху кредитних спілок,

за що ми дуже вдячні нашим колегам. Працівники НАКСУ пройшли стажування у Польщі, організоване польською Касою Крайовою, на відміну від інших проектів, без залучення державних програм, а лише з використанням власних коштів Каси Крайової. Працювали ми і з кредитом від Каси Крайової, і навіть грант на започаткування програми „Старт” отримали. В історії немає жодного іншого випадку, коли рух кредитних спілок країни без підтримки державними коштами так допомагав би становленню системи КС, як польська Каса Крайова допомагала Україні.

Виходячи з цього, у період підготовки до прийняття повноцінного законодавства про кредитні спілки в 1990-х роках, НАКСУ в своїх лобістських зусиллях і пошуках в розробці профільного Закону певною мірою теж намагалася використати польський досвід. Наприклад, і сьогодні в системі НАКСУ діє система рейтингової оцінки фінансового стану, в основу якої було покладено систему фінансового аналізу польської системи CAPER, адаптованої до українських реалій і модернізованої за підтримки американського проекту. Крім того, в основу діяльності Стабфонду НАКСУ теж лягли напрацювання польського стабілізаційного фонду. Не-

обхідно відмітити, що і система рейтингування, і Стабфонд НАКСУ сьогодні успішно працюють і вносять вагомий внесок у стабілізаційну роль НАКСУ в роботі КС.

Базуючись на польському досвіді, НАКСУ був розроблений і проект Закону про кредитні спілки, який в 1999 році був реалізований Указом Президента про кредитні спілки. Він був прийнятий 22.06.1999 року за № 701/99 і опублікований за декілька місяців до закінчення терміну дії перехідних Положень Конституції (докладніше про це читайте у „Бюлетені кредитних спілок України, №6 (46) 2012) . Цей Закон значною мірою базувався на польських підходах до організації саморегулювання, стабілізаційної системи, діяльності кредитних спілок і т.д. Але, на превеликий жаль, у вересні 1999 року Верховна Рада України чисто з політичних міркувань відхилила цей Закон. Хтозна, де були б сьогодні українські кредитні спілки, якби цей Закон набув чинності, і в Україні в 1999 році було б створено реальне саморегулювання діяльності системи КС.

Підставою так вважати є те, що до 2003 року НАКСУ була єдиною де-факто саморегулювальною організацією в Україні, яка самостійно розробляла стандарти діяльності кредитних спілок, впроваджувала нормативи,

розробила систему звітності, програмне забезпечення і т.д. Тепер запитайте себе, чи багато ви пам'ятаєте скандалів, крупних катаклізмів чи гучних банкрутств кредитних спілок на той час? І це при тому, що всі добре пам'ятають 1998 рік – фінансова криза, коли курс долара злетів з 1,8 до 5... Я пам'ятаю лише 2 факти: КС „Пінгвін” і „Аїст”, але вся різниця в тому, що НАКСУ була саморегулювальною організацією лише де-факто, членство в асоціації було добровільним і на той час вона об'єднувала на добровільних засадах близько 100 кредитних спілок із майже 1000, які існували на ринку завдяки широкому всеобучу і пропаганді кредитних спілок (ні „Пінгвін”, ні „Аїст” до НАКСУ жодного відношення не мали). А Польща на той час, навпаки, маючи близько 300 скоків, розпочала кампанію з їх укрупнення і об'єднання. В результаті сьогодні в Польщі діє трохи більше 50 скоків, але багато з них мають велику кількість відділень.

У кінці 2002 року був прийнятий Закон України «Про кредитні спілки», який, треба відверто сказати, був досить серйозним компромісом між баченням держави і баченням ринку. Був створений державний регулятор, на який ми наївно покладали надії, що він допоможе ринку очиститися і ті спілки які, не дотримувались стандартів, прийнятих у

НАКСУ, підуть з ринку. Але сталося зовсім не так: „хотілося як краще, а вийшло як завжди”.

Сподіваюся, всі погодяться, що наявність двох проектів технічної допомоги в Україні та небажання регулятора мати одну потужну асоціацію, яка б захищала інтереси ринку, зіграло не на користь системи КС. Іншими словами, у тому, що сьогодні в Україні існує дві асоціації і відсутня повна консолідація ринку, не останню роль зіграли як проекти технічної допомоги, так і наш славний державний регулятор. Немає сенсу докладніше деталізувати дане питання — всім добре відомі конкретні події і факти тих часів.

Цей аналітичний екскурс в історію сьогодні є особливо актуальним. Вже 6 років держава намагається (або робить вигляд, що намагається) реформувати систему кредитної кооперації в Україні, тому дуже важливо зараз проаналізувати власні успіхи і помилки, поглянути на сьогоднішній досвід Польщі, щоб визначити, за яких умов буде краще розвиватись рух кредитних спілок в Україні.

В цьому контексті дуже цікавим було для нас подивитися під час поїздки на те, що відбулось у Польщі за останні кілька років і порівняти з тим, що там було протягом 20 років до того. Як ви знаєте, останні роки прав-

лячою політичною силою в Польщі є „Громадянська платформа” на чолі з колишнім прем’єр-міністром Дональдом Туском. А політичні сили, які вийшли з „Солідарності”, сьогодні перебувають в опозиції. Відповідно, в опозиції опинився і рух польських скоків. Як результат, кілька років тому в Польщі були прийняті серйозні зміни до законодавства. Згідно з ними, на сьогодні Польська Каса Крайова втратила функції саморегулятивної організації. Єдине, що в неї залишилось — це стабілізаційна програма. Регулюванням діяльності скоків займається Міністерство фінансів. Раніше Каса Крайова мала повноваження від держави здійснювати наглядові функції і функції контролю за діяльністю польських скоків. На сьогодні функцію регулювання, розробки підзаконних актів, правил гри на ринку виконує Міністерство фінансів, а наглядова і контролююча функція здійснюється Комісією фінансового нагляду. При введенні в дію оновленого законодавства система гарантування вкладів була передана до повноважень держави. Банківський фонд гарантування в Польщі був поширений на польські скоки з однаковою сумою гарантування у розмірі 200 тис. євро. А відома польська страхова компанія „TUW SKOK”, яка довгі роки забезпечувала

систему страхування і гарантування вкладів, залишається на ринку, проте функцію гарантування вкладів вона втратила. На наше запитання до провідників польських скоків: чи були підставою відмови від саморегулювання та наступної передачі функцій нагляду державі випадки банкрутства чи гучних скандалів, відповідь була однозначною: до того часу, поки польські скоки були контролювані і знаходились під наглядом Каси Крайової, не було жодного скандального випадку чи втрачених коштів. Це ще раз підтверджує, що відмова від саморегулювання – це чисто політичне питання.

Сьогодні ж уже зафіксовано декілька банкрутств польських скоків, у більше ніж 10 скоків наглядовий орган ввів своїх комісарів (щось подібне до тимчасової адміністрації). І найцікавіше, коли подивитися на динаміку розвитку польських скоків, починаючи з 1992 року, то ми побачимо, що рух кредитних спілок Польщі кожен рік покращував усі основні показники, включаючи кризові 2008-2009 роки. А показники останнього року після відповідного реформування наглядно показують вагоме падіння по всіх без виключення показниках діяльності. Не треба бути експертом, щоб зробити правильні висновки з цього конкретного факту.

Якщо говорити про порівняння, то на початку 1990 років головні макрофінансові показники економіки України були набагато кращі, ніж у Польщі. І коли подивитися на цю ж картинку сьогодні, мусимо констатувати: Україна практично по всіх показниках (ВВП, дохід на душу населення і т.д.) значно відстала від польської економіки, що об'єктивно не може не позначуватись на показниках кредитної кооперації. Це впливає на досягнення кооперативного руху України, з одного боку, а з іншого – те, що було зроблено польськими скоками для добробуту кожного поляка, розвитку малого бізнесу тощо, є теж вагомим внеском у розвиток всієї економіки держави.

Сьогодні наші державні політики абсолютно правильно наголошують на необхідності захисту прав споживачів, але медаль має дві сторони. До 2009 року кредитні спілки щорічно видавали кредити приблизно 1 млн. громадян України. Це були кошти на розвиток малого

бізнесу, вирішення соціальних питань, побутових проблем, навчання, споживче кредитування. Кредитні спілки реально позитивно впливали на добробут мільйонів українських сімей. І дуже шкода, що останні п'ять років мало хто з державних мужів розглядає кредитні спілки в цьому контексті. Споживачів захищати потрібно, так само ж необхідно визнати, що сьогодні до 20 тис. громадян втратили свої кошти в кредитних спілках. Але друге питання – чому так сталося? Не знімаючи частки провини з безпосередньо провідників кредитно-кооперативного руху і себе в тому числі, хочу запитати: чи не відчуває держава, яка мала всі повноваження регулювати, контролювати діяльність кредитних спілок, відповідальності за те, що сталося? І сьогодні, в контексті захисту прав споживачів, ми вбачаємо функцію держави і, особливо, регулятора не стільки в захисті майнових прав окремого громадянина по його особистій скарзі (чим так пишається сьогодні регулятор), а перш за все у контролі за фінансовою стабільністю кредитних спілок і розробці реальних, а не чисто бюрократичних, нормативів діяльності КС. Тільки тоді спілки не будуть банкрутувати, а, відповідно, споживачі фінансових послуг будуть захищені.

Уроки останніх двох років показали ще одну закономірність. У польській Касі Крайовій, яка виконувала функцію саморегулювальної організації, працював високопрофесійний та досвідчений штат працівників, зацікавлений у фінансовій стабільності ринку і його розвитку. Знайомство ж із нині діючим держрегулятором Польщі виявило зовсім іншу картину.

Держава має перш за все думати про розвиток ринку і робити реальні кроки з його реформування, дерегуляції. А в державному регуляторі мають бути призначення на керівні посади не за політичними квотами, а за професіоналізмом і порядністю. Ви, мабуть, пам'ятаєте, як один із заступників голови Нацкомфінпослуг часів Василя Волги, який курував діяльність кредитних спілок, заявив засобам масової інформації приблизно таке, що „ніколи не довірив свої кошти кредитним спілкам, тому що це те ж саме, що грати в казино”. Виникає питання: якої продуктивної політики можна чекати від держави з та-

ким відношенням до ринку високопосадовців, які покликані розвивати ринок?

Або інший приклад. Для того, щоб обіймати посаду головного бухгалтера маленької кредитної спілки в далекому сільському районі, необхідно пройти серйозне і недешево навчання, скласти іспити, підтвердити свої знання теорії і практики діяльності кредитних спілок, і лише після цього можна починати працювати. Риторичне питання: чи багато працівників Нацкомфінпослуг сьогодні в змозі здати екзамен рівня головного бухгалтера КС сільського району? Та й взагалі, як можна роками регулювати та контролювати діяльність кредитних спілок, знаючи, що це за організації тільки зі звітів та прочитавши по діагоналі галузеве законодавство? Повірте, прохання до американців організувати стажування українських державних чиновників безпосередньо у кредитних спілках в Україні сьогодні, на жаль, не є гумором, а швидше прикра реальність.

Ми розуміємо, що це питання стосується не тільки небанківського фінансового ринку, а й багатьох інших галузей господарства, тому сьогодні ринок кредитних спілок одностайно підтримує громадськість всієї України і вимагає серйозних реформ всієї системи державного управління. Сьогодні мало відмовитись від корупційної складової і просто перестати брати хабарі. Важливо

переглянути всі правила поведінки, всі нормативні акти державних установ, і все, що сприяє фінансовій стабільності і надійності кредитних спілок в регулятивних актах Комісії, залишити і посилювати, а все, що стосується бюрократичних моментів і не має нічого спільного із захистом прав споживачів, просто відмінити. І це нескладно зробити, потрібна лише політична воля і відповідальність.

Характерний приклад. Під час поїздки декілька днів підряд наші державні службовці допитувалися, чи існує в Польщі ліцензування на залучення депозитів у польських скоках. І кожен раз можна було спостерігати на обличчях польських колег здивоване незрозуміння самої суті питання. Не тільки у представників ринку, а і у державних чиновників. В їхньому розумінні ліцензуванням діяльності є реєстрація установи у державному реєстрі з відповідним статутом, який передбачує дані фінансові послуги.

Насамкінець зазначу, що в даній статті я не претендую на істину в останній інстанції, наведені висновки не є офіційною позицією НАКСУ – прошу розглядати їх як мої особисті висновки та переконання на базі власного 22-річного досвіду.

Петро Козинець

ЗАСІДАННЯ РАДИ НАКСУ

1 жовтня 2014 року відбулось чергове засідання Ради Національної асоціації кредитних спілок України. На зборах були присутні члени Ради НАКСУ: Олег Арсьонов, Людмила Васюхно, Ольга Зеленська, Василь Попович, Олена Макрідіна, Оксана Булаєнко, Зіновій Ковбель, Ігор Кріль, Юрій Ковальов, Ігор Мустафаєв, Валентина Чумакова, Ірина Костюченко, Марія Кишинська, Віктор Ейсмонт; члени Наглядового Комітету НАКСУ: Ірина Боголюбова, Олена Грузіна, Олена Маковій; Виконавча дирекція НАКСУ: Петро Козинець, Людмила Кравченко; Катерина Калустова.

На розгляд було винесено наступні питання: затвердження протоколу попереднього засідання Ради НАКСУ; звіт Виконавчої дирекції за період, що тривав між засіданнями; про актуальні питання діяльності кредитних спілок в обставинах, що склалися на сьогодні в державі; про виключення кредитних спілок з членів НАКСУ; різне.

Звітуючи про роботу Виконавчої дирекції НАКСУ, Петро Козинець зазначив, що за даними звітів за I півріччя (без урахування кредитних спілок Криму), головні показники діяльності КС практично майже не змінилися або зменшилися на 1–1,5 %. Причому, в кредитних спілках Донецької та Луганської областей зі зрозумілих усім причин більшість показників впали на 10-15 %. Але говорити про 15-процентне падіння системи кредитних спілок по всій Україні, яке було озвучено Нацкомфінпослуг та розтиражовано в ЗМІ, немає жодних підстав.

Водночас ситуація на ринку КС не викликає оптимізму: не на один рік систему кредитних спілок України залишили кредитні спілки Криму та Севастополя; великі, проте поки що не катастрофічні проблеми має кожна друга кредитна спілка Донбасу; через непередбачуваність банківської системи ряд

кредитних спілок зіткнувся з неможливістю повернення коштів зі збанкрутілих банків.

Протягом звітного періоду в рамках проекту „АгроІнвест” було проведено дві виїзні перевірки — внутрішні ревізії. Програма співпраці з проектом буде продовжена — підписано договір про участь НАКСУ в його другому етапі.

Навчально-методичним центром НАКСУ проведено семінар з питань провадження системи внутрішнього аудиту в кредитних спілках, участь у якому взяли 45 КС.

НАКСУ та кредитні спілки — члени Асоціації займають активну громадянську позицію і підтримують українських бійців. За звітний період було надано благодійної допомоги на суму понад 100 тис. гривень, участь в акціях брали біля 40 кредитних спілок.

Стосовно взаємодії з державним регулятором та іншими державними органами, Президент НАКСУ зазначив, що протягом звітного періоду було проведено 2 засідання з представниками ринку та керівництвом Комісії — з актуальних питань діяльності кредитних спілок України на поточному етапі і щодо організації контролю за виконанням рішень державної виконавчої служби. Відбулося 3 засідання Громадської Ради при Нацкомфінпослуг, на яких також обговорювались основні проблеми ринку кредитних спілок. На жаль, за результатами ви-

щезгаданих спільних засідань висновки робляться дуже повільно, а частіше взагалі не робляться.

НАКСУ брала активну участь в обговоренні проектів нормативних актів Нацкомфінпослуг У ряді проектів нормативних документів Національною Комісією враховано майже всі зауваження НАКСУ.

Щодо дозвільних процедур варто відзначити, що сьогодні підходи Нацкомфінпослуг залишилися такими ж бюрократичними, проте без хабарів: кілька кредитних спілок — членів НАКСУ отримали позитивні рішення про переліцензування без сплати „традиційної” винагороди.

Загалом, як зазначив Президент НАКСУ, однією з головних проблем, яка гальмує весь процес реформ на небанківському фінансовому ринку, є невизначеність з Національною Комісією. Тому в цьому плані великі сподівання покладаються на завершення виборів до Верховної Ради України, після яких має відбутися остаточне вирішення всіх питань з державним регулюванням.

На завершення звіту Петро Козинець звернувся до присутніх з проханням з розумінням поставитися до відмови Виконавчою дирекцією НАКСУ від проведення урочистих заходів з приводу 20-річного ювілею НАКСУ, які планувалися на вересень, зі зрозумілих причин.

Члени Ради НАКСУ взяли до відома звіт Виконавчої дирекції НАКСУ.

Під час обговорення актуальних питань діяльності кредитних спілок в обставинах, що склалися в державі, Голова правління

кредитної спілки „МОЯ РОДИНА” Олена Маковій підняла одне з найболючіших на сьогодні питань — неможливості повернення коштів кредитних спілок з проблемних банків. Радою НАКСУ було прийняте рішення доручити Виконавчій дирекції НАКСУ звернутися до керівництва Нацкомфінпослуг з проханням взяти безпосередню участь у вирішенні даного питання по конкретних кредитних спілках.

Обговоривши питання, підняте Головою правління кредитної спілки „Добробут” (м. Баранівка Житомирської області) Віктором Ейсмонтом щодо ювілейних святкувань 20-річчя НАКСУ, Члени Ради, з огляду на поточну ситуацію в країні, прийняли рішення відтермінувати його розгляд на наступний рік. Натомість, за пропозицією Президента НАКСУ, до кінця поточного року буде проведене розширене засідання Ради НАКСУ, до порядку денного якого будуть включені питання стратегії розвитку кредитних спілок, бачення НАКСУ та ініціативи Національної Комісії щодо реформування законодавства про КС.

На завершення засідання члени Ради НАКСУ розглянули лист від кримської кредитної спілки „Ресурс” з проханням виключити її з НАКСУ та ОКС НАКСУ у зв'язку з переходом у правове поле російської федерації. Було прийняте рішення направити офіційну відповідь Виконавчій дирекції НАКСУ з вимогою надіслати усі необхідні документи відповідно зі Статутом для проведення процедури виключення зі складу Асоціації.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ НАКСУ

9-10 грудня 2014 року за підтримки Проекту USAID «АгроІнвест» відбулась Науково-практична Конференція НАКСУ «Стратегія розвитку кредитних спілок України. Реалії, виклики та перспективи. Залучення кредитних спілок для забезпечення підтримки національного виробника, підприємницьких ініціатив та аграрного виробництва». У заході взяли участь майже 40 лідерів кредитних спілок – членів НАКСУ.

В рамках Конференції пройшло засідання спостережної ради та ревізійної комісії ОКС НАКСУ, розширене засідання Ради НАКСУ та два пленарних засідання Науково-практичної Конференції.

На засіданні Ради НАКСУ, крім традиційних питань, було розглянуто звіт Виконавчої дирекції про роботу за період, що пройшов після останнього засідання Ради НАКСУ; про позицію НАКСУ з головних питань щодо стратегії розвитку кредитних спілок в Україні; звіт про хід виконання бюджету НАКСУ за 2014 рік; про бюджет НАКСУ на 2015 рік. Детально обговоривши ситуацію, Радою НАКСУ бюджет НАКСУ було одногосно затверджено.

Пленарне засідання Науково-практичної Конференції були присвячені виробленню позиції ринку з головних питань стратегії розвитку. У доповіді Президента НАКСУ Петра Козинця був даний аналіз поточного стану справ на ринку кредитних спілок України, зроблені висновки за результатами поїздки до Польщі для ознайомлення з практичним досвідом польської системи кредитної кооперації та його порівняння з ситуацією, що склалася в Україні і Польщі (докладніше про це читайте на с. 7). Олег Стоянов, фахівець з питань фінансування сільського господарства Проекту USAID АгроІнвест, виступив з презентацією „Кредитні спілки сьогодні: виклики, перспективи та можливості розвитку”, який детально зупинився на особливостях поточного моменту, шляхах стабілізації ситуації, перспективності кредитування кредитними спілками сільгоспвиробників, зокрема, у кризовий період, необхідності достовірної та повної звітності про обсяги фінансування малого бізнесу кредитними спілками, інструментах покращення якості кредитування агробізнесу та як приклад успішної роботи навів досвід пілотного проекту з технологічного супроводу групи овочівників у Херсонській області.

Крім того, учасники засідання ознайомились

з інформацією представників кредитних спілок з АР Крим та із зони АТО щодо особливостей ведення діяльності та проблем, з якими вони зіштовхнулись у зв'язку з відомими подіями на цих територіях. Жодного з присутніх не лишив байдужим особливо емоційний виступ Володимира Коломацького, Голови правління кредитної спілки „Агрокредит” з м. Старобільська Луганської області, який супроводжувався відео-та фотоматеріалами про жахаючі реалії та наслідки військових дій на Луганщині.

Перший день Конференції завершився неформальним спілкуванням учасників як щодо питань ринку кредитних спілок, так і політичної та економічної ситуації у країні в цілому, участі кредитних спілок у волонтерській діяльності та допомоги українським солдатам та вимушеним переселенцям.

Другий день Конференції був присвячений безпосередньо питанням реформування законодавства, що регулює діяльність кредитних спілок. Віце-президент НАКСУ Людмила Кравченко надала детальний аналіз ходу напрацювання змін до чинного Закону України «Про кредитні спілки» та проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування та розвитку національної системи кредитної кооперації». (Нагадаємо, даний законопроект був вироблений Нацкомфінпослуг наприкінці минулого року і узгоджувався шляхом компромісу з асоціаціями. На думку фахівців НАКСУ, даний документ, містить зміни, які, з одного боку, матимуть позитивний вплив на ринок кредитних спілок, але з іншого, по ряду статей викликають велике занепокоєння).

Підбиваючи підсумки аналізу законопроекту і польського досвіду, учасники Конференції спільно виробили конкретну позицію НАКСУ щодо основних аспектів реформування ринку кредитних спілок. Завершенням процесу обговорення стало одностайне затвердження Радою НАКСУ офіційної позиції НАКСУ, що складається з 15 пунктів, щодо реформування та розвитку національної системи кредитної кооперації. Позиція НАКСУ полягає, зокрема, у:

- розмежуванні повноважень регулювання та нагляду між, наприклад, Міністерством фінансів України та органом нагляду за діяльністю фінансових установ;

- забезпеченні однократності дозвільних процедур при легалізації та провадженні діяльності кредитними спілками;

- своєчасному поданні з боку уповноважених органів державної влади України звернень до ЄС щодо поширення на кредитні спілки України виключень з Директиви (2006/49) та інших, подібно до виключень, застосованих, зокрема, до кредитних спілок Великої Британії, Ірландії, Польщі;

- розширенні спектру фінансових інструментів кредитних спілок та приведенні його у відповідність до переліку фінансових послуг, які надаються кредитними спілками країн ЄС;

- повноцінній дерегуляції діяльності кредитних спілок (ревізії всієї нормативної бази регулятора);

- ряді інших пропозицій та новацій.

У подальшому цю позицію Національна асоціація кредитних спілок України буде відстоювати у державних органах, у співпраці з міжнародними організаціями.

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА І ПІВРІЧЧЯ 2014 РОКУ (за офіційною інформацією Нацкомфінпослуг)

Станом на 30.06.2014 у Державному реєстрі фінансових установ налічувалось 627 кредитних спілок, відокремлених підрозділів - 631.

Результати діяльності кредитних спілок та динаміку основних показників їх діяльності наведено у табл. 1.

За кількістю членів кредитних спілок лідирують Львівська область (180,6 тис. осіб), м. Київ та Київська область (75,5 тис. осіб), Івано-Франківська (63,5 тис. осіб), Закар-

патська (61,1 тис. осіб) та Донецька області (58,0 тис. осіб).

За результатами I півріччя 2014 року, як і раніше, більшість кредитних спілок - 264 (60,4%) - об'єднує невелику кількість членів - до 1,0 тис. осіб. При цьому достатньо велика кількість кредитних спілок - 156 (35,7%) - об'єднує від 1,0 тис. до 10,0 тис. членів. Розподіл кредитних спілок за кількістю членів наведено в табл. 2 та зображено на рис. 1.

Таблиця 1. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

	Станом на 30.06.2012	Станом на 30.06.2013	Станом на 30.06.2014	Темпи приросту, %	
				30.06.2013/30.06.2012	30.06.2014/30.06.2013
Кількість зареєстрованих кредитних спілок	614	622	627	1,3	0,8
Кількість членів КС (тис. осіб)	1 128,2	1 009,6	878,7	-10,5	-13,0
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	44,3	42,0	34,7	-5,2	-17,4
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	263,0	242,5	207,5	-7,8	-14,4
Загальні активи (млн. грн.)	2 549,0	2 803,1	2 361,9	10,0	-15,7
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	2 404,8	2 586,2	2 202,0	7,5	-14,9
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	1 242,1	1 304,9	1 171,5	5,1	-10,2
Капітал (млн. грн.)	1 043,2	1 187,2	981,7	13,8	-17,3

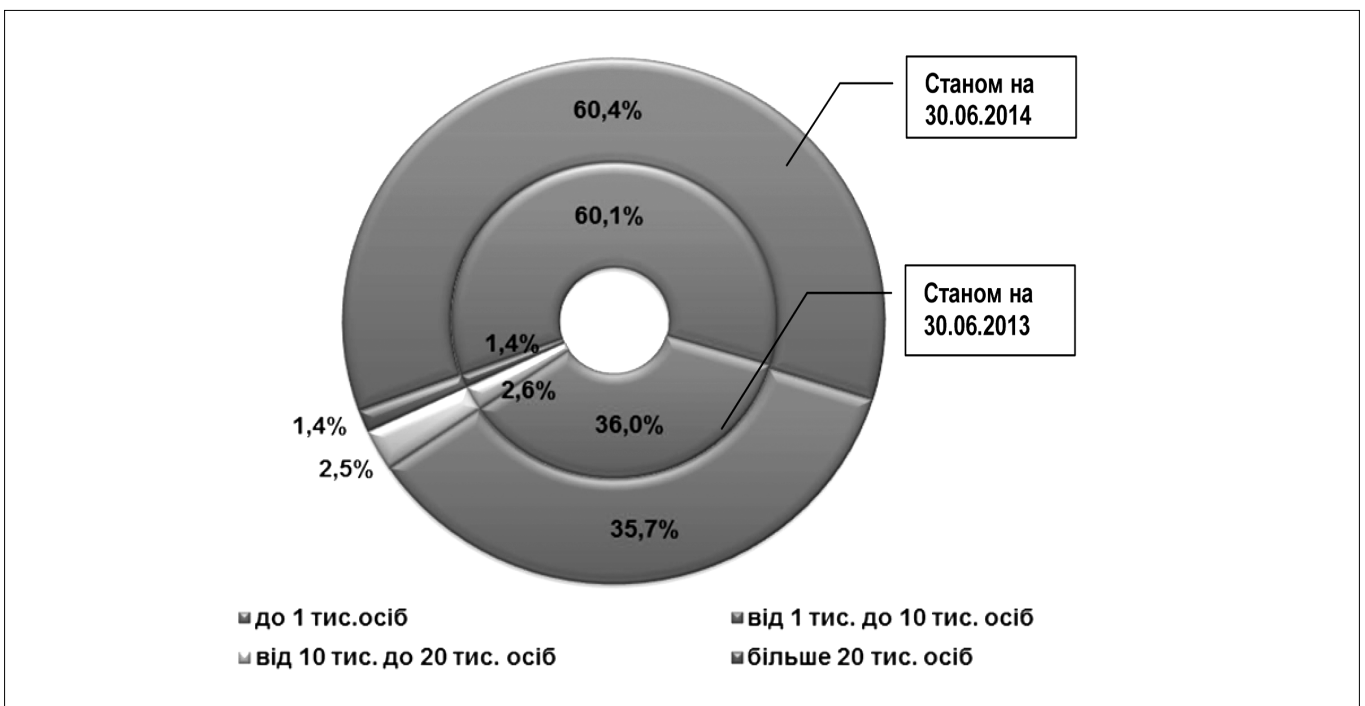
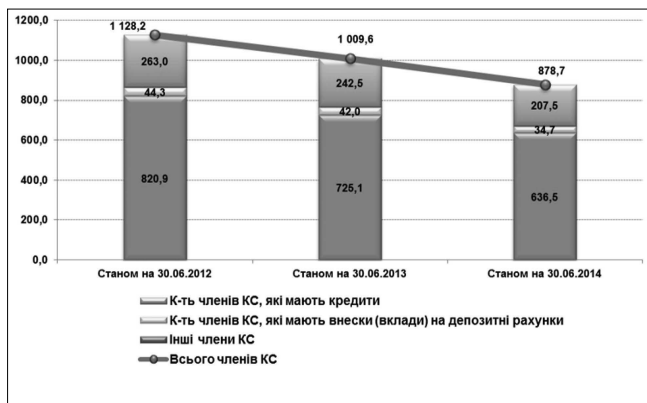

Рис. 1. Групування кредитних спілок за кількістю членів станом на 30.06.2014

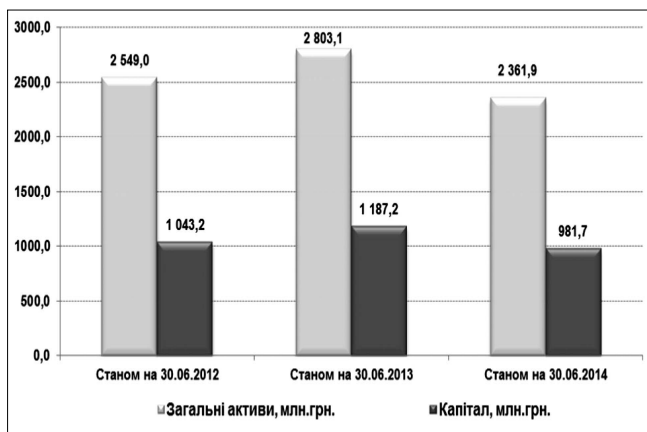
Таблиця 2. Розподіл кредитних спілок за кількістю членів

Показник	Станом на 30.06.2013	Станом на 30.06.2014
до 1 тис. осіб	306	264
від 1 тис. до 10 тис. осіб	183	156
від 10 тис. до 20 тис. осіб	13	11
більше 20 тис. осіб	7	6
Всього (кількість поданих звітних даних)	509	437

Рис.2. Динаміка кількості членів кредитних спілок

Станом на 30.06.2014 кількість членів кредитних спілок становила 878,7 тис. осіб, що на 130,9 тис. осіб (13,0%) менше, ніж за відповідний період 2013 року. Також відбулося зменшення і в структурі членів кредитних спілок. Так, зменшилися частки членів кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, з 242,5 тис. осіб до 207,5 тис. осіб та членів кредитних спілок, які мають діючі депозитні договори, з 42,0 тис. осіб до 34,7 тис. осіб (рис. 2).

Рис. 3. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

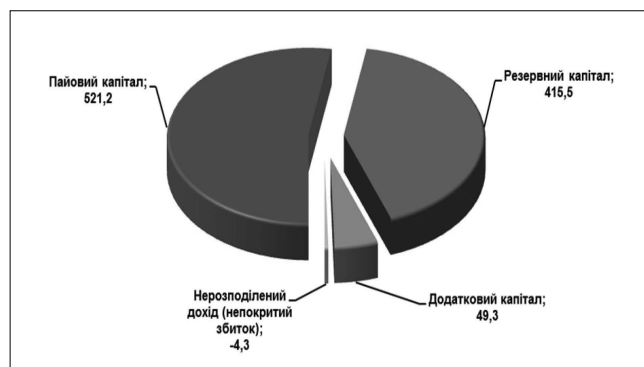
Крім того, відбулося зменшення частки інших осіб, які не користуються послугами кредитних спілок, але залишаються їх членами, з 725,1 тис. осіб станом на 30.06.2013 до 636,5 тис. грн. станом на 30.06.2014.

Система кредитних спілок за I півріччя 2014 року порівняно з аналогічним періодом 2013 року демонструє незначне зменшення основних показників діяльності (рис. 3).

Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 30.06.2014 становить 2 361,9 млн. грн. і зменшився на 441,2 млн. грн., або на 15,7% порівняно з відповідним періодом минулого року (станом на 30.06.2013 - 2 803,1 млн. грн.).

Загальний обсяг капіталу станом на 30.06.2014 становить 981,7 млн. грн. та порівняно з 30.06.2013 зменшився на 205,5 млн. грн., або на 17,3%. Загальний капітал сформовано на:

- 53,1% (521,2 млн. грн.) за рахунок пайових внесків членів кредитних спілок;
- 42,3% (415,5 млн. грн.) за рахунок резервного капіталу;
- 5,0% (49,3 млн. грн.) за рахунок додаткового капіталу.

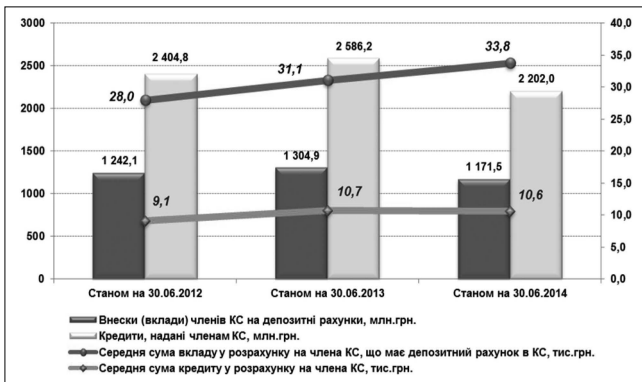
Рис.4. Структура капіталу станом на 30.06.2014 (млн. грн.)

Групування кредитних спілок за обсягом активів станом на 30.06.2014 наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Розподіл кредитних спілок за обсягом їх активів станом на 30.06.2014

Групи кредитних спілок за обсягом активів	Обсяг активів групи кредитних спілок, млн. грн.	Кількість кредитних спілок, що належать до кожної групи	Частка кредитних спілок, що належать до кожної групи, %	Частка активів, що належать до кожної групи
більше 100 млн. грн.	207,6	2	0,5	8,8
50 - 100 млн. грн.	367,4	5	1,1	15,6
10 - 50 млн. грн.	966,6	46	10,5	40,9
5 - 10 млн. грн.	304,4	46	10,5	12,9
1 - 5 млн. грн.	460,9	183	41,9	19,5
до 1 млн. грн.	55,0	155	35,5	2,3
ВСЬОГО	2 361,9	437	100%	100%

Дані таблиці 3 свідчать, що в загальному обсязі активів найбільшу частку (40,9%) становить група із 46 кредитних спілок (10,5% від кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за I півріччя 2014 року) з обсягом активів від 10 до 50 млн. грн.

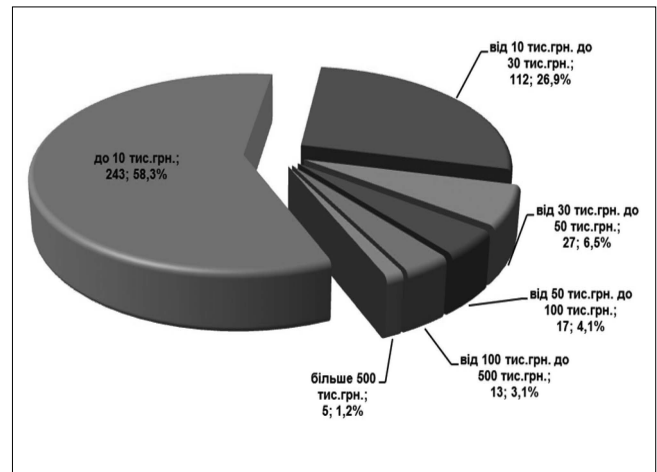
Рис. 5. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок

Обсяг кредитного портфеля перевищує обсяг залучених депозитних внесків (вкладів) майже у 2 рази.

Станом на 30.06.2014 кредити, надані членам кредитних спілок, становлять 2 202,0 млн. грн. та порівняно з відповідним періодом 2013 року зменшилися на 14,9% (384,2 млн. грн.). Середній розмір одного кредиту станом на 30.06.2014 становить 10,6 тис. грн. (на 30.06.2012 - 9,1 тис. грн., на 30.06.2013 - 10,7 тис. грн.).

Станом на 30.06.2014 на депозитних рахунках членів кредитних спілок

обліковувалось вкладів на загальну суму 1 171,5 млн. грн., що менше на 10,2% (133,4 млн. грн.), ніж за аналогічний період минулого року. Середня сума внесків на депозитні рахунки становить 33,8 тис. грн. (станом на 30.06.2012 - 28,0 тис. грн., станом на 30.06.2013 - 31,1 тис. грн.).

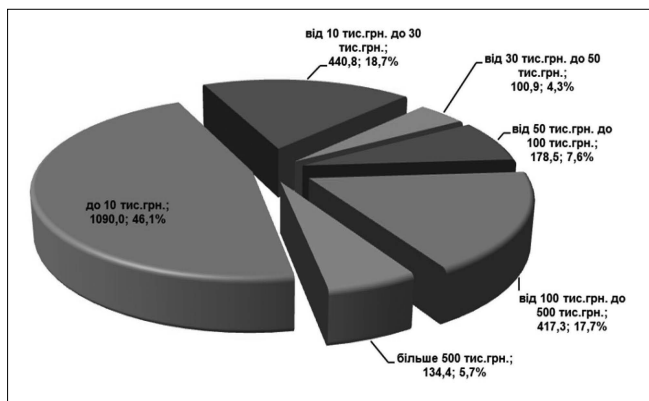
Рис. 6. Групування кредитних спілок за наданими кредитами на одного позичальника станом на 31.03.2014

Із загальної кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за I півріччя 2014 року, 417 кредитних спілок (95,4%) надали кредити членам спілки. У 243 кредитних спілок (58,3%) середній показник по наданих кредитах на одного позичальника менший 10,0 тис. грн. Питома вага активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 46,1% (1 090,0 млн. грн.).

У четвертій частині кредитних спілок (112) показник середнього розміру кредиту на 1 позичальника від 10,0 до 30,0 тис. грн. Частка активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 18,7% (440,7 млн. грн.)

У п'ятих кредитних спілках показник середнього розміру кредиту перевищує

500,0 тис. грн., у т.ч. у двох кредитних спілках перевищує 1 млн. грн.

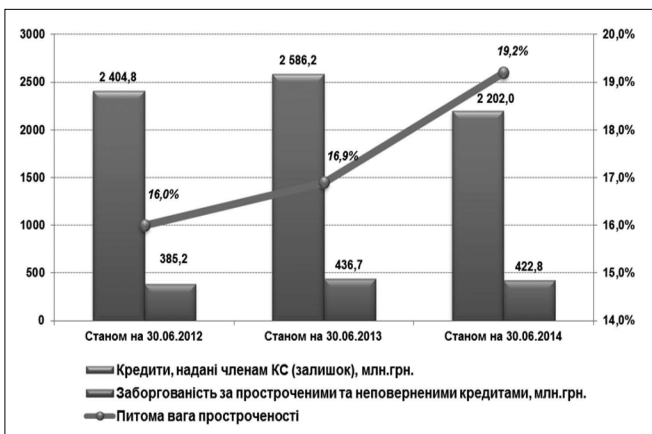

Рис. 7. Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середнього кредиту на одного позичальника станом на 30.06.2014

Структура заборгованості за неповернутими та простроченими кредитами представлена в табл. 4 та на рис. 8.

Таблиця 4. Структура заборгованості за неповернутими та простроченими кредитами

	Станом на 30.06.2013		Станом на 30.06.2014	
	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %
1-й рівень прострочення (31-90 днів)	64,9	14,9	78,7	18,6
2-й рівень прострочення (91-180 днів)	30,1	6,9	41,1	9,7
3-й рівень прострочення (181-365 днів)	45,6	10,4	42,4	10,1
більше 12 місяців	296,1	67,8	260,6	61,6
Всього	436,7	100,0	422,8	100,0

Рис. 8. Питома вага прострочених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок

У структурі заборгованості з неповернутих і прострочених кредитів переважають неповернені кредити терміном понад 12 місяців, питома вага яких станом на 30.06.2014 становить 61,6% (260,6 млн. грн.). Простроченість кредитів першого та другого рівня зросла порівняно з показником станом на 30.06.2013 на 3,7 в. п. (13,8 млн. грн.) та 2,8 в. п. (11,0 млн. грн.) відповідно.

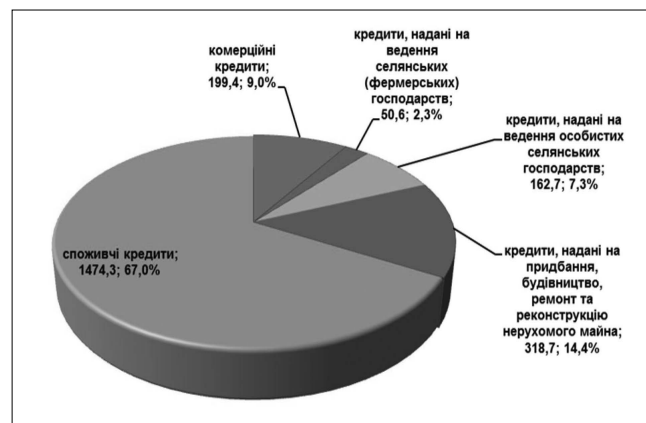
Показник частки простроченої заборгованості у кредитному портфелі кредитних спілок станом на 30.06.2014 становить 19,2%, що на 2,3 в. п. більше, ніж станом на 30.06.2013.

Найбільшу питому вагу в кредитному портфелі, як і раніше, займають споживчі кредити із часткою 67,0% (1 474,3 млн. грн.). У складі споживчих кредитів кредити на придбання автотранспорту становлять 2,6% (38,3 млн. грн.); на придбання аудіотехніки, відео-та побутової техніки - 3,2% (47,6 млн. грн.) та на інші потреби - 94,2% (1 388,3 млн. грн.).

Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна - 14,4% (318,7 млн. грн.). Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів - 2,3% (50,6 млн. грн.), - як і в попередні періоди, має кредитування ведення селянських та фермерських господарств.

Найбільш ризиковими є:

- кредити на придбання автотранспорту (станом на 30.06.2014 середній кредит становить 21,6 тис. грн.). Простроченість понад три місяці мають 30,3% (11,7 млн. грн.) кредитів;

Рис. 9. Структура кредитів за видами станом на 31.03.2014

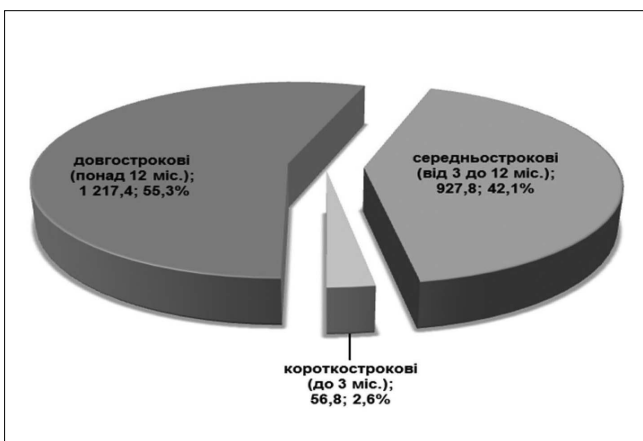
- комерційні кредити (станом на 30.06.2014 середній кредит становить 32,7 тис. грн.). Простроченість понад три місяці мають 25,0% (49,8 млн. грн.) комерційних кредитів.

Діапазон середньозважених відсоткових ставок за кредитами, які надані членам кредитних спілок, досить широкий. Найбільша кількість кредитних спілок - 131 (30,0%) - надають кредити за середньозваженою ставкою в межах від 40% до 50% річних (табл. 5). Більше половини кредитних спілок (54,2%) надають своїм членам кредити за відсотковою ставкою в межах від 30% до 50% річних.

Таблиця 5. Розподіл кредитних спілок за середньозваженими відсотковими ставками за кредитами станом на 30.06.2014

Інтервали відсоткових ставок	Кількість кредитних спілок, які подали звітні дані за I півріччя 2014 року	Частка від загальної кількості кредитних спілок, %
До 10 %	38	8,7
10%-20%	14	3,2
20%-30%	37	8,5
30%-40%	106	24,3
40%-50%	131	30,0
50%-60%	61	14,0
60%-70%	29	6,6
70%-80%	8	1,8
Більше 80%	13	3,0
Всього	437	100%

У структурах кредитного та депозитного портфелів кредитних спілок значні частки припадають на кредити та депозити

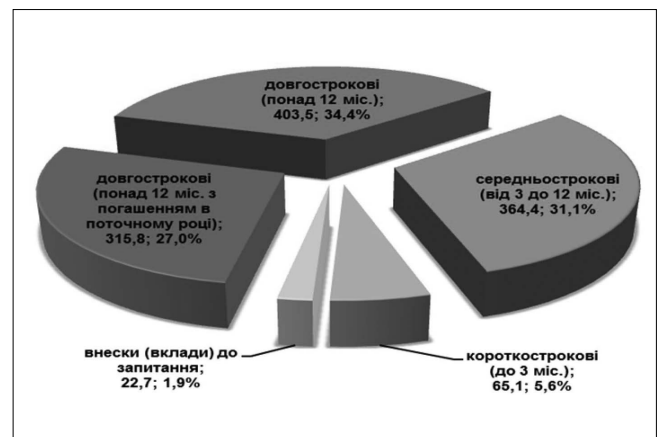
Рис.10. Структура кредитного портфеля кредитних спілок станом на 30.06.2014

строком понад 12 місяців та строком від 3 до 12 місяців.

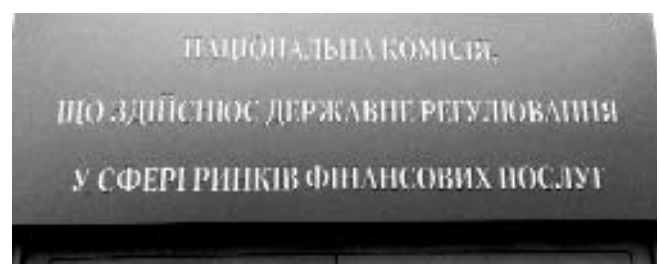
Станом на 30.06.2014 у кредитному портфелі найбільшу частку 55,3% (1 217,4 млн. грн.) становлять кредити з терміном погашення понад 12 місяців. Також значну частку (42,1%) мають кредити з терміном погашення від 3 до 12 місяців. Частка кредитів з терміном погашення до 3 місяців у загальному кредитному портфелі становить 2,6%.

У структурі депозитного портфеля кредитних спілок найбільшу частку мають довгострокові внески (вклади) (понад 12 місяців) - 61,4% (719,3 млн. грн.), - у тому числі внески понад 12 місяців з погашенням у поточному році становлять 315,8 млн. грн. (27,0%). Істотну частку - 31,1% (364,4 млн. грн.) - становлять середньострокові внески (вклади) на депозитні рахунки (від 3 до 12 місяців).

Внески до запитання та внески (вклади) на депозитні рахунки на строк до 3 місяців становлять 1,9% та 5,6% відповідно.

Рис.11. Структура депозитного портфеля кредитних спілок станом на 30.06.2014

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА 9 МІСЯЦІВ 2014 РОКУ

Членами НАКСУ станом на 01.10.2014 року є 139 кредитних спілок. Дані по кредитних спілках, які виключені з Державного реєстру фінансових установ, у цьому аналізі відсутні. Крім того, у зв'язку з відомою ситуацією із кримськими

та севастопольськими кредитними спілками, дані по цих спілках не включені до загального підрахунку. Таким чином, у розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 120 кредитних спілок - членів НАКСУ.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	30.09.2013		31.12.2013		31.03.2014		30.06.2014		30.09.2014	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-2,4%	-10	-2,9%	-10	-1,0%	-10	-1,4%	-10	-1,3%	-10
	Доходи до витрат	>100%	105,5%	10	106,1%	10	114,6%	10	113,2%	10	116,1%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	26,4%	10	26,0%	10	27,7%	10	29,1%	10	30,2%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	65,8%	3	64,6%	3	64,3%	3	65,6%	3	67,6%	3
	Капітал до активів	>=30%	37,8%	10	38,5%	10	40,1%	10	41,4%	10	43,2%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	15,7%	10	15,2%	10	17,3%	10	18,5%	10	19,0%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	152,7%	5	154,1%	5	154,1%	5	160,0%	5	162,0%	5
	Доходні активи до активів	90%	85,4%	4	84,5%	3	83,7%	3	84,9%	3	83,0%	3
	Основні засоби до активів	3-5%	3,5%	5	3,2%	5	3,2%	5	3,2%	5	3,2%	5
	Кредити до активів	85%	92,3%	4	90,9%	4	90,3%	4	91,6%	4	90,7%	4
	Чисті кредити до активів	85%	81,7%	5	80,2%	5	79,9%	4	81,0%	5	79,5%	4
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	75,0%	2	74,2%	2	72,5%	2	72,5%	2	70,3%	2
	Прострочені до кредитів	<4%	9,2%	1	8,2%	1	9,0%	1	10,1%	0	11,5%	0
	Прострочені до активів	<3,5%	6,6%	1	6,0%	1	7,4%	1	8,4%	1	9,2%	0
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	17,8%	4	19,3%	4	19,6%	4	18,6%	4	18,3%	4
	Разом			64		63		62		62		60

Третій квартал 2014 року характеризується незначним зменшенням активів, що супроводжується одночасним зменшенням кредитного портфеля. При цьому, показник балансового прибутку (збитку) до активів покращився на 0,1% і станом на 30.09.2014 року склав -1,3% від загальних активів системи. В той же час, співвідношення доходів 3 кварталу 2014 року до витрат цього періоду склало 116,1%, що на

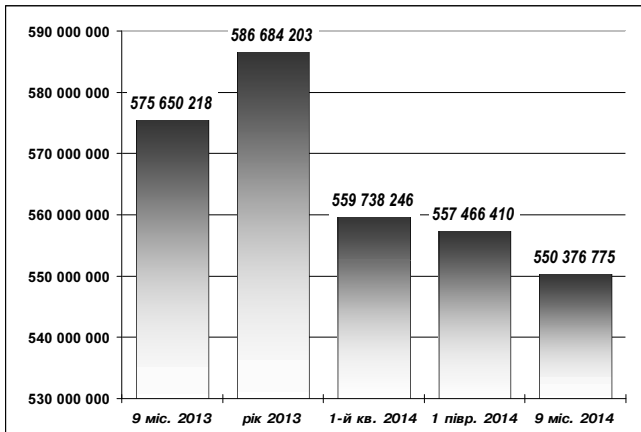
2,9% перевищує дані другого кварталу 2014 року. Зростання прострочених кредитів з одночасним зменшенням розміру кредитного портфеля відбилося на погіршенні співвідношення прострочених кредитів до активів та чистих кредитів до активів. В цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 3 кварталу 2014 року має оцінку "задовільно".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 01.10.2014 склали 550,4 млн. грн., що свідчить про зменшення сумарних активів протягом третього кварталу 2014 року на 7,1 млн. грн. (1,3%), а у порівнянні з аналогічним періодом минулого року падіння активів - на 25,3 млн. грн. (4,4%).

Уявлення про наявну структуру активів кредитних спілок - членів НАКСУ дає наступна таблиця:

Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

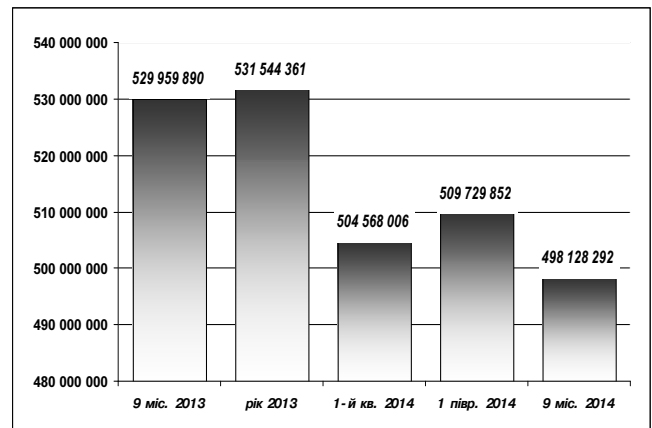
	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	6	5,00%	320 712	0,06%	53 452
Від 100 до 500 тис. грн.	12	10,00%	3 195 751	0,58%	266 313
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	14	11,66%	10 203 891	1,85%	728 849
Від 1 до 2 млн. грн.	27	22,50%	38 209 084	6,94%	1 415 151
Від 2 до 5 млн. грн.	35	29,17%	115 243 096	20,94%	3 292 660
Понад 5 млн. грн.	26	21,67%	383 204 241	69,63%	14 738 625
	120	100%	550 376 775	100 %	4 586 473

У третьому кварталі 2014 року середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ, порівняно з другим кварталом 2014 року, зменшилися на 59,1 тис. грн. При цьому, протягом останніх 12 місяців середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ зросли на 165 тис. грн.

Переважна більшість кредитних спілок - членів НАКСУ (понад 73%) мають в активах понад мільйон грн., у таких спілках акумульовано 97,5% активів системи. В той же час, на майже 27 % від загальної кількості кредитних спілок з активами менше 1 млн. грн. припадає лише 2,5% активів.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

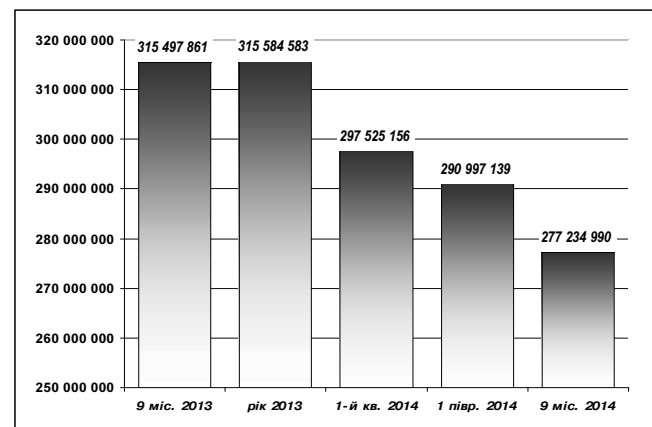

Кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ у третьому кварталі 2014 року зменшився майже на 11,6 млн. грн. (2,3%) і на 01.10.2014 року склав 498,1 млн. грн. Протягом 12 місяців кредитний портфель зменшився на 31,8 млн. грн. (6 %).

Внаслідок описаних вище змін у активах та кредитному портфелі слід очікувати в подальшому падіння доходності та погіршення співвідношення прострочених кредитів до кредитного портфеля у кредитних спілок - членів НАКСУ.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. ЗАОЩАДЖЕННЯ членів кредитних спілок (грн.)

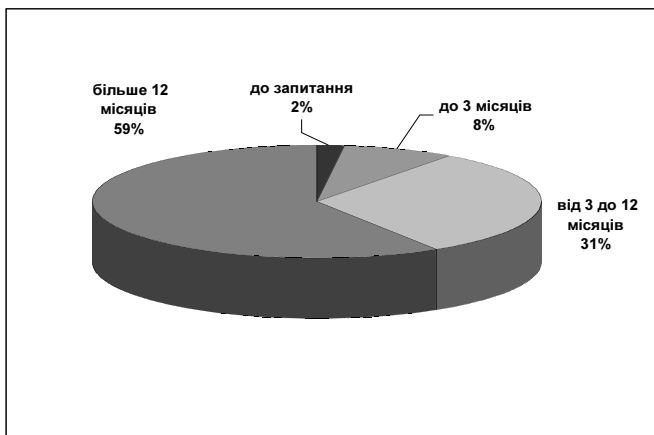
У третьому кварталі 2014 року внески (вклади) членів кредитних спілок на депо-

зитні рахунки, порівняно з другим кварталом 2014 року, зменшилися на 13,8 млн. грн. (4,7%) і склали 277,2 млн. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2013 року загальна сума заощаджень зменшилася на 38,3 млн. грн.

Активи кредитних спілок фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки на 50,3%, що на 4,5% менше, ніж на 01.10.2013 р. Втім внески (вклади) членів КС на депозитні рахунки залишаються вагомим джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

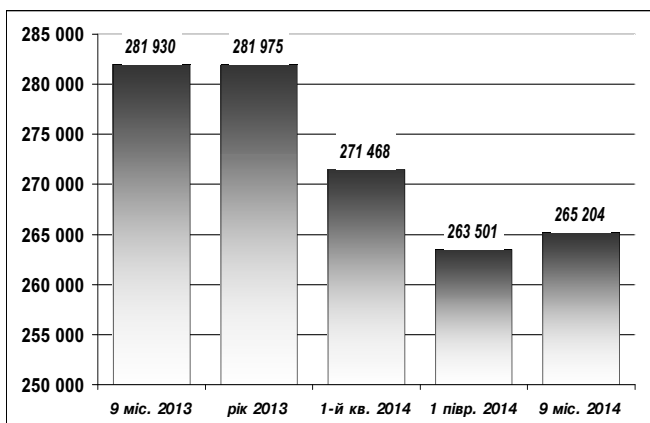
Структура вкладів на депозитних рахунках у третьому кварталі 2014 р., порівняно з другим кварталом 2014 року, має незначні зміни у структурі вкладів, залучених на строк до одного року: зокрема, зросла на 3% питома вага договорів на термін до 3 місяців з відповідним зменшенням частки договорів на строк від трьох до дванадцяти місяців.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Протягом останніх 12 місяців кількість членів кредитних спілок зменшилась на 5,9%. Проте протягом третього кварталу 2014 р. кількість членів кредитних спілок збільшилася на 1,7 тис. осіб і станом на 01.10.2014 склала 265 204 особи.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок станом на 01.10.2014.

Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

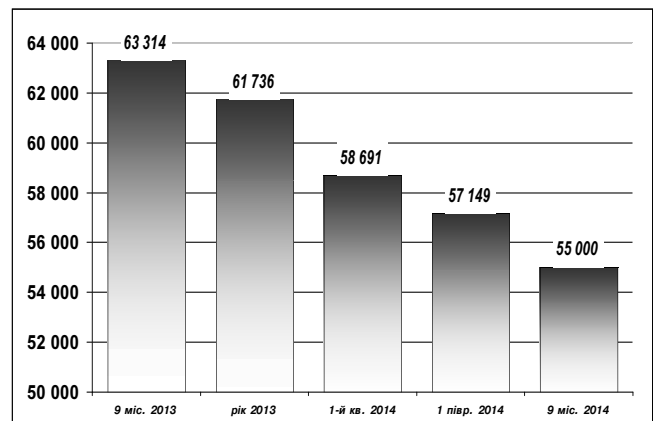
Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	6	5,00%	457	0,17%
від 100 до 500	31	25,83%	8 999	3,39%
від 500 до 1000	21	17,50%	15 202	5,73%
від 1000 до 2000	27	22,50%	38 937	14,68%
від 2000 до 5000	22	18,34%	73 325	27,65%
понад 5000	13	10,83%	128 284	48,38%
	120	100%	265 204	100 %

Порівняно з попереднім кварталом, незначний приріст кількості членів притаманний кредитним спілкам всіх наведених груп активів, що свідчить про те, що, незважаючи на об'єктивні обставини, кредитні спілки є привабливими для нових членів.

Група спілок, в яких обслуговується від 100 до 500 осіб (31 спілка), залишається найчисленнішою за кількістю. При цьому, майже половина - 48,4% членів - обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 9,3 % загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 48,3 % - майже половину від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

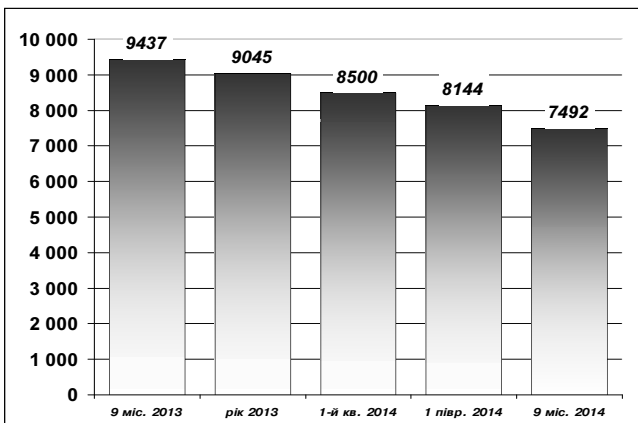

У другому кварталі 2014 року простежується зменшення на 2,1 тисячі осіб загальної кількості позичальників, на 01.10.2014 їх кількість склала 55 тис. осіб., а за 12 місяців вона зменшилась на 8,3 тисячі осіб. В той же час, як було показано вище, кредитний портфель за 12 місяців зменшився на 31,8 млн. грн. Середній розмір кредиту станом на 01.10.2014 склав 9057 грн. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року середній розмір кредиту збільшився на 687 грн.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників кредитних спілок у третьому кварталі 2014 року зменшилась порівняно з другим кварталом 2014 року на 8% і на кінець кварталу їх кількість становила 7 492 особи. Протягом 12 місяців кількість вкладників зменшилась на 20,6%.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

В процесі аналізу членства виділяються три групи кредитних спілок:

- спілки, в яких обслуговується менше 1000 осіб;
- спілки, в яких обслуговується від 1000 до 5000 осіб;
- спілки, в яких обслуговується понад 5 000 осіб.

Розглянемо активи цих груп кредитних спілок, відображені у наступній таблиці.

Таблиця 4. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

Кількість членів	Кількість КС	Кількість членів КС	Активи	Середні активи по групі КС	Кількість позичальників	Кількість вкладників
Менше 1000	58	24 658	82 118 693	1 415 840	7 563	894
Від 1000 до 5000	49	112 262	317 989 577	6 489 583	24 239	3 368
понад 5000	13	128 284	150 268 505	11 559 116	23 198	3 230
	120	265 204	550 376 775	4 586 473	55 000	7 492

Підсумовуючи наведену інформацію, можна констатувати наступне: кредитні спілки - члени НАКСУ можна об'єднати у три групи, які дуже подібні до груп режимів регулювання, визначених Нацкомфінпослуг.

Зокрема, 48,3% кредитних спілок з невеликим розміром активів об'єднують 9,3% загальної кількості членів; ця група кредитних спілок, де 13,7% позичальників і 11,9% вкладників, за суттю близька до третьої групи режимів регулювання. При цьому, питома вага активних членів (співвідношення кількості вкладників та позичальників до загальної кількості членів спілки) в цій групі складає 34%.

Друга група - 40,9% кредитних спілок, яка об'єднує 42,3% загальної кількості членів (44,1% позичальників і 45% вкладників), - близька до другої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів в цій групі складає 25%.

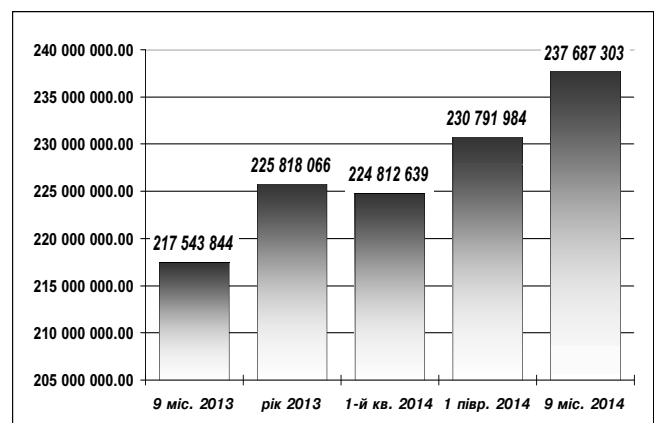
Група спілок, яка об'єднує понад 5000 членів, найменша за кількістю - 10,8% від загальної кількості кредитних спілок - членів НАКСУ, має найвищий розмір середніх активів, в ній сконцентровано найбільше членів - 48,4% від загальної кількості, вкладників - 43,1%, а позичальників - 42,2%. Ця група аналогічна до першої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів по цій групі складає 21%.

В цілому по кредитних спілках - членах НАКСУ питома вага активних членів кредитних спілок складає 24% від загальної кількості.

▶ КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

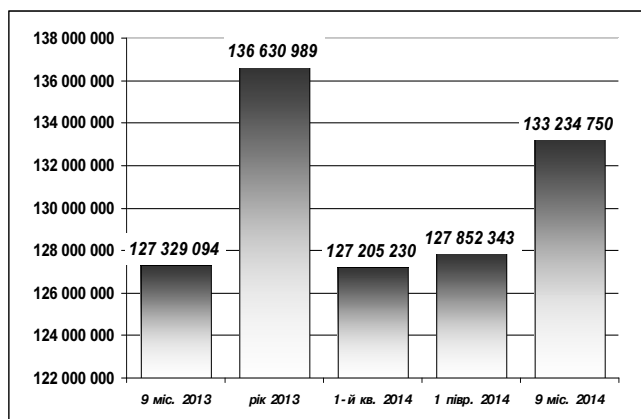
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

Сумарний капітал кредитних спілок у третьому кварталі 2014 року збільшився на 6,9 млн. грн. (3%) і склав 237,7 млн. грн. Протягом 12 місяців сумарний капітал збільшився на 20,2 млн. грн. (9,3 %).

ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

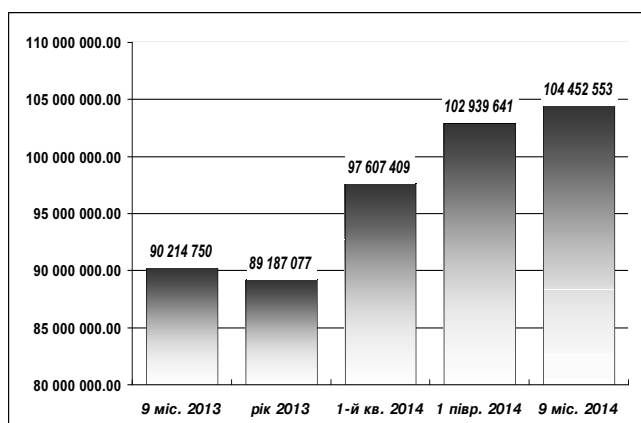

Протягом третього кварталу 2014 року пайовий капітал кредитних спілок збільшився на 5,4 млн. грн. Питома вага пайового капіталу у складі загального капіталу станом на 01.10.2014 склала 56,0%, при цьому, якщо протягом кварталу питома вага пайового капіталу у складі загального капіталу зросла на 0,6%, то за 12 місяців цей показник зменшився на 2,5%. Таким чином кредитні спілки намагаються змінити структуру капіталу в бік таких джерел його формування, які здатні, за необхідності, поглинати збитки, а також бути джерелом неплатних коштів, що на даний момент сприяє фінансовій стійкості.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

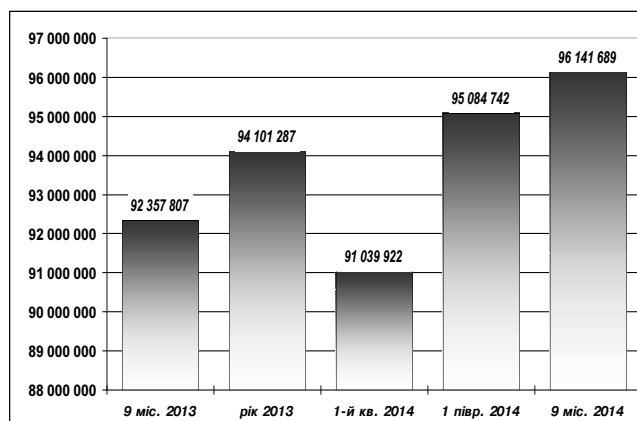
У третьому кварталі 2014 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ збільшився на 1,5 млн. грн. і склав 104,4 млн. грн. За останні 12 місяців власний капітал зріс на 14,2 млн. грн. - 15,7%.

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

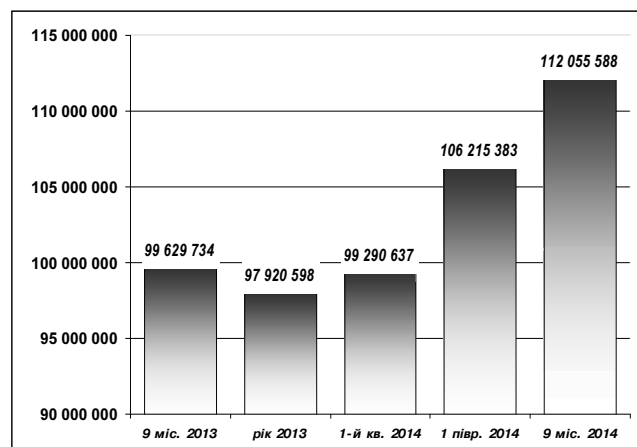
На 01.10.2014 сумарний резервний капітал склав 96,1 млн. грн., що на 3,7 млн. грн. (4,0%) більше, ніж його значення на 01.10.2013 р., протягом третього кварталу 2014 року сумарний резервний капітал збільшився на 1 млн. грн.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

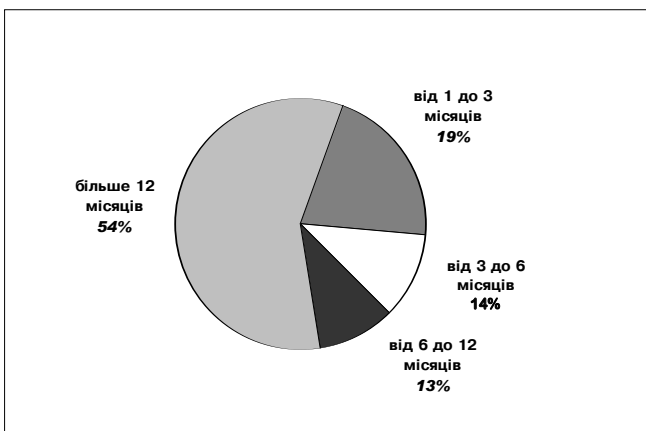
У третьому кварталі 2014 року сума прострочених кредитів, порівняно з минулим кварталом, збільшилася майже на 6 млн. грн. і склала 112,1 млн. грн. За останні 12 місяців цей показник збільшився на 12,5 млн. грн. При цьому, порівняно з аналогічним періодом 2013 року, рівень прострочення збільшився на 3,7% і склав на 1 жовтня 2014 року 22,5% від загальної суми кредитного портфеля.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

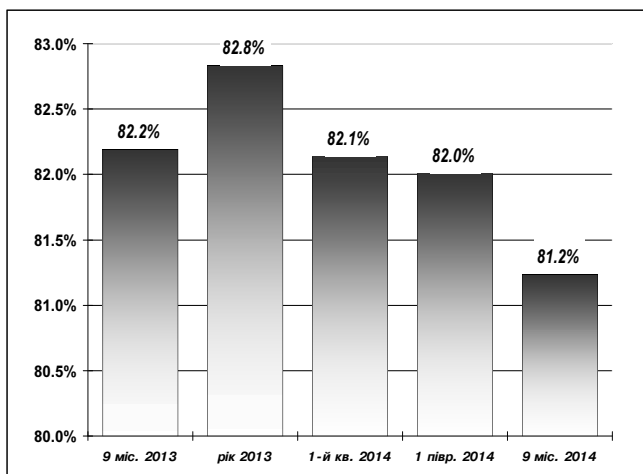

В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, хоча їх питома вага, порівняно з минулим кварталом, у загальній простроченості зменшилася на 4% і склала 54%. Протягом третього кварталу на 2% зменшується питома вага кредитів, прострочених від 1 до 3 місяців: станом на 01.10.2014 вона склала 19%, а питома вага кредитів, прострочених від 3 до 6 місяців, зросла на 3% і склала 14% від загальної суми прострочених кредитів.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кредитів, не покритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

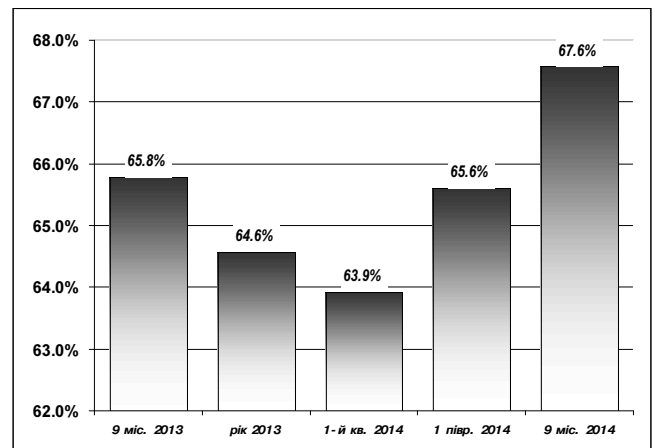
Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення у третьому кварталі 2014 року погіршилося на 0,8%. У порівнянні з аналогічним періодом минулого року це співвідношення зменшилося на 1,0%.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

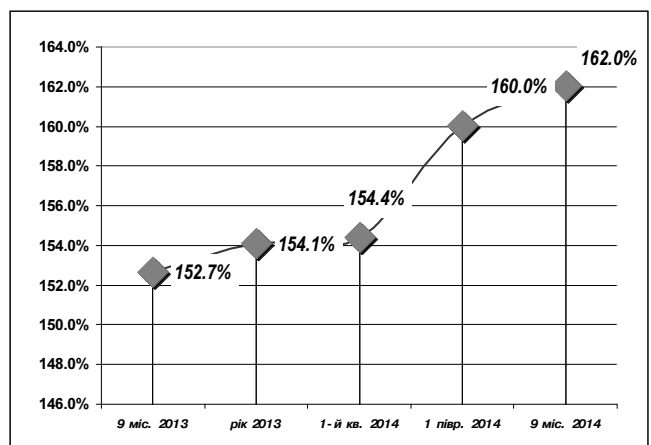

У третьому кварталі 2014 року внаслідок збільшення загальної суми прострочених кредитів співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу збільшилося на 2,0% і склало 67,6%. В той же час, за останні 12 місяців цей показник збільшився на 1,8%.

▶ ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

■ ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

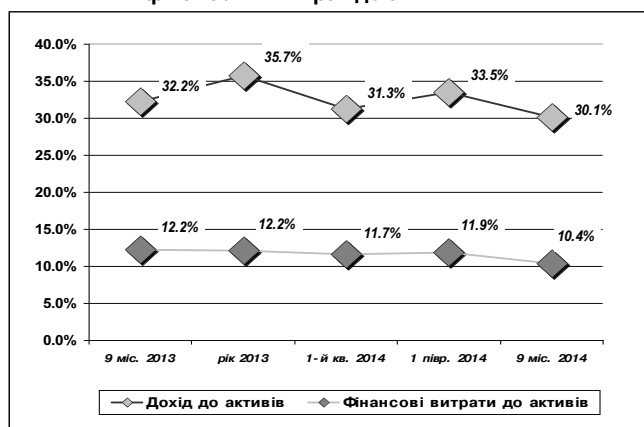
Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

У третьому кварталі 2014 року співвідношення між доходними активами та платними зобов'язаннями, порівняно з другим кварталом, зросло на 2,0% і досягло 162%. При цьому за останні 12 місяців це співвідношення зросло на 9,3%. Таке співвідношення є наслідком одночасного зростання кредитного портфеля і зменшення обсягів залучених коштів і дає підстави для стриманого оптимізму щодо можливості кредитних спілок пережити складну поточну ситуацію і у подальшому поступово збільшувати обсяги кредитування.

■ ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

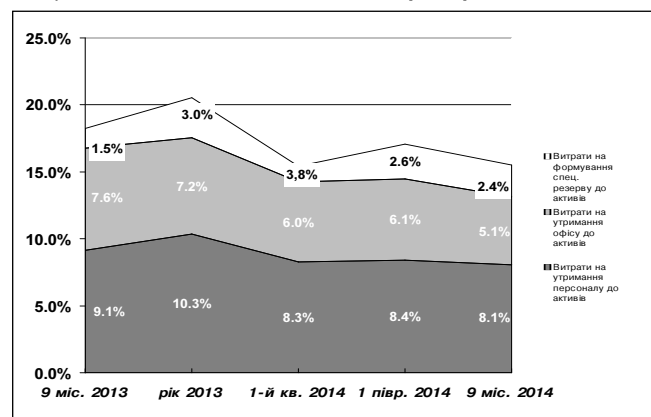
Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

Рівень доходності активів протягом третього кварталу 2014 року зменшився на 3,4%, а рівень вартості активів зменшився на 1,5%. Протягом останніх 12 місяців рівень доходності зменшився на 2,1%, в той час як рівень вартості активів зменшився на 1,8%. Загальне співвідношення доходності активів та їх вартості на рівні, відповідно, 30,5% та 10,4% забезпечує кредитним спілкам джерела як покриття операційних витрат, так і адекватного резервування.

■ РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

Витрати на утримання персоналу протягом усього періоду є значно більшими порівняно з витратами на формування спецрезерву та витратами на утримання офісу. У третьому кварталі 2014 року витрати на утримання персоналу склали 8,1% від активів, що на 1,0% менше, ніж у аналогічному періоді минулого року, витрати на утримання офісу до активів протягом року зменшилися на 2,5% і склали 5,1% від середніх активів. При цьому, витрати на формування РЗПВ протягом року зросли на 0,9% і склали 2,4% від активів. Проте, як було показано вище, такого зростання витрат на формування РЗПВ не достатньо для забезпечення необхідного розміру резерву.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	3,8%	6,4%	5,7%	23,4%	31,9%	42,5%	37,5%
Операційні витрати разом	53,7%	83,5%	75,3%	55,4%	53,1%	41,5%	46,2%
Витрати на формування РЗПВ	42,5%	8,5%	7,8%	11,1%	5,1%	6,7%	6,8%
Витрати на формування резервного капіталу	0,0%	0,5%	0,6%	1,3%	1,9%	1,5%	1,6%
Витрати на проценти на паї	0,0%	1,1%	10,6%	8,8%	8,0%	7,8%	7,9%

Питома вага процентних витрат в основному пропорційна розміру активів кредитних спілок. Виключення складають кредитні спілки з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн. Втім, в цих спілках найвищий відсоток нарахувань на пайові внески. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також найменший відсоток операційних витрат. Найбільша частка операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами від 100 до 500 тис. грн. Розподіл доходу на додаткові пайові внески притаманний спілкам з активами понад 100 тис. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

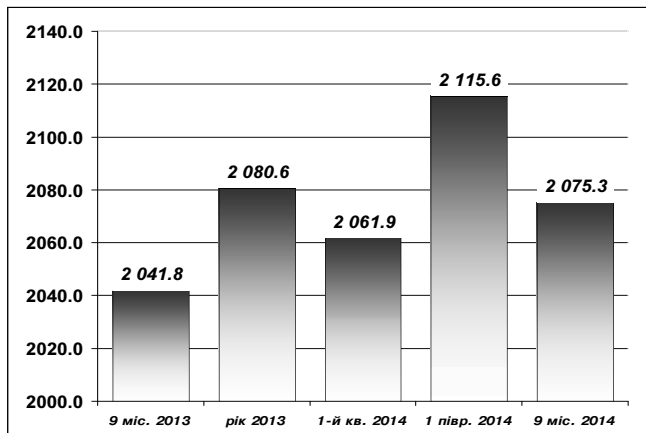
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на зарплату	55,8%	65,0%	66,5%	63,7%	62,0%	56,5%	59,1%
Офісні витрати	39,8%	33,1%	31,7%	34,8%	35,5%	42,3%	39,3%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,0%	0,5%	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Витрати на нарахування податку на прибуток	4,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,5%	0,2%	0,3%
Інші витрати	0,4%	1,4%	1,7%	1,4%	2,0%	1,0%	1,3%

Максимальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн., а мінімальна - кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Найбільшу частку витрат на утримання офісу мають кредитні спілки з активами понад 5 млн. грн. Витрати на формування спільних фінансових фондів притаманні кредитним спілкам з активами від 100 тис. грн. до 1 млн. грн.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

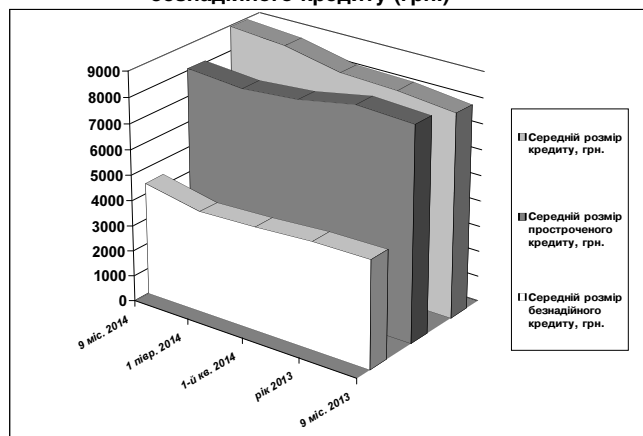
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

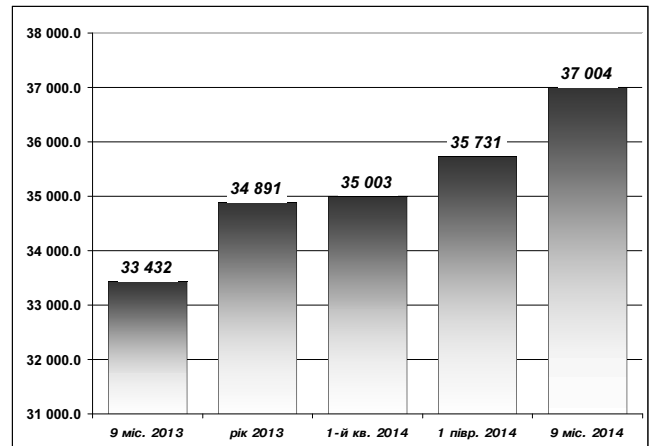
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

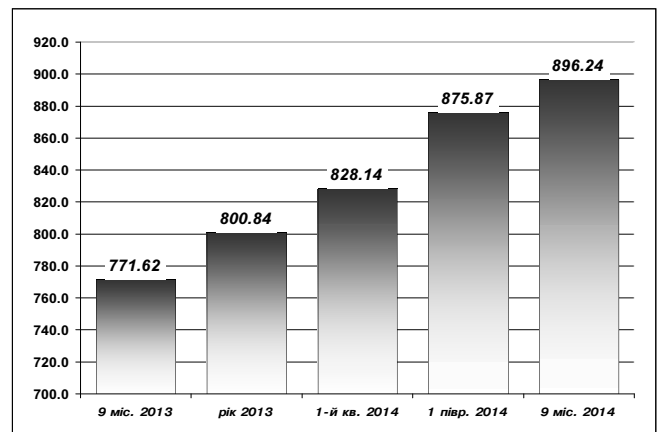
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. Заощадження на одного вкладника, грн.

■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

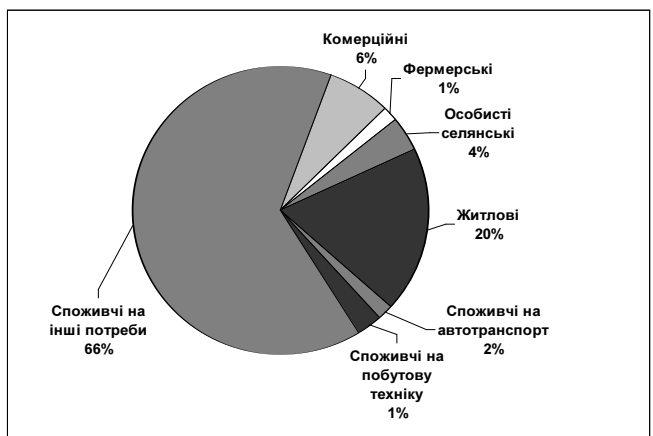
Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

Структура кредитного портфеля у третьому кварталі 2014 року майже не змінилася, частка споживчих кредитів зросла на 1% і склала 69%. Споживчі кредити переважають в структурі кредитного портфеля, вони забезпечують спілкам 71% доходності.

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

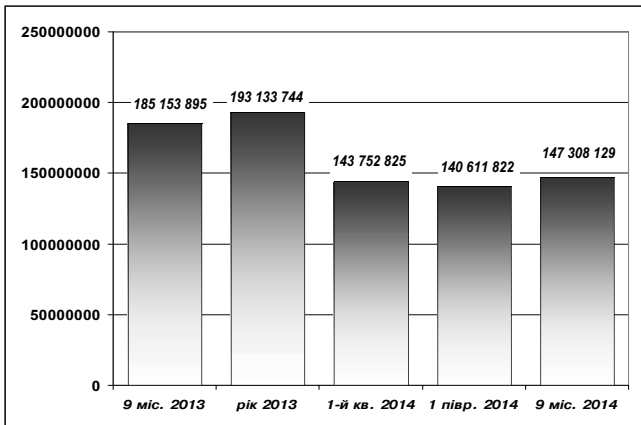
■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

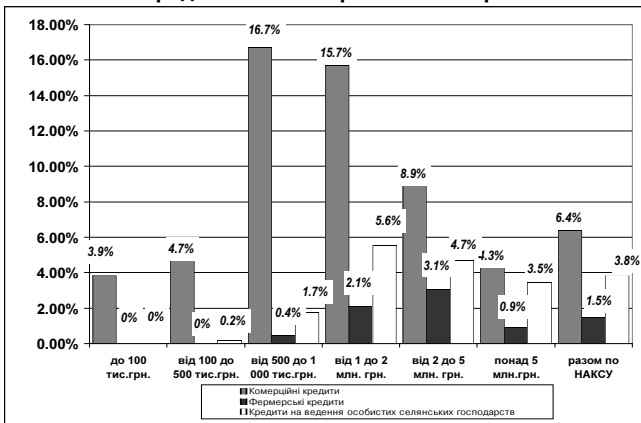
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих кредитів у третьому кварталі 2014 року збільшилася, порівняно з другим кварталом, на 6,7 млн. грн. і склала 147,3 млн. грн. Порівняно з третім кварталом 2013 року, сума виданих кредитів зменшилася на 20,5 %.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

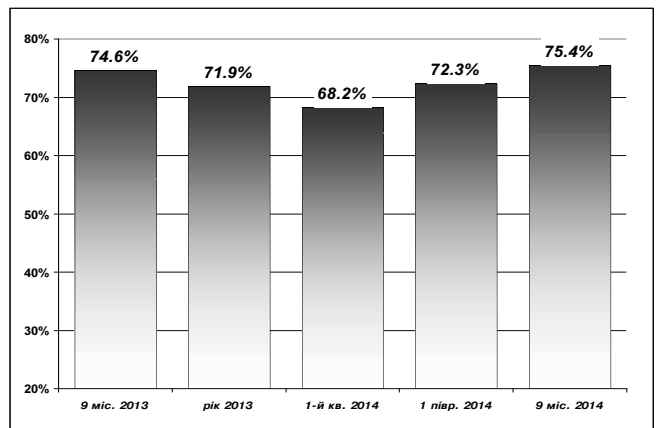
Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 11,7 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник зменшився на 0,8%, що корелює з даними попередніх діаграм щодо структури кредитного портфеля. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (23,4 %), а найменшою (3,9 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств (7,8%), притаманна кредитним спілкам з активами від 1 до 5 млн. грн.

Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 30 вересня 2014 року, як і у попередньому році, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. В третьому кварталі 2014 року фактичне значення показника зросло на 3,1 % порівняно з другим кварталом 2014 року і склало 75,4 %. Порівняно з аналогічним періодом 2013 року співвідношення прострочених, неповернених, безнадійних та пролонгованих кредитів до регулятивного капіталу збільшилося на 0,9% внаслідок суттєвого зростання прострочених кредитів.

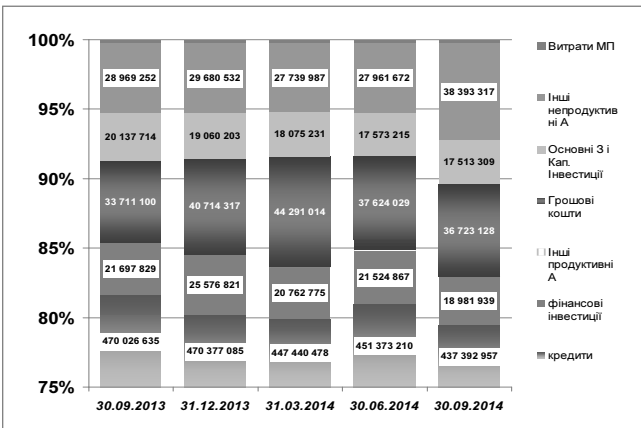
Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

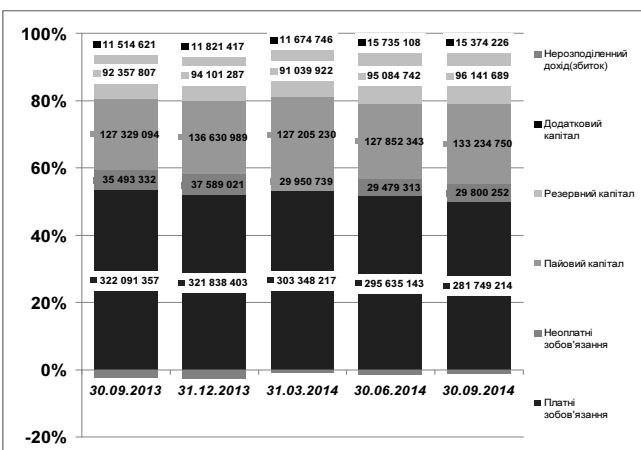

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Станом на 30.09.2014 року питома вага продуктивних активів в структурі активів кредитних спілок - членів НАКСУ складає 82,9 %. Левову частку активів складає кредитний портфель - 79,5 % від загальних активів. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року питома вага продуктивних активів зменшилася на 2,6%. При цьому, питома вага кредитного портфеля в загальних активах зменшилася на 2,2%. Частка фінансових інвестицій порівняно з третім кварталом 2013 року зменшилася на 0,4% і склала 3,4%. Питома вага непродуктивних активів складає 17,1%, при цьому, порівняно з третім кварталом 2013 року, частка непродуктивних активів зросла на 2,6%, 2% з яких припадає на зростання інших непродуктивних активів. В той же час на 0,2% зменшилася частка основних засобів, а питома вага грошових коштів зросла на 0,8% і склала 6,7 % від загальних активів.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

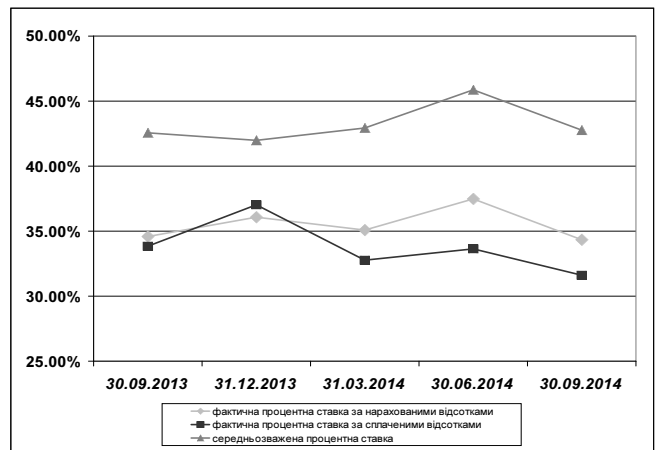

На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом 12 місяців змінилася: якщо станом на 30.09.2013 р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 38 %, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 62 %, то станом на 30.09.2014 р. за рахунок зобов'язань фінансується 57 % активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 43 % активів; при цьому, за рахунок платних зобов'язань фінансується 51% від загальних активів, протягом року цей показник зменшився на 5%.

Станом на кінець другого кварталу 2014 року за рахунок резервного капіталу фінансується 17,5% активів кредитних спілок - членів НАКСУ. Такий рівень фінансування активів дозволяє не тільки у повному обсязі поглинати непокритий збиток, а й забезпечити фінансування необхідної ліквідності на рівні майже 7% від активів.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

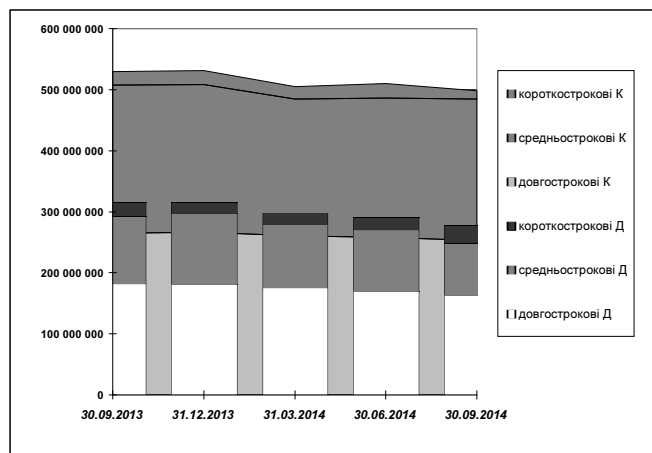
На діаграмі представлено порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами у третьому кварталі 2014 року складає, відповідно, 34,4% та 31,6%. Таким чином, протягом третього

кварталу фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням зменшилася на 3,1% пункти, а фактична доходність за сплатою - лише на 2,0% пункти, що відповідає описаному вище скороченню кредитного портфеля.

Проте протягом усього періоду середньозважена процентна ставка суттєво відрізняється від фактичної доходності кредитного портфеля як за нарахованими, так і за отриманими процентами. При цьому, станом на 30.09.2013 розрив складав 8%, станом на 31.12.2013 року він зменшився і досяг 5,9%, але протягом дев'яти місяців 2014 року цей розрив збільшився і на кінець третього кварталу за нарахуванням він складає 8,4%, а за сплаченими процентами - 11,2%. Тому ситуація потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля, адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець третього кварталу 2014 року 51,0 %. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілок, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 79,5 % від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області відображають кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. При цьому, як було показано вище, частка фінансування активів за рахунок капіталу постійно зростає. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 64,5 % до 68,4 %. Станом на кінець третього кварталу 2014 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 64,5%, середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 37,0 %, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 212,9 %. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Враховуючи загальну ситуацію в країні, економіці і на фінансовому ринку, термін "розвиток системи кредитних спілок" швидше необхідно було би змінити на термін "виживання системи кредитних спілок". В той же час, незважаючи як на об'єктивні обставини - анексію Криму, ситуацію на сході, знецінення української валюти, - так і на суб'єктивні - неспроможність регулятора забезпечити більш-менш адекватні умови існування ринку, в першу чергу, через пом'якшення нормативних вимог і не перетворення процесу видачі ліцензій у процес пошуку орфографічних помилок, що закінчилося повним колапсом його діяльності, більшість кредитних спілок робить усе можливе і неможливе для збереження і подальшої роботи своїх організацій. І першою ознакою цього є збільшення кількості членів кредитних спілок у третьому кварталі 2014 року та, відповідно, збереження довіри до установ. Другим важливим позитивним сигналом є збільшення у третьому кварталі загальної суми виданих кредитів, незважаючи на зменшення кредитного портфеля в цілому. І, без сумніву, позитивним моментом є зростання капіталу кредитних спілок. При цьому ми говоримо не тільки про відносні показники, пов'язані з відтоком внесків (вкладів) на депозитні рахунки, а про пряме нарощення капіталу на 20,2 млн. грн. порівняно з 1 жовтня 2013 року - спокійним періодом. При цьому лише чверть з 20 мільйонів припадає на зростання пайових внесків членів кредитних спілок, а 75% - зростання власного капіталу, який може слугувати "подушкою безпеки" на випадок збитку.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульованості, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

СПІВПРАЦЯ ЗАРАДИ ЗАГАЛЬНОГО ДОБРОБУТУ

Кредитна спілка "Єдність" протягом 14 років працює на фінансовому ринку Херсонської області. Більшість наших позичальників – виробники ранньої овочевої продукції.

Саме для них діють кредитні продукти, які створюють доступні умови кредитування, постійно розробляються та оновлюються кредитні пропозиції. Позичальники КС "Єдність" завжди можуть звернутися по пораду чи консультацію до наших представників у селах Херсонської області, які допоможуть обрати оптимальний кредитний продукт та супроводжуватимуть протягом усього строку кредитування.

Користуючись послугами нашої кредитної спілки, позичальники можуть придбавати супутні товари для ведення особистого селянського господарства за цінами, нижче за ринкові. Фахівці нашої установи постійно вивчають попит сільгоспвиробників на певні види товарів і допомагають селянам орієнтуватися в широкому асортименті пропозицій та робити правильний вибір. Ми активно пропонуємо нашим членам не тільки фінансові продукти, але й задовольняємо попит у товарах, необхідних для їхньої діяльності.

Наприклад, до нас звернувся член нашої кредитної спілки, який зіштовхнувся з проблемою реалізації товару через зношеність та постійну необхідність ремонту автомобіля. Інспектор кредитний запропонував кредитну програму "Авто в кредит". Разом з позичальником були прораховані доходи та витрати за сезон, обговорена прийнятна сума сплати кредиту. Отриманий кредит дозволив сім'ї придбати новий автомобіль, своєчасно вивезти продукцію на ринки області і отримати запланований дохід.

Ще одному нашому спілчанину – сільгоспвиробникові також негайно знадобились кошти: в період активного поливу вийшло з ладу насосне обладнання, і це загрожувало загибеллю врожаю. Кредитна спілка

змогла оперативно надати кредит і графіку поливу було дотримано.

Ми використовуємо будь-яку можливість для підтримки наших спілчан: в рамках експерименту наші члени мали нагоду безкоштовно отримати насіння високоврожайного огірка від партнерів кредитної спілки.

Протягом 2009 року кредитна спілка «Єдність» співпрацювала з німецьким проектом DGRV «Підтримка фінансової діяльності на селі». З 2011 року КС «Єдність» співпрацює з Проектом USAID АгроІнвест, який допомагає у впровадженні передового світового досвіду з розвитку фінансової кооперації.

В рамках Проекту Голова правління нашої кредитної спілки відвідав Королівство Нідерланди, де українські кредитні спілки ознайомились з роботою кооперативного банку «Рабобанк Груп», який спеціалізується на роботі з агровиробниками. Представники кредитних спілок ознайомились з голландськими постачальниками матеріально-

технічних ресурсів для сільськогосподарського виробництва у галузях овочівництва та вирощування фруктів і ягід.

За підтримки Проекту USAID АгроІнвест доброю традицією стало проведення для членів нашої кредитної спілки щорічних семінарів-тренінгів, на яких присутні сільгоспвиробники отримують актуальні рекомендації з агротехніки овочів відповідно до природно-кліматичних умов, практичні навички виробництва ранньої овочевої продукції в теплицях, рекомендації щодо вибору овочевих культур, про переваги та вимоги до якості овочів, комерційні сорти і гібриди овочевих культур та прогноз ринку овочів.

У нашій кредитній спілці продовжує активно діяти кредитний продукт «Теплячок», розроблений для сільгоспвиробників, які вирощують продукцію в теплицях. Крім того, було проведено семінар «Кредитування сучасних тепличних конструкцій», на якому спеціалісти Проекту USAID АгроІнвест надали інформацію про сучасні тепличні технології, які допомагають отримувати врожай в теплицях у ранні строки.

Основними принципами роботи кредитної спілки «Єдність» були і залишаються моральна підтримка, фінансова допомога, зміцнення господарської бази, задоволення нагальних потреб та поліпшення добробуту своїх членів.

**Колектив кредитної спілки „Єдність”
(м. Херсон)**

КРЕДИТНА СПІЛКА "НАРЦИС": ШВИДКО, ДОСТУПНО, НАДІЙНО

В умовах росту безробіття та падіння платоспроможності населення вижити часом дуже важко. Оформляти позику в банківській установі наважуються далеко не всі. Тоді на допомогу приходить кредитна спілка.

Сьогодні про спілку «Нарцис» знають не тільки в місті над Тисою, але й далеко за межами Закарпатської області.

Спеціалісти спілки, яка працює в Хусті вже чотирнадцятий рік, пропонують кращим вигідні умови кредитів та депозитів, запрошують на Дні відкритих дверей, проводять різні цікаві заходи.

— Нашою метою є максимально наблизити фінансові послуги до простих громадян, — розповідає Голова правління спілки Оксана Ряска. — Особливо актуально це в умовах фінансової кризи, яку вкрай важко переживають як фінансові установи, так і громадяни. Сьогодні саме кредитна спілка може запропонувати вигідні умови по депозитах та споживчому кредитуванню для простих громадян та підприємців. Наша робота повністю залежить від добробуту наших членів, тому намагаємося разом вирішувати їхні матеріальні проблеми. Зазначу, що часто послуги кредитної спілки — єдиний спосіб отримати кошти для пенсіонера, студента чи людини з невеликими статками.

Найбільш популярними видами позик серед членів КС «Нарцис» є кредити на побутову техніку, навчання, лікування, соціальні потреби та підприємницьку діяльність. У свою чергу, спілка співпрацює з кількома банками, приватними підприємцями й магазинами. Кредити надаються під забезпечення заробітної плати, застави, поруки підприємства, солідарної відповідальності.

Крім основної фахової діяльності, КС «Нарцис» проводить чимало цікавих заходів для малюків та підлітків. Зокрема, конкурси «Як я бачу своє майбутнє», новорічні ранки з клоунами, фокусниками та подарунками, інтелектуальні ігри «Всезнайко» для учнів молодших класів шкіл міста.

Серед основних завдань, які ставить перед собою КС «Нарцис» — роз'яснити хусттянам та мешканцям району, як відрізнити добросовісну спілку від шахраїв, як правильно вирахувати вартість кредиту чи оцінити привабливість депозиту.

Кредитна спілка прагне розширювати свою діяльність, тому береться за фінансову просвіту громадян — фахівці КС розповідають про особливості своєї роботи, намагаються бути більш відкритими перед членами. До речі, «Нарцис» є членом Всеукраїнської асоціації кредитних спілок України (ВАКС), Національної асоціації кредитних спілок України

(НАКСУ), членом Об'єднаної кредитної спілки НАКСУ, учасником Стабілізаційного фонду НАКСУ. За рейтинговою оцінкою НАКСУ, фінансовий стан спілки «дуже добре».

Працівники спілки постійно підвищують свою кваліфікацію на різноманітних навчаннях та семінарах, що проводяться в багатьох містах України та за кордоном, щоб ще краще обслуговувати членів кредитної спілки «Нарцис», вводити нові види послуг.

— Взяти позику у кредитній спілці значно дешевше, ніж у банку. Не потрібно сплачувати страховку, комісії за касове обслуговування, інкасацію тощо. Також не треба платити за довідки. Всі послуги виконуються швидко, доступно, надійно, — каже хустянка Маргарита Довганіч. — Я вже кілька разів оформляла кредит у «Нарцисі» і дуже задоволена співпрацею,

— Не тільки зберігаю, але й примножую свої заощадження у КС «Нарцис», — заявляє інша мешканка міста над Тисою Ельза Дубинська. — Рекомендую друзям та знайомим вкладати гроші саме сюди.

З нагоди Міжнародного Дня кредитних спілок кредитну спілку «Нарцис» було відзначено золотою медаллю та національним сертифікатом «Лідер галузі – 2014».

Також напередодні професійного свята спілчан, 15 жовтня 2014 року, за підтримки кредитної спілки «Нарцис» в Хустському міському центрі науково-технічної творчості була організована інтелектуальна гра «Всезнайко» між учнями молодших класів шкіл міста. Серед найкращих була визнана і команда «Нарцис», до якої входили діти членів кредитної спілки «Нарцис».

Зі слів очільниці КС Оксани Ряски, «Нарцис» постійно вдосконалюється, аби бути лідерами не тільки галузі, але й сердець краян.

— Ми виконуємо всі нормативи. Капітал спілки становить 42 % від активів, у тому числі – більше 15% складає резервний капітал. Працюємо, як каса взаємодопомоги, — запевняє пані Оксана. — Об'єднуємо людей доброї волі, котрі свідомо або підсвідомо відчувають потребу господарської співпраці у формі кооперативу для охорони і розбудови власних господарств. А користуючись нагодою, хочу привітати усіх наших членів спілки, вкладників та позичальників, працівників та партнерів із професійним святом. Шановні колеги, витримки вам, довіри людей, стабільності, взаєморозуміння та впевненості у перемозі над складною економічною ситуацією!

**Підготовлено за матеріалами газети
„Вісник Хустщини”**

КРЕДИТНА СПІЛКА №100

Кредитна спілка «Центр – Кредит» розпочала свою діяльність в лютому 2003 року в м. Ульяновка Кіровоградської області. Організатором і засновником нашої фінансової установи став Василь Антонович Гаврилук, який працював Головою правління протягом 11 років. У 2006 році кредитна спілка «Центр – Кредит» увійшла до складу НАКСУ.

Спочатку працювати було важко, але згодом довіра населення до спілки укріпилася і справи покращились. На той час колектив спілки складався з Голови правління, головного бухгалтера та касира.

Сьогодні наша кредитна спілка має розгалужену мережу філій — в районах Кіровоградської області діють одинадцять відділень та два представництва. В них працюють кваліфіковані спеціалісти, які добре знають

свою справу і організують роботу так, щоб кожен, хто користується послугами кредитної спілки «Центр – Кредит», своєчасно отримував проценти по вкладах і так само без затримок сплачував кошти за отриманими кредитами.

Наразі кредитна спілка «Центр – Кредит» обслуговує 8878 членів, які мешкають майже на всій території Кіровоградської області.

У числі пріоритетних завдань правління кредитної спілки «Центр – Кредит» є побудова роботи таким чином, щоб не допускати погіршення показників діяльності. Звісно, у нашому регіоні діють різні банківські та небанківські установи, які також займаються видачею кредитів та залученням депозитів. Умови, які пропонують населенню інші фі-

нансові установи, детально вивчаються фахівцями кредитної спілки «Центр – Кредит». За результатами такого аналізу наша кредитна спілка залучає депозитні внески та видає кредити на вигідніших умовах для власних членів. Додатковою мотивацією для постійних членів у нашій установі є пільгові кредити, крім того, ми регулярно проводимо передсвяткові акції, беремо участь у благодійництві.

У травні цього року Василь Антонович Гаврилюк був обраний членами кредитної спілки «Центр – Кредит» головою спостережної ради, а Головою правління обрано Руслана Васильовича Гаврилюка.

На посту очільника нашої кредитної спілки Василь Антонович зумів згуртувати працівників, як одну міцну родину – це дружній професійний колектив однодумців. У кожному відділенні нашої кредитної спілки

створені куточки для членів кредитної спілки, де розміщено установчі документи спілки та звіти про виконання основних показників діяльності.

Спостережна рада та правління нашої кредитної спілки висловлюють вдячність за плідну співпрацю спеціалістам НАКСУ, працівникам та усім членам КС «Центр – Кредит». Поздоровляємо з наступаючими Новорічними святами та Різдом Христовим та бажаємо всім міцного здоров'я, довголіття, мирного неба і плідної праці для підвищення добробуту українців.

СЛАВА УКРАЇНІ!

**Колектив кредитної спілки
„Центр-Кредит” (м. Ульянівка,
Кіровоградська обл.)**

КРЕДИТНА СПІЛКА "ВІННИЧАНКА" - ЧАСТОЧКА НАШОЇ ДУШІ

У мальовничому куточку Вінницької області, у с. Джулинка Бершадського району в листопаді 2011 року було створено нашу кредитну спілку «Вінничанка».

На фінансовому ринку ми працюємо зовсім небагато, лише три роки. Початок роботи нашої спілки не можна назвати легким: поряд вже не один рік час працювали інші фінансові установи – банки та кредитні спілки. Вкрай непросто було завоювати довіру людей. Але минали дні, і зрештою з'явилися перші вкладники, були видані перші кредити, складений перший звіт, видано першу заробітну плату і перше заохочення людей працювати.

Минуло два роки, і ми зрозуміли, що співгромадяни активно потребують наших фінансових послуг. Тому влітку 2014 року

були відкриті відділення нашої кредитної спілки: у м. Бершадь, смт Тростянець та смт. Чечельник. Таким чином КС „Вінничанка” поповнилась новими членами і на сьогоднішній день загальне членство становить 960 осіб. Для порівняння: станом на 31 грудня 2011 року воно складало 118 осіб. За три роки роботи утворилося коло постійних членів кредитної спілки, які регулярно користуються нашими фінансовими послугами. Сьогодні ми сміливо можемо сказати, що, незважаючи на складний економічний та політичний стан в Україні, наша установа розвивається та процвітає.

У своїй діяльності наша кредитна спілка керується принципами відкритості, прозорості та відповідальності за взяті на себе зобов'язання. Завдяки цьому ми маємо найголовніше – довіру наших членів. Ми працюємо для людей з відкритою душею, оскільки

кредитна кооперація — це є часточка нашої душі, часточка нашого життя.

Кредитна спілка „Вінничанка” надає споживчі кредити, підприємницькі кредити, кредити для придбання та реконструкції житла, кредити для ведення особистого селянського господарства.

Користуючись нагодою, хочу сказати хороші слова на адресу працівників, кредитних інспекторів нашої спілки, а саме – Алли Ткач, Людмили Дубницької, Григорія Степового, які добросовісно відносяться до своїх посадових обов'язків. Вони є справжніми фахівцями у своїй справі, ретельно вивчають кредитні історії позичальників, їхню платоспроможність, житлові та сімейні умови і легко виявляють шахраїв серед охочих отримати кредити громадян. Саме завдяки їхнім професійним умінням нашої кредитній спілці вдається уникати ризикованих кредитів.

Члени кредитної спілки, у свою чергу, задоволені нашою роботою, висловлюють вдячність за ввічливість та порядність працівників. Ми й у подальшому будемо нама-

гатися так само добросовісно працювати та зберегти високий рівень довіри своїх спілчан.

На виконання Указу Президента України від 22.07.2014 № 607/2014 «Про часткову мобілізацію» та Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» членам КС «Вінничанка», яких мобілізовано до Збройних Сил України, до закінчення особливого періоду зупинено нарахування процентів за користування кредитами.

Напередодні Різдвяних свят хочу привітати всіх колег з Новим роком та Різдвом Христовим, побажати всім міцного здоров'я, благополуччя, поваги та взаєморозуміння. Нехай 2015 рік принесе у ваші домівки лише радість, а в Україні запанує мир та спокій!

**Єгорова З.І.,
Голова правління КС
„Вінничанка”**

СЕРЦЕ УКРАЇНИ Б'ЄТЬСЯ Й НА ЛУГАНЩИНІ!

11 жовтня 2014 року у Сватовому, що на Луганщині, незважаючи на вкрай складну ситуацію в регіоні та неоднозначні настрої певної частини населення Донбасу, пройшов Свистунівський фестиваль поезії, присвячений Великому Кобзарю Т. Г. Шевченку. Цього року захід набув особливого статусу та змісту.

Буремні події на Сході України роблять це культурницьке свято особливо вагомим. Надто вже символічною є патріотична активність українців на півночі Луганщини, поряд з територією, де українську армію та населені пункти вже тривалий час обстрілюють з усіх видів стрілецької зброї, ще й підкріплюючи свої військові аргументи «Градами». Ситуація унікальна, тому й говоримо про символічність події.

Святкували, на жаль, без луганчан, зате з Україною

Нагадаємо, що строки проведення фестивалю цього року неодноразово переносилися через війну — сватівчани чекали на визволення Луганська. На жаль, поки що цього не сталося. Натомість учасниками фестивалю стали гості з різних куточків України та навіть із Польщі.

Дату проведення основного дійства традиційного свята — 11 жовтня — було обрано на честь Покрови Святої Богородиці — покровительки українського козацтва, УПА та Збройних Сил України. Спочатку відбулося покладання квітів до пам'ятника Кобзареві у селі Свистунівка — там знаходиться перший і поки що єдиний пам'ятник Тарасові Шевченку в сільській місцевості Луганської області. Головне дійство фестивалю відбувалося в Народному Домі «Сватова-Лучка». Сцену прикрашали портрети Т. Г. Шевчен-

ка, прапори району, міста, Українського козацтва, УПА та державний прапор України.

Відкриття фестивалю благословили священники трьох українських церков: військовий капелан о. Роман (УГКЦ) з Івано-Франківська, о. Дмитрій (УАПЦ) з м. Сватового, о. Володимир (УПЦ КП) з м. Старобільська Луганської області. Священники закликали присутніх вшанувати пам'ять загиблих героїв хвилиною мовчання. Кобзар Василь Лютий з м. Рубіжного Луганської області виконав Гімн України. Сам захід проходив у форматі концерт-конкурс.

На сцену вийшли живі Герої України — люди, які сьогодні рішуче протистоять сепаратистам, а також бійці добровольчих батальйонів, воїни Збройних Сил: євромайданівці Олена Потока з м. Северодонецька, Роман Боровик, Олександр Стець та Сергій Павлюченко з Черкаської області, Валерій Ільчук з м. Київ; луганчани, які на собі відчували «принадності» так званої „ЛНР”, Василь Лютий з м. Рубіжне, Іван Захарченко з м. Антрацит, Віталій Курило та Ігор Саєнко з м. Луганськ; визволителі Донбасу: підполковник Микола Кухтін (Харківська область), майор Назар Боган (Львівська область), представники Збройних Сил України: підполковник Анатолій Сахаудінов та капітан Андрій Козінчук (батальйон «Київ-

щина»), Дмитро Снегірьов (ГО «Права справа») з м. Луганськ, Сергій Шакун (представник штабу АТО з м. Луганська), волонтер з м. Сватове Валерія Немушенко. Для них молодь читала вірші, а журі на чолі з військовим капеланом о. Романом визначало переможців. Заступником голови журі був підполковник Анатолій Сахаудінов, секретарем — Алла Лазаренко (член ВУТ «Просвіта»), членами журі були: Олена Юхновець — начальник відділу освіти Сватівської РДА, Ігор Саєнко — лікар і краєзнавець з м. Луганська, Іван Захарченко, Оксана Глушко — студентка Київського Національного університету ім. Т. Шевченка, переможниця фестивалю 2009 року, Наталя Мохонько — студентка Луганського Національного університету ім. Т. Шевченка, неодноразовий дипломант фестивалю, Олена Алманова — майстриня декоративно-ужиткового мистецтва.

Перед початком головного змагання концерту-фестивалю перед гостями виступили вихованці секції східних єдиноборств Сватівської ДЮСШ.

Участь у поетичному змаганні взяли 64 конкурсанти з усіх п'яти шкіл міста Сватового, дванадцяти сільських шкіл та дитячого садочка «Веселка» Сватівського району. Вперше на фестиваль прибули гості з Рубіжного, Старобільська, Куп'янська.

У 1-й номінації (соціально-політичні мотиви) переможцями стали:

Носаль Дарина (ЗОШ №6) — вірш «Сова»;

Мохонько Ірина (ЗОШ №6) — вірш «І

мертвим, і живим...»;

Брайловський Олександр (ЗОШ №1) — вірш «Сон».

У 2-й номінації (ліричні мотиви) перемогли:

Пономарьов Роман (ЗОШ №6) — вірш «Доля. Муза. Слава»;

Славіна Надія (Нижньодуванська ЗОШ №6) — вірш «Тополя»;

Попова Аделіна (Старобільська ЗОШ №4) — вірш «Лілея».

У номінації віршів про Т. Шевченка, Україну, рідний край та рідну мову була найбільша кількість учасників — 23, а 12 з них — з власними віршами. Переможцями стали:

Фінько Дарина (гімназія ім. В.Сосюри) — Л. Яцура «Тарасе, знаєш, з нами ти»;

Курило Владислав (гімназія ім. В.Сосюри) — Г. Акулов «Пам'яті Шевченка»;

Михайлина Нілана (Гончарівська ЗОШ) — власний вірш «Крізь роки».

Кожен конкурсант отримав у подарунок книжку лікаря і відомого луганського краєзнавця Ігоря Саєнка «Минуле українського козацтва на Луганщині» та диски видавництва «Просвіта». Переможці отримали дипломи, «Кобзарі» та символічні премії по 500, 600, 700 гривень у кожній номінації.

Складніше було обрати переможців з 64 учасників Параду вишиванок. Ними стали сватівчани Ростислав Дзюба, Олександр Брайловський, Ростислав Морока, Дарина Фінько, Дарина Носаль та Ксенія Ємельянова з с. Рудівка. Вони також отримали дипломи, «Кобзарі» та грошову винагороду в розмірі 300 гривень.

Далі Аліна Топчій прочитала зі сцени вірш Анастасії Дмитрук «Нікогда мы не будем братьями». Виступ був тепло зустрінутий присутніми, а кандидат в народні депутати України І. Радченко нагородив Аліну грошовою премією 1000 грн.

Варто нагадати, що в березні у Сватівській школі мистецтв ім. Василя Зінкевича відбулася художня виставка «Живе й донині у серцях дитячих Шевченкова соборна Україна». У ній брала участь шкільна молодь з міста Северодонецька та Сватівського району. Журі на чолі з педагогом Альбіною Шведовою тоді визначило переможців. Ними стали: Богдана Матушко, Катерина Петренко, Євген Соколко, Валерія Довбнич, Олена Манько, Аліна Резнікова, Аліна Пролігіна, Владислав Степаненко зі Сватівської школи мистецтв ім. Василя Зінкевича; Катерина Іванченко, Дарина Юрченко, Вікторія Майорова з Северодонецького Центру дитячої та юнацької творчості. Відзначено роботи Мілуватської та Райгородської сільських шкіл та дитячого садочка «Веселка» Сватівського району. Нагородження переможців художньої виставки відбулося на фестивалі. Діти отримали дипломи, «Кобзарі» та грошові премії. Переможці усіх конкурсів фестивалю отримували нагороди з рук справжніх героїв.

Святкування відбувалось не лише у залі Народного Дому — у фойє була розгорнута виставка «Тарасу Григоровичу Шевченку – 200 років» з Національного музею Т. Г. Шевченка (м. Київ), а також виставка 142 репродукцій малюнків Т.Г. Шевченка та виставка

українських вишивок від майстринь Сватівського районного клубу «Берегиня».

Увесь час, поки тривала головна подія фестивалю, біля Народного Дому представники козацької організації «Чорні запорожці» з польського Перемишля і нашої Черкащини на чолі з командиром полку сотником Романом Боровиком били в тулумбаси, а допомагала їм малеча зі Сватового. А в залі в перервах між номінаціями кобзар Василь Лютий виконував патріотичні пісні.

Перед закінченням фестивалю декілька просвітян, активних організаторів конкурсів, отримали грамоти від голови Сватівської РДА. Місцеві підприємці організували торгівлю солодкими напоями та смаколиками.

Після закінчення концерту-конкурсу сватівчани могли насолодитися співом Волинського державного академічного народного хору (м. Луцьк). Поціновувачі бездоганного співу віддячили виконавцям квітами та вигуками «Браво!». Варто зазначити, що колективу такої високої майстерності виконання сватівчани не пригадують, хоча вони «балувані» Василем Зінкевичем, Таїсією Пovalій (була колись така співачка), Анатолієм Матвієнком, Павлом Зібровим тощо. Волиняни, окрім творчого мистецтва, привезли сватівчанам подарунки: альбоми для бібліотек району та художніх колективів.

Після виступу хору, уже вночі, на сходинах Народного Дому для молоді співав рок-гурт «Папа Карло» з Харкова. До речі, кількома годинами раніше харків'яни дали концерт для бійців Збройних Сил України, які

дислоковані в Сватовому. Виступ закінчився виконанням Гімну України — всі глядачі співали славень разом з музикантами.

Завдяки молодому фотографу з Новоайдару Наталі Довгань мережа Інтернет поповнилась майже 100 світлинами з цього річного Свистунівського фестивалю (переглянути можна на сайті <http://shevchenko-fest.hol.es>), а спеціалістами фірми ARTStudio (Едуард Зінченко) згодом було випущено 60-хвилинний фільм про цю унікальну культурну подію.

Зрозуміло, що кожен захід потребує матеріальних і фінансових витрат. Тому варто назвати імена тих людей, завдяки яким це свято стало можливим.

Генеральними благодійниками шостого Свистунівського фестивалю поезії Т.Г.Шевченка стали:

ВУТ «Просвіта» ім. Т.Г.Шевченка, п. Павло Мовчан (м.Київ), який надав на суму майже 20 тис. грн. «Кобзарів», книжок, альбомів, дисків, та п. Микола Кульчицький (Полтавське обласне відділення ВУТ «Просвіта»);

п. Роман Яцковський з м. Чикаго (США) (родом зі Стрия Львівської області);

п. Богдан Гаврилишин з м. Женеви (Швейцарія) (родом із села Коронець Тернопільської області) — постійний благодійник наших фестивалів;

Українська Світова Кооперативна Рада — п. Богдан Ватраль (США), п. Ольга Шевель — Канада (родом з м. Кременної Луганської області).

п. Домна Даців з м. Лізноб-Сідней (Авс-

тралія) (родом з м. Сватове Луганської області);

п. Сергій Ковальов — м. Сватове Луганської області;

п. Дмитро Снегірьов — кандидат в народні депутати України (м. Луганськ);

подружжя п. Ярослав Михайлов та п. Валерія Німушенко з м. Сватове Луганської області;

п. Петро Козинець — Президент Національної Асоціації кредитних спілок України (м. Київ) та кредитні спілки — члени НАКСУ:

«Святий Мартин» (Юрій Тягур) - м. Мукачеве Закарпатської обл.

«Взаємопоміч» (Василь Семич) - м. Червоноград Львівської області.

кредитна спілка (м. Луганськ)

кредитна спілка (м. Донецьк)

«Карат» (Тетяна Хлопоніна) - м. Куп'янськ Харківської обл.

КС профспілок МВС України (Петро Васюк) - м. Київ.

кредитна спілка (АР Крим)

«Едельвейс» (Василь Попович) - м. Виноградів Закарпатської обл.

«Нарцис» (Оксана Ряска) - м. Хуст Закарпатської обл.

«Прикарпаття» (Володимир Довганюк) - м. Івано-Франківськ.

«Снятинська» (Ірина Лукавецька) - м. Снятин Івано-Франківської обл.

«Теребовля» (Станіслава Шахоріна) - м. Теребовля Тернопільської обл.

«Народна скарбниця» (Зиновій Ковбель) — м. Борщів Тернопільської обл.

«Наша справа» (Тетяна Головаш) - м. Куп'янськ Харківської обл.

«Прикарпаття – сім» (Ігор Росипайло) - м. Івано-Франківськ.

«Українська народна каса «Сватова – Лучка» (Михайло Кириченко) - м. Сватове Луганської обл.

Благодійниками цьогорічного шостого Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка стали кандидати в народні депутати України: п. Віталій Курило (м. Луганськ), п. Ігор Радченко (Рубіжне), п. Сергій Шакун (м. Луганськ).

На жаль, у ряді штабів інших кандидатів в народні депутати України патріотичний фестиваль не викликав зацікавленості через відсутність у дітей права голосу на виборах.

Також Оргкомітет фестивалю висловлює вдячність представникам сватівської громади: Сергію Авалян, Юрію Іванову, Володимирі Гордієнку, який протягом року підтримує усі заходи району, Світлані Озеровій, Олександрі Пастуху, Ігорю Саяпін, Аравіку Геворгяну, Леоніду Привалову, Олегу Білоконю, Віктору Проскуріну, Надії Ткаченко (магазин «Квіти Софії») – постійному благодійнику Свистунівського фестивалю, Івану Бузовському (ТОВ «Сватівська олія»);

представникам інших громад України: Ярославу Гарасиму, Василю Янковичу (м. Львів), Зіновію Ковбелю (м. Борщів Тернопільської області) та Марині Куликовій (м. Старобільськ).

Особлива подяка Голові Сватівської РДА п. Олексію Борзилу, який максимально підтримував пропозиції Оргкомітету та надав три персональних премії.

Подяка фахівцям Народного Дому «Сватова – Лучка» та його директору п. Олені Рибалці. Подяка за організацію фестивалю Олені Шубіній – директору сватівської школи мистецтв ім. Василя Зінкевича та п. Олені Юхновець – начальнику відділу освіти Сватівської РДА.

Окрема подяка за консультації, підтримку, допомогу режисеру, заслуженому діячу культури України п. Сергію Архипчуку (м.Київ), який консулював і підтримував

Оргкомітет фестивалю, та керівництву Національного музею Т. Г. Шевченка (м. Київ) за надання експонатів виставки.

Велика подяка за підтримку правопорядку та надання допомоги Оргкомітету начальнику Сватівського РВ ГУМВС України в Луганській області підполковнику С. Лукашову та військовому коменданту полковнику В. Погорілому.

P.S. Завдяки патріотизму і любові до України всіх учасників і організаторів заходу, Свистунівський фестиваль став справжнім святом для багатьох дітей і дорослих. Після того, як про культурне свято нещодавно стало відомо широкому загалу, Львівський Національний Академічний український драматичний театр ім. Марії Заньковецької виявив бажання виступити з двома виставами в м. Сватовому. Згодом у грудні тут відбулося два спектаклі «Наталка Полтавка».

P.S. Коли верстався номер, стало відомо, що голова Сватівської райради Т. Бервено ініціювала звільнення з посади директора Народного дому О. Рибалко за сприяння в організації фестивалю.

Голова Оргкомітету VI Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка
Євген Дзюба

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРЕДМЕТА ІПОТЕКИ

Участь у прилюдних торгах щодо предмета іпотеки лише одного учасника не є підставою для визнання прилюдних торгів такими, що не відбулися.

Спеціальним нормативно-правовим актом щодо проведення прилюдних торгів на предмет іпотеки є Закон України «Про іпотеку», положення якого передбачає можливість реалізації іпотечного майна за умови присутності принаймні одного учасника (ч. 3 ст. 45 Закону України «Про іпотеку»), а, отже, торги визнаються такими, що відбулися.

3 вересня 2014 року Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України розглянувши в судовому засіданні справу за позовом товариства з обмеженою відповідальністю «Ресурс К-1» до громадянина К., підрозділу примусового виконання рішень відділу державної виконавчої служби Головного управління юстиції в Закарпатській області, приватного підприємства «Спеціалізоване підприємство «Юстиція», третя особа – публічне акціонерне товариство «Брокбізнесбанк», про визнання прилюдних торгів недійсними та скасування свідоцтва про право власності, за заявами публічного акціонерного товариства «Брокбізнесбанк» та громадянина К. про перегляд ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 грудня 2013 року, встановила наступне.

У травні 2012 року товариство з обмеженою відповідальністю «Ресурс К-1» (далі – ТОВ «Ресурс К-1») звернулося до суду з позовом до ОСОБА_1, підрозділу примусового виконання рішень відділу державної виконавчої служби Головного управління юстиції в Закарпатській області, приватного підприємства «Спеціалізоване підприємство «Юстиція» (далі – ПП «СП «Юсти-

ція»), третя особа – публічне акціонерне товариство «Брокбізнесбанк» (далі – ПАТ «Брокбізнесбанк»), про визнання прилюдних торгів недійсними та скасування свідоцтва про право власності.

В обґрунтуванні позовних вимог зазначали, що 19 грудня 2011 року проводилися прилюдні торги з реалізації арештованого нерухомого майна, що належало іпотекодавцю ТОВ «Ресурс К-1», а саме: земельної ділянки для іншого сільськогосподарського призначення площею S, розташованої АДРЕСА_1. Організатором торгів було ПП «СП «Юстиція», стартова ціна даного майна становила 276025 грн. Переможцем торгів став єдиний учасник торгів ОСОБА_1, який придбав вищезазначену земельну ділянку за стартовою ціною.

ТОВ «Ресурс К-1» вважає, що прилюдні торги є недійсними, оскільки при їх підготовці та проведенні були допущені численні порушення чинного законодавства, а саме: позивачеві не направлено державним виконавцем повідомлення про оцінку майна; боржник не мав змоги оскаржити висновок про вартість майна від 11 жовтня 2011 року; державна виконавча служба не відреагувала на його клопотання про зупинення виконавчого провадження; організатор торгів опублікував повідомлення про проведення торгів у газетах, що не є місцевими засобами масової інформації; протокол за результатами проведення прилюдних торгів позивачем отримано тільки 16 січня 2012 року; боржник не отримав копію акта про реалізацію предмета іпотеки.

З огляду на зазначене, ТОВ «Ресурс К-1» просило визнати недійсними прилюдні торги та свідоцтво від 13 листопада 2012 року, видане переможцю торгів ОСОБА_1, і скасувати державну реєстрацію свідоцтва.

Рішенням Хустського районного суду Закарпатської області від 19 червня 2013 року

в задоволенні позовних вимог ТОВ «Ресурс К-1» відмовлено у зв'язку зі спливом позовної давності.

Рішенням апеляційного суду Закарпатської області від 25 вересня 2013 року рішення суду першої інстанції скасовано й ухвалено нове рішення, яким позовні вимоги ТОВ «Ресурс К-1» задоволено частково. Визнано недійсними прилюдні торги, що відбулися 19 грудня 2011 року, з реалізації нерухомого майна – земельної ділянки площею S, кадастровий номер НОМЕР_1, цільове призначення для іншого сільськогосподарського призначення, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_1. Визнано недійсним видане на ім'я ОСОБА_1 свідоцтво про право власності на вищезазначене нерухоме майно, посвідчене приватним нотаріусом Хустського районного нотаріального округу Закарпатської області ОСОБА_2 13 листопада 2012 року на підставі акта державного виконавця про реалізацію предмета іпотеки та зареєстроване в реєстрі за номером НОМЕР_2.

Ухвалою Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 грудня 2013 року рішення апеляційного суду залишено без змін.

У заяві ПАТ «Брокбізнесбанк» просить скасувати судові рішення касаційного суду й ухвалити нове рішення, у своїй заяві ОСОБА_1 просить скасувати судові рішення касаційного суду, а справу направити на новий розгляд до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, посилаючись на неоднакове застосування судами касаційної інстанції ст. 45 Закону України «Про іпотеку» та п. п. 4.2, 7.1 Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду України, пояснення представника ПАТ «Брокбізнесбанк» ОСОБА_3, дослідивши матеріали справи та перевіривши наведені у заяві доводи, Судові палати у цивільних та господарських справах Верхов-

ного Суду України дійшли висновку, що заяви підлягають задоволенню.

На підставі ст. 360 4 ЦПК України Верховний Суд України скасовує судові рішення у справі, яка переглядається з підстави неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, якщо установить, що воно є незаконним.

Судами встановлено, що 12 вересня 2007 року між селянським фермерським господарством «ТОК» та ПАТ «Брокбізнесбанк» було укладено кредитний договір, який був забезпечений договором іпотеки, укладеним між ПАТ «Брокбізнесбанк» та ТОВ «Ресурс К-1» 30 грудня 2008 року. Відповідно до умов цього договору ТОВ «Ресурс К-1» передало ПАТ «Брокбізнесбанк» в іпотеку земельну ділянку, площею S, цільове призначення для іншого сільськогосподарського призначення, що знаходиться за адресою: АДРЕСА_1.

Оскільки позичальник неналежно виконував умови кредитного договору, 5 липня 2010 року приватним нотаріусом Ужгородського міського нотаріального округу ОСОБА_4 вчинено виконавчий напис № 1567 з пропозицією звернути стягнення на вищезазначену земельну ділянку, яка належить ТОВ «Ресурс К-1», та за рахунок коштів, отриманих від реалізації зазначеного майна, задовольнити вимоги ПАТ «Брокбізнесбанк».

12 липня 2010 року державним виконавцем ВДВС Хустського РУЮ відкрито виконавче провадження, а 21 липня 2010 року проведено опис нерухомого майна – земельної ділянки.

У 2011 році виконавче провадження передано до підрозділу примусового виконання рішень відділу ДВС Головного управління юстиції в Закарпатській області, призначено оцінювача земельної ділянки та укладено угоду з ПП «СП «Юстиція» на реалізацію земельної ділянки.

Інформація про прилюдні торги була опублікована у газеті «Неділя» за № 48

(567) від 2-8 грудня 2011 року та газеті «Закарпатські оголошення» за № 48 (416) від 2-8 грудня 2011 року.

19 грудня 2011 року в місті Хуст в приміщенні ПАТ «Брокбізнесбанк» були проведені прилюдні торги, за результатами яких переможцем став єдиний учасник торгів – ОСОБА_1, який придбав земельну ділянку за стартовою ціною – 276925 грн., про що було складено протокол НОМЕР_3.

13 листопада 2012 року приватний нотаріус Хустського районного нотаріального округу ОСОБА_2 на підставі акта державного виконавця про реалізацію предмета іпотеки посвідчив на ім'я ОСОБА_1 свідоцтво про право власності на нерухоме майно – земельну ділянку площею S, кадастровий номер НОМЕР_1, зареєстроване в реєстрі за НОМЕР_2.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову суд апеляційної інстанції, з висновками якого погодився суд касаційної інстанції, виходив із того, що при проведенні прилюдних торгів мало місце порушення Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого майна – у порушення встановленої процедури організатори торгів оголосили торги такими, що відбулися, оголосивши переможцем торгів єдиного учасника.

Однак з таким висновком погодитися не можна.

Наказом Мін'юсту України № 68/5 від 27.10.99 року було затверджено Тимчасове положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна (далі – Тимчасове положення), яке визначає умови і порядок проведення прилюдних торгів з продажу квартир, будинків, підприємств як цілісного майнового комплексу, інших приміщень, земельних ділянок, що є нерухомим майном, на які звернено стягнення відповідно до чинного законодавства, а також розрахунків за придбане майно.

Разом з тим, питання продажу іпотечного майна врегульовано і Законом України «Про іпотеку», п. п. 1, 2 Прикінцевих положень якого чітко визначено, що Закон наби-

рає чинності з 1 січня 2004 року. Законодавчі та інші нормативно-правові акти, прийняті до набрання чинності цим законом, застосовуються у частині, що не суперечить Закону.

Стаття 41 Закону України «Про іпотеку» зазначає, що реалізація предмета іпотеки, на який звертається стягнення за рішенням суду або за виконавчим написом нотаріуса, проводиться, якщо інше не передбачено рішенням суду, шляхом продажу на прилюдних торгах у межах процедури виконавчого провадження, передбаченої Законом України «Про виконавче провадження», з дотриманням вимог цього Закону.

У відповідності до вимог ч. 8 ст. 54 Закону України «Про виконавче провадження» державний виконавець здійснює примусове звернення стягнення на предмет іпотеки з урахуванням положень Закону України «Про іпотеку».

Пункт 1.4 Тимчасового положення прямо вказує, що організація та проведення прилюдних торгів з реалізації предмета іпотеки здійснюються з урахуванням вимог Закону України «Про іпотеку».

Так, відповідно до ч. 3 ст. 45 Закону України «Про іпотеку» прилюдні торги проводяться принаймні за умови присутності одного учасника. У разі участі у прилюдних торгах одного покупця майно може бути придбане ним за початковою ціною.

Доводи судів апеляційної та касаційної інстанцій про те, що прилюдні торги з реалізації предмета іпотеки є такими що відбулися за участі принаймні двох покупців (п. 4.2 Тимчасового положення) та визнання торгів такими, що не відбулися у разі наявності тільки одного покупця (п. 7.1 Тимчасового положення) є помилковими, оскільки вони суперечать ч. 3 ст. 45 Закону України «Про іпотеку».

Отже, урахувавши положення ч. 3 ст. 45 Закону України «Про іпотеку» участь у прилюдних торгах лише одного учасника не може слугувати підставою для визнання прилюдних торгів такими, що не відбулися.

До таких же висновків дійшов Вищий спеціалізований суд України з розгляду ци-

вільних і кримінальних справ в ухвалах від 15 квітня 2013 року, 5 липня 2013 року, 21 серпня 2013 року, 25 грудня 2013 року, 29 січня 2014 року та Вищий господарський суд України в постановах від 15 березня 2011 року та від 12 листопада 2013 року, на які як на приклади неоднакового застосування судами касаційної інстанції однієї і тієї самої норми матеріального права посилались у своїх заявах ПАТ «Брокбізнесбанк» та ОСОБА_1.

Таким чином, за однакових фактичних обставин судами касаційної інстанції неоднаково застосовано одну і ту саму норму матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Оскільки у справі, яка переглядається, рішення суду касаційної інстанції є незаконним, то відповідно до ст. 360 4 ЦПК України його слід скасувати і передати справу на новий касаційний розгляд.

Керуючись п. 1 ст. 355, п. 1 ч. 1 ст. 360 3, ч. 1, 2 ст. 360 4 ЦПК України, Судові палати у цивільних та господарських справах Вер-

ховного Суду України постановили:

Заяву ПАТ «Брокбізнесбанк» задовольнити частково, заяву ОСОБА_1 задовольнити.

Ухвалу Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 25 грудня 2013 скасувати та направити справу на новий касаційний розгляд.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п. 2 ч. 1 ст. 355 ЦПК України.

(Постанова Верховного Суду України від 03 вересня 2014 року. Справа №6-82цс14. Головуючий Ярема А.Г. Судді – Барбара В.П., Балюк М.І., Берднік І.С., Григор'єва Л.І., Гуль В.С., Гуменюк В.І., Жайворонок Т.Є., Лященко Н.П., Охрімчук Л.І., Патрюк М.В., Романюк Я.М., Сенін Ю.Л., Шицький І.Б.)

Матеріал підготовлено юридичним департаментом НАКСУ

ЗГОДА ПОРУЧИТЕЛЯ НА ЗБІЛЬШЕННЯ ОБСЯГУ ЙОГО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРИ ПІДВИЩЕННІ ПРОЦЕНТНОЇ СТАВКИ ЗА КРЕДИТНИМ ДОГОВОРОМ

Обізнаність поручителя про збільшення процентної ставки за кредитним договором не свідчить про надання ним згоди

22 жовтня 2014 року Судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України у складі: головуючого – Яреми А. Г., суддів – Барбари В. П., Колесника П. І., Берднік І. С., Григор'євої Л. І., Гуля В. С., Гуменюка В. І., Ємця А. А., Жайворонок Т. Є., Лященко Н. П., Потильчака О. І., Романюка Я. М., Сеніна Ю. Л., Шицького І. Б., розглянувши в судовому засіданні

справу за позовом публічного акціонерного товариства «Комерційний банк «Надра» до ОСОБА_1 та ОСОБА_2 про стягнення заборгованості за кредитним договором; за зустрічним позовом ОСОБА_1 до публічного акціонерного товариства «Комерційний банк «Надра», приватного підприємства «УкрБелВест» про визнання поруки припиненою; зустрічним позовом ОСОБА_2 до публічного акціонерного товариства «Комерційний банк «Надра», приватного підприємства «УкрБелВест» про визнання поруки припиненою, за заявою ОСОБА_1 та ОСОБА_2 про перегляд ухвали судді Ви-

щого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27 травня 2013 року, встановили:

У липні 2009 року публічне акціонерне товариство «Комерційний банк «Надра» (далі — ПАТ «КБ «Надра») звернулося до суду з позовом до ОСОБА_1 та ОСОБА_2 про стягнення заборгованості за кредитним договором. Позивач зазначав, що 3 квітня 2008 року між ПАТ «КБ «Надра» та приватним підприємством «УкрБелВест» (далі — ПП «УкрБелВест») було укладено кредитний договір про надання кредитної лінії з траншевим режимом кредитування, за умовами якого ПАТ «КБ «Надра» встановив ліміт заборгованості за кредитною лінією у сумі, яка не може перевищувати 1 250 000 грн., до 2 квітня 2010 року включно, зі сплатою процентної ставки за користування кредитною лінією у розмірі 19,5 % річних. В той же день з метою забезпечення виконання названого кредитного договору між ПАТ «КБ «Надра», ОСОБА_2 та ОСОБА_1 були укладені окремі договори поруки, згідно з умовами яких поручителі зобов'язалися відповідати перед банком за невиконання позичальником умов кредитного договору у повному обсязі, включаючи сплату підприємством основного боргу, процентів та неустойки.

У зв'язку з неналежним виконанням ПП «УкрБелВест» своїх зобов'язань, за кредитним договором станом на 3 липня 2009 року утворилася заборгованість на загальну суму 1 320 743 грн. 44 коп., у зв'язку з чим позивач просив задовольнити позовні вимоги та стягнути з відповідачів у солідарному порядку вказану заборгованість за кредитним договором. У подальшому банк уточнив позовні вимоги та просив стягнути з відповідачів у солідарному порядку заборгованість за кредитним договором в розмірі 2 358 219 грн. 26 коп.

ОСОБА_1 та ОСОБА_2 звернулися до суду із зустрічними позовами до ПАТ «КБ «Надра», ПП «УкрБелВест» про визнання поруки припиненою, оскільки зобов'язання за вищевказаним кредитним договором було збільшено без згоди поручителів, у зв'яз-

ку з чим просили задовольнити їхні позовні вимоги.

Рішенням Центрального районного суду м. Миколаєва від 5 грудня 2012 року в задоволенні позову ПАТ «КБ «Надра» відмовлено. Зустрічні позови ОСОБА_1 та ОСОБА_2 задоволено.

Рішенням апеляційного суду Миколаївської області від 29 квітня 2013 року рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове, у якому позов ПАТ «КБ «Надра» задоволено частково.

Стягнуто в солідарному порядку з ОСОБА_1 та ОСОБА_2 на користь ПАТ «КБ «Надра» заборгованість за кредитним договором від 3 квітня 2008 року, укладеним між ПАТ «КБ «Надра» та ПП «УкрБелВест», у розмірі 2 217 895 грн. 63 коп.

В іншій частині позову ПАТ «КБ «Надра» відмовлено.

У задоволенні зустрічних позовних вимог ОСОБА_1 та ОСОБА_2 відмовлено.

Ухвалою судді Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27 травня 2013 року відмовлено у відкритті касаційного провадження за касаційною скаргою ОСОБА_1 та ОСОБА_2.

У заяві про перегляд судового рішення суду касаційної інстанції ОСОБА_1 та ОСОБА_2 просять скасувати ухвалу касаційного суду та направити справу на новий розгляд до суду касаційної інстанції, посиляючись на неоднакове застосування судом касаційної інстанції ч. 1 ст. 559 ЦК України, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду України, пояснення представників ОСОБА_1 та ОСОБА_2 — ОСОБА_3 та ОСОБА_4 на підтримання заяви, а також представника ПАТ «КБ «Надра» ОСОБА_5 на її заперечення, дослідивши матеріали справи та перевіrivши наведені у заяві доводи, Судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України дійшли висновку, що заява підлягає задоволенню.

Відповідно до змісту ст. 360 4 ЦПК Укра-

їни, Верховний Суд України скасовує судові рішення у справі, яка переглядається з підстави неоднакового застосування судом (судами) касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах, якщо установити, що воно є незаконним.

Судом встановлено, що 3 квітня 2008 року між ПАТ «КБ «Надра» та ПП «УкрБелВест» було укладено кредитний договір про надання кредитної лінії з траншевим режимом кредитування, за умовами якого ПАТ «КБ «Надра» встановив ліміт в сумі, яка не може перевищувати 1 250 000 грн., строком до 2 квітня 2010 року, зі сплатою 19,5 % річних за користування кредитною лінією. В той же день на забезпечення виконання зазначеного кредитного договору ОСОБА_1 та ОСОБА_2 уклали з ПАТ «КБ «Надра» два окремі договори поруки, згідно умов яких взяли на себе обов'язок перед банком відповідати по боргових зобов'язаннях ПП «УкрБелВест» у повному обсязі.

Відповідно до пп. 1.2 зазначених договорів поруки поручитель відповідає перед кредитором у повному обсязі. Поручитель повинен виконати зобов'язання в тому ж порядку, який встановлено для позичальника кредитним договором.

У подальшому між банком та позичальником неодноразово укладалися додаткові угоди до кредитного договору, згідно з умовами яких зокрема було збільшено процентну ставку за користування кредитними коштами з 19,5 % до 25 % річних. Зазначені додаткові угоди до кредитного договору були підписані директором ПП «УкрБелВест» — ОСОБА_2.

Також судами встановлено, що ОСОБА_1 є власником ПП «УкрБелВест».

Частково задовольняючи позовні вимоги банку та відмовляючи у задоволенні зустрічних позовних вимог, суд апеляційної інстанції, з висновками якого погодився касаційний суд, виходив із того, що, оскільки поручителі ОСОБА_1 та ОСОБА_2 є, відповідно, власником та директором боржника — ПП «УкрБелВест», то «слід вважати,

що вони знали про підвищення процентної ставки та надали свою згоду на це».

Однак з таким висновком погодитися не можна.

Відповідно до ч. 1 ст. 559 ЦК України, порука припиняється з припиненням забезпеченого нею зобов'язання, а також у разі зміни зобов'язання без згоди поручителя, внаслідок чого збільшується обсяг його відповідальності.

Згідно з матеріалами справи, зобов'язання ПП «УкрБелВест» по кредитному договору з ПАТ «КБ «Надра» змінювалися неодноразово, в результаті чого розмір процентів за кредитом зріс спершу з 19,5 % до 23 %, а пізніше — до 25 %.

Зі зміною розміру процентів за кредитом до 23 % було укладено додаткові договори і до договорів поруки, за якими поручителі ОСОБА_1 та ОСОБА_2 поручилися перед ПАТ «КБ «Надра» за повернення ПП «УкрБелВест» вже 2 750 000 грн. кредиту та 23 % за користування ним.

Також ПАТ «КБ «Надра» та ПП «УкрБелВест» було запроваджено додаткові способи забезпечення виконання зобов'язання ПП «УкрБелВест» щодо повернення кредиту. Так, відповідно до додаткового договору № 16 від 6 серпня 2008 року ПП «УкрБелВест» передав ПАТ «КБ «Надра» в заставу майнові права за договором про закупівлю сільськогосподарської продукції з коефіцієнтом покриття поточної заборгованості за кредитом лінією на суму не менше 140 % від суми траншу, майнові права на виручку від реалізації сільськогосподарської продукції з коефіцієнтом покриття поточної заборгованості за кредитом лінією на суму не менше 140 % від суми траншу, автотранспортні засоби ліквідаційною вартістю не менше 773 869 грн. та майнові права на депозитний вклад в сумі 17 644 грн. 50 коп. Цим додатковим договором ПП «УкрБелВест» також зобов'язався забезпечувати надалі підтримання коефіцієнту покриття заставою поточної заборгованості за кредитом у розмірі не менше 168,7 %, та сплатити не менше 30 % вартості товару, купівля якого фінансується ним, за рахунок власних коштів.

Після запровадження таких способів забезпечення виконання зобов'язання додаткові договори з поручителями ОСОБА_1 та ОСОБА_2 не уклалися, хоча розмір процентів за кредитом сторонами кредитного договору 15 жовтня 2008 року було збільшено до 25 %, а сам кредитний договір 11 червня 2009 року було переукладено в новій редакції.

Оцінка цих обставин справи має значення для правильного вирішення питання про те, чи давали ОСОБА_1 та ОСОБА_2 як поручителі свою згоду на зміну зобов'язання за кредитним договором, внаслідок чого збільшився обсяг їх відповідальності. Однак суд їх залишив поза увагою, оцінки їм не дав та не з'ясував, чи не свідчать вони про бажання сторін кредитного договору, з огляду на збільшення суми кредиту та процентів за користування ним, а також небажання та неспроможність поручителів, нести відповідальність за його повернення, забезпечити його виконання в більш ефективний спосіб, ніж порука ОСОБА_1 та ОСОБА_2, так само як і не вказав, які саме дії ОСОБА_1 та ОСОБА_2 як поручителів свідчать про надання ними згоди на збільшення обсягу своєї особистої відповідальності як поручителів, фактично поклавши в основу свого висновку припущення про таку згоду, яке ґрунтується на самому лише факті того, що ОСОБА_1 є власником, а ОСОБА_2 директором ПП «УкрБелВест».

Разом з тим, в ухвалі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 23 січня 2013 року, рішенні Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11 грудня 2013 року та в постанові Вищого господарського суду України від 20 березня 2012 року, на які заявники посилаються як на приклади неоднакового застосування судами касаційної інстанції ч. 1 ст. 559 ЦК України, касаційними судами вказано, що висновок про припинення поруки залежить від встановленого судом факту надання чи ненадання поручителем згоди на змі-

ну зобов'язання за кредитним договором, внаслідок чого збільшився обсяг його відповідальності.

Таким чином, за однакових фактичних обставин судом касаційної інстанції неоднаково застосовано одну і ту саму норму матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Оскільки у справі, яка переглядається, рішення суду касаційної інстанції є незаконним, то, відповідно до ст. 360 4 ЦПК України, його слід скасувати і передати справу на новий касаційний розгляд.

Керуючись п. 1 ст. 355, п. 1 ч. 1 ст. 360 3, ч. 1, 2 ст. 360 4 ЦПК України, судові палати у цивільних та господарських справах Верховного Суду України постановили:

Заяву ОСОБА_1 та ОСОБА_2 задовольнити.

Ухвалу судді Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 27 травня 2013 року скасувати та направити справу на новий касаційний розгляд.

Постанова Верховного Суду України є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п. 2 ч. 1 ст. 355 ЦПК України.

(Постанова Верховного Суду України від 22 жовтня 2014 року. Справа №6-101цс14. Головуючий – А. Г. Ярема.

Судді: В.П. Барбара, П.І. Колесник, І.С. Берднік, Л.І. Григор'єва, В.С. Гуль, В.І. Гуменюк, А.А. Ємець, Т.Є. Жайворонок, Н.П. Лященко, О.І. Потильчак, Я.М. Романюк, Ю.Л. Сенін, І.Б. Шицький)

Матеріал підготовлено юридичним департаментом НАКСУ

ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Внаслідок оголошення в Україні часткової мобілізації відбулася низка законодавчих змін, які викликали численні запитання у кредитних спілках.

З початку весни в Україні було проведено три хвили часткової мобілізації відповідно до Указів Президента «Про часткову мобілізацію» від 17 березня 2014 р № 303/2014, 6 травня 2014 року № 454/2014 та 21 липня 2014 року № 607/2014, згідно з якими протягом 45 діб з дня набрання чинності кожного із зазначених Указів проводився призов військовозобов'язаних, у тому числі резервістів, та поставка транспортних засобів для забезпечення потреб Збройних Сил України, Національної гвардії України в обсягах, визначених мобілізаційними планами з урахуванням резерву, а органи виконавчої влади за участю органів місцевого самоврядування повинні організувати та забезпечити у встановленому порядку, зокрема, своєчасне оповіщення і прибуття громадян, які призиваються на військову службу, прибуття техніки на збірні пункти та у військові частини.

Відповідно до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», **військовослужбовці** – це особи, які проходять військову службу; **військовозобов'язані** – особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави, а **резервісти** – особи, які в добровільному порядку проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України, інших військових формувань і призначені для їх комплектування у мирний та воєнний час.

Правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, обов'язки підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності, повноваження і відпо-

відальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів визначаються Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (далі – Закон про мобілізацію).

Законом про мобілізацію термін **«мобілізація»** визначається як комплекс заходів, здійснюваних з метою планомірного переведення національної економіки, діяльності органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій на функціонування в умовах особливого періоду, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати воєнного часу. Мобілізація може бути загальною або частковою та проводиться відкрито чи приховано.

Також Закон про мобілізацію визначає **особливий період** як період функціонування національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, підприємств, установ і організацій, а також виконання громадянами України свого конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, який настає з моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи з моменту введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях та охоплює час мобілізації, воєнний час і частково відбудовний період після закінчення воєнних дій.

Демобілізацією є комплекс заходів, рішення про порядок і терміни проведення яких приймає Президент України, спрямованих на планомірне переведення національної економіки, органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого

самоврядування, підприємств, установ і організацій на роботу і функціонування в умовах мирного часу, а Збройних Сил України, інших військових формувань, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – на організацію і штати мирного часу.

Таким чином, **особливий період в Україні розпочався з 18 березня 2014 року** – дня набрання чинності Указом Президента «Про часткову мобілізацію» від 17 березня 2014 р. № 303/2014. Дія особливого періоду в Україні припиняється на підставі Указу Президента України про демобілізацію.

Відповідно до Закону про мобілізацію, керівники підприємств, установ, організацій та навчальних закладів (далі – роботодавець), незалежно від підпорядкування та форми власності, на вимогу військових комісаріатів повинні забезпечити своєчасне прибуття військовозобов'язаних до визначених пунктів збору.

Мобілізація для військовозобов'язаного починається з отримання повістки. Повістка має складатися з двох частин: верхньої – визначає час та місце, куди має прибути мобілізований, і залишається у нього, і нижньої – для роботодавця або учбового закладу.

Отримання громадянином повістки не обов'язково означає, що він буде призваний на військову службу. Так, в Законі про мобілізацію наводиться перелік осіб, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації, зокрема:

- військовозобов'язані, заброньовані за органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, а також за підприємствами, установами і організаціями на період мобілізації та на воєнний час в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

- визнані відповідно до висновку військово-лікарської комісії тимчасово непридатними до військової служби за станом здоров'я на термін до шести місяців (з наступним проходженням військово-лікарської комісії);

- чоловіки, на утриманні яких перебува-

ють троє і більше дітей віком до 18 років (такі чоловіки можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди тільки за місцем проживання);

- жінки та чоловіки, які самостійно виховують дитину (дітей) віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);

- жінки та чоловіки, на утриманні яких перебуває повнолітня дитина, яка є інвалідом I чи II групи, до досягнення нею 23 років;

- усиновителі, опікуни, піклувальники, прийомні батьки, батьки-вихователі, на утриманні яких перебувають діти-сироти або діти, позбавлені батьківського піклування, віком до 18 років (такі особи можуть бути призвані на військову службу у разі їх згоди і тільки за місцем проживання);

- зайняті постійним доглядом за особами, що його потребують, відповідно до законодавства України, в разі відсутності інших осіб, які можуть здійснювати такий догляд;

- народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

- студенти та аспіранти, які навчаються на денній формі навчання.

Але повістка не є документом, що підтверджує мобілізацію та проходження військової служби. Головним управлінням оборонного та мобілізаційного планування Генерального штабу Збройних Сил України за дорученням Міністра оборони України надано роз'яснення щодо документа, який підтверджує призов під час мобілізації та проходження військової служби (Лист Міноборони від 21.08.2014 р. № 322/2/7142).

Так, основним документом, який підтверджує призов та проходження військової служби військовослужбовцем у особливий період, а також підтверджує призов під час мобілізації резервістів та військово-

зобов'язаних, є військовий квиток, в якому у відповідних розділах здійснюються службові відмітки.

Також документами, які також підтверджують призов військовозобов'язаних на військову службу під час мобілізації, можуть бути:

— довідка про призов військовозобов'язаного на військову службу, видана військовим комісаріатом або військовою частиною;

— витяг із наказу або довідка про зарахування до списків військової частини, які видаються військовою частиною (для резервістів).

Зазначені документи можуть видаватися родинам військовозобов'язаних та резервістів для пред'явлення їх за місцем вигоди.

Початком військової служби є:

— для військовозобов'язаних – день призову на військову службу у районному військовому комісаріаті;

— для резервістів – день зарахування до списків особового складу військової частини.

Запис про початок військової служби вноситься до військового квитка.

Закінченням військової служби для резервістів та військовозобов'язаних є день виключення військовослужбовців зі списків особового складу військової частини, про що також робиться відповідний запис до військового квитка.

З 8 червня 2014 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації» від 20.05.2014 № 1275-VII (далі – Закон № 1275), опублікований у газеті „Голос України” № 109 (5859) від 07.06.2014.

Законом № 1275 були внесені зміни до ряду діючих законодавчих актів України, зокрема, до Кодексу законів про працю Ук-

раїни, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Податкового Кодексу України, Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» тощо.

У Кодексі законів про працю України (далі – КЗпП України) зазнали змін п'ять статей. Зокрема, новою редакцією пункту 3 частини 1 статті 36 КЗпП України чітко визначено, що призов працівника на військову службу під час мобілізації не є підставою припинення трудового договору за умови, що служба триватиме не більше одного року.

Змінами, внесеними до частини 3 статті 119 КЗпП України, передбачено, що за працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Отже, у випадку призову працівника на військову службу роботодавець повинен видати наказ про звільнення (увільнення) такого працівника від виконуваної ним роботи на час проходження військової служби у зв'язку із мобілізацією, на особливий період відповідно до статті 119 КЗпП України та на підставі повістки з військового комісаріату. У роботодавця залишається копія повістки або нижня відривна частина (повідомлення). Працівникові, призваному на військову службу, також слід надати роботодавцю зга-

дувані вище документи, які підтверджують мобілізацію та проходження військової служби.

Зразок наказу про увільнення від роботи

КРЕДИТНА СПІЛКА «ПЕРЕМОГА»

НАКАЗ

28 липня 2014 року м. Київ №18-к

*Про увільнення Козака Т.А.
від роботи на час проходження
військової служби в зв'язку із мобілізацією,
на особливий період*

Відповідно до статті 29 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р. № 2232-ХІІ та статті 119 КЗпП України

УВІЛЬНИТИ:

КОЗАКА Тараса Андрійовича, інспектора кредитного, від роботи з 28 липня 2014 року на час проходження військової служби в зв'язку із мобілізацією на особливий період, але не більше одного року з дня призову, із збереженням місця роботи, займаної посади та середнього заробітку, який компенсується за рахунок коштів Державного бюджету України.

Підстава: Повістка Деснянського районного у м. Києві військового комісаріату №607 від 28.07.2014 року.

Голова правління

КС «Перемога»

С.П. Запорожець

З наказом ознайомлений:

28 липня 2014 року

Т.А. Козак

Передбачені статтею 119 КЗпП України гарантії поширюються на всіх без винятку

працівників незалежно від того, працюють вони за строковим чи безстроковим трудовим договором.

Якщо працівника, який працює за строковим договором, призвали на військову службу у зв'язку з мобілізацією, роботодавець може не видавати наказ про звільнення і, якщо працівник не наполягає на розірванні трудового договору у зв'язку із закінченням його строку, то відповідно до частини 1 статті 39¹ КЗпП України, дію такого договору буде продовжено на невизначений строк. При цьому роботодавцем видається наказ лише про увільнення від роботи такого працівника від виконання обов'язків на час проходження військової служби в зв'язку із мобілізацією, на особливий період.

У випадку, коли роботодавець не має наміру продовжувати трудові відносини після закінчення строкового трудового договору із працівником, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, він повинен заявити про своє бажання припинити такий трудовий договір, видавши відповідний наказ про звільнення зазначеного працівника і врахувати при цьому вимоги статті 119 КЗпП України щодо збереження (але не більше ніж протягом одного року) місця роботи, посади й середнього заробітку.

Пленум Верховного Суду України у пункті 7 Постанови «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 6 листопада 1992 року № 9 роз'яснює, що строк дії трудового договору може визначатися не лише конкретним терміном, а й часом настання певної події. Тому, формулюючи текст наказу про увільнення від виконання обов'язків та подальше припинення строкового трудового договору, термін припинення такого договору слід визначати, прив'язуючись до закінчення дії обставин, що спричинили продовження строку його дії.

Таким чином, порядок продовження строку дії трудового договору до настання певної події є аналогічним за змістом до порядку, визначеного статтею 3 Закону Украї-

ни «Про відпустки», коли у разі надання працівникові відпустки, що повністю або частково перевищує строк трудового договору, дія трудового договору продовжується до закінчення відпустки.

Зразок наказу про увільнення від роботи з подальшим звільненням з роботи

КРЕДИТНА СПІЛКА «ПЕРЕМОГА»

НАКАЗ

05 серпня 2014 року м. Київ №20-к

Про увільнення від роботи на час проходження військової служби в зв'язку із мобілізацією, на особливий період та звільнення Коваленка В.П.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 р. № 2232-ХІІ та статті 119 КЗпП України, а також з урахуванням вимог п. 2 ст.36 КЗпП України

НАКАЗУЮ:

1. КОВАЛЕНКА Віктора Павловича, інженера-програміста, увільнити від роботи з 05 серпня 2014 року на час проходження військової служби у зв'язку з мобілізацією, на особливий період, але не більше одного року з дня призову, із збереженням місця роботи, займаної посади та середнього заробітку, який компенсується за рахунок коштів Державного бюджету України.

2. КОВАЛЕНКА Віктора Павловича, у зв'язку із закінченням строку трудового договору, звільнити з посади інженера-програміста у день, наступний після закінчення проходження ним військової служби у зв'язку з мобілізацією, на особливий період, але не пізніше 05 серпня 2015 року на підставі п. 2 ст. 36 КЗпП України.

Підстава: Строковий трудовий договір від 03.02.2014 року, повістка Дніпровського районного у м. Києві військового комісаріату від 05.08.2014 року №926.

Голова правління
КС «Перемога»

С.П. Запорожець

З наказом ознайомлений:

05 серпня 2014 року

В.П. Коваленко

Відповідно до пункту 2 Прикінцевих положень Закону № 1275 визначено правове становище осіб, які були звільнені з роботи у зв'язку із призовом на військову службу на підставі пункту 3 статті 36 КЗпП України. Тепер норми частини 2 статті 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» та частини 3 статті 119 КЗпП України щодо збереження місця роботи (посади), середнього заробітку на підприємстві, в установі, організації, незалежно від підпорядкування та форм власності за громадянами України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, поширюються також і на працівників, які, починаючи з 18 березня 2014 року, були призвані на військову службу на підставі Указу Президента «Про часткову мобілізацію» від 17.03.2014 № 303/2014.

Таким чином, всі працівники, які були звільнені з роботи на підставі пункту 3 статті 36 КЗпП України у зв'язку із призовом на військову службу під час мобілізації, повинні бути поновлені роботодавцем на роботі шляхом скасування наказу про звільнення, внесення відповідного запису до трудової книжки (за її наявності) та особової справи (особової картки) працівника. Про факт скасування наказу про звільнення роботодавець зобов'язаний повідомити працівника шляхом направлення йому за місцем реєстрації (фактичного проживання) листа із долученням копії наказу.

Починаючи з дати звільнення, працівнику також має бути нарахована середня заробітна плата без нарахування податків та єдиного соціального внеску.

Зразок наказу про поновлення на роботі

КРЕДИТНА СПІЛКА «ПЕРЕМОГА»

НАКАЗ

20 червня 2014 року м. Київ №16-к

Про скасування наказу про звільнення Петренка П.М.

Керуючись статтею 119 Кодексу законів про працю України, частиною другою статті 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25.03.1992 р. № 2232-ХІІ, пунктом 2 розділу ІІ Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення оборонно-мобілізаційних питань під час проведення мобілізації» від 20.05.2014 р. № 1275-VII

НАКАЗУЮ:

1. Скасувати наказ від 21.03.2014 року №10-к про звільнення Петренка Павла Миколайовича з посади юриста.
2. Петренка Павла Миколайовича, юриста, увільнити від роботи з 21 березня 2014 року на час проходження військової служби у зв'язку з мобілізацією, на особливий період, але не більше одного року, із збереженням місця роботи, займаної посади та середнього заробітку, який компенсується за рахунок коштів Державного бюджету України.
3. Бухгалтерії забезпечити виконання норми ч.3 ст.119 КЗпП України щодо компенсації Петренку П.М. за весь час мобілізації, на особливий період, але не більше одного року.
4. Внести до трудової книжки відповідний запис.

Підстава: Повістка Кіровоградського ОМВК №247 від 21.03.2014 року.

Голова правління
КС «Перемога» **С.П. Запорожець**

Приклад заповнення трудової книжки

ВІДОМОСТІ ПРО РОБОТУ					
№ запису	Дата			Відомості про прийом на роботу, про переведення на іншу роботу і звільнення (із зазначенням причин і посиланням на статтю, пункт закону)	На підставі чого внесено запис (документ, його дата і номер)
	число	місяць	рік		
1	2			3	4
				Кредитна спілка "Перемога"	
4	21	03	2014	Звільнений у зв'язку з призовом на військову службу. п.3 ст 36 КЗпП України	Наказ №10-к від 21.03.2014 р.
5	20	06	2014	Запис №4 недійсний. Поновлений на попередній роботі.	Наказ №16-к від 20.06.2014 р.

Відмова роботодавця від скасування наказу про звільнення працівника у зв'язку з призовом на військову службу на підставі пункту 3 статті 36 КЗпП України під час мобілізації та/або не виплата середньої заробітної плати є порушенням законодавства про працю і тягне за собою кримінальну, адміністративну та дисциплінарну відповідальність.

Кримінальна відповідальність за незаконне звільнення працівника з роботи встановлюється статтею 172 Кримінального кодексу України. Відповідно до зазначеної статті, незаконне звільнення працівника з роботи з особистих мотивів, а також інше грубе порушення законодавства про працю караються штрафом до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто до 850 гривень, або позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправними роботами на строк до двох років.

Адміністративна відповідальність за порушення законодавства про працю, в тому

числі безпідставне звільнення працівника з роботи, встановлена частиною першою статті 41 Кодексу України про адміністративні правопорушення і тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності та громадян — суб'єктів підприємницької діяльності від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, тобто від 510 до 1700 гривень.

Відповідно до статті 147 КЗпП України, до працівників, в тому числі керівника підприємства, установи, організації може бути застосовано дисциплінарне стягнення у вигляді догани або звільнення (відповідно до пункту 3 статті 40 КЗпП України, пункту 1 статті 41 КЗпП України або пункту 8 статті 36 КЗпП України).

Згідно із частиною сьомою статті 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», на виплати, які компенсуються з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, не нараховується єдиний внесок.

Зазначені гарантії розповсюджуються на всіх працівників, призваних на військову службу під час мобілізації, та на працівників, які вступили на військову службу під час мобілізації за особистим бажанням.

Підставою для надання зазначених гарантій працівникові є повістка військового комісаріату про призов працівника на військову службу.

Розрахунок середньої заробітної плати для оплати часу перебування на зборах здійснюється відповідно до вимог Порядку обчислення середньої заробітної плати, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 08.02.1995 р. № 100, виходячи з виплат за останні два календарні місяці роботи, що передують виклику на збори. Працівникам, які пропрацювали на підприємстві, в установі, організації менше двох календарних місяців, середня заробітна плата обчислюється виходячи з виплат за фактич-

но відпрацьований час. Якщо протягом останніх двох календарних місяців працівник не працював, середня заробітна плата обчислюється виходячи з виплат за попередні два місяці роботи. Якщо і протягом цих місяців працівник не відпрацював жодного робочого дня, середня заробітна плата обчислюється відповідно до останнього абзацу пункту 4 Порядку обчислення середньої заробітної плати, тобто якщо працівник не мав заробітку не з вини працівника, розрахунки проводяться виходячи з установлених йому в трудовому договорі тарифної ставки, посадового (місячного) окладу. Час, протягом якого працівники, згідно з чинним законодавством або з інших поважних причин не працювали і за ними не зберігався заробіток або зберігався частково, виключається з розрахункового періоду.

Нарахування виплат, що обчислюються із середньої заробітної плати за останні два місяці роботи, провадяться шляхом множення середньоденного (годинного) заробітку на число робочих днів, які мають бути оплачені за середнім заробітком. Середньоденна заробітна плата визначається діленням заробітної плати за фактично відпрацьовані протягом двох місяців робочі дні на число відпрацьованих робочих днів.

Якщо при звільненні працівникові була нарахована і виплачена компенсація за невикористану відпустку, необхідно провести відповідний перерахунок, оскільки трудові відносини тривають, а виплата компенсації за всі дні невикористаної відпустки можлива виключно у випадку звільнення працівника (стаття 83 КЗпП України). Аналогічний перерахунок проводиться і в разі, якщо умовами колективного договору передбачена виплата вихідної допомоги і така допомога була нарахована і виплачена працівнику при звільненні на підставі пункту 3 статті 36 КЗпП України.

Оскільки у законодавстві відсутня норма щодо строків виплати заробітної плати у разі збереження її середньомісячного розміру, слід користуватися загальними нормами законодавства. Строки виплати заробітної плати встановлені статтею 115 КЗпП Украї-

ни, а саме регулярно в робочі дні у строки, встановлені колективним договором або нормативним актом роботодавця, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації чи іншим уповноваженим на представництво трудовим колективом органом (а в разі відсутності таких органів – представниками, обраними і уповноваженими трудовим колективом), але не рідше двох разів на місяць через проміжок часу, що не перевищує шістнадцяти календарних днів, та не пізніше семи днів після закінчення періоду, за який здійснюється виплата.

На підставі частини 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» військовослужбовцям з початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду не нараховуються штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом.

Дія частини 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» поширюється на військовослужбовців Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення (далі – правоохоронних органів), Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, які проходять військову службу на території України, і військовослужбовців зазначених вище військових формувань та правоохоронних органів – громадян України, які виконують військовий обов'язок за межами України.

Таким чином, кредитна спілка повинна припинити нарахування процентів за користування кредитами, пені та штрафних санкцій за невиконання зобов'язань за кредитними договорами наступним позичальникам:

– військовослужбовцям – з початку, тобто з **18.03.2014 року**, і до закінчення особливого періоду;

– резервістам та військовозобов'язаним, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду.

Застосування вищезазначених умов здійснюється на підставі заяви про припинення нарахування або списання нарахованих процентів за користування кредитом, ненарахування пені та штрафних санкцій за невиконання зобов'язань за кредитним договором (за наявності) та встановлення кредитних канікул (у разі можливості). До заяви потрібно додати документи, які підтверджують проходження військової служби.

Військовослужбовцями надається військовий квиток та/або лист за підписом командира (начальника) військової частини з відбитком печатки військової частини.

Військовозобов'язаними надається довідка про призов військовозобов'язаного на військову службу, видана військовим комісаріатом або військовою частиною, яка повинна містити дату мобілізації.

Резервістами надається витяг із наказу або довідка про зарахування до списків військової частини, які видаються військовою частиною.

Всі документи повинні бути засвідчені відбитком печатки військового комісаріату або військової частини.

Розглядаючи порядок списання процентів, нарахованих за кредитами осіб, визначених у частині 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» у разі подання ними відповідної заяви, необхідно розрізняти наступні варіанти:

Варіант 1. Спостережна рада приймає рішення про припинення нарахування процентів. Бухгалтер кредитної спілки не нараховує проценти з дати призову, вказаній у відповідному підтверджуючому документі. В цьому випадку жодних додаткових прове-

день бухгалтеру робити не потрібно.

Варіант 2. Рішення спостережної ради було прийнято після фактичного здійснення нарахування процентів за звітний період. В цьому випадку, на підставі рішення спостережної ради про списання нарахованих раніше процентів, бухгалтеру кредитної спілки необхідно зробити проведення:

Д-т 856 К-т 373-1.

Таке проведення ні в якому разі не вплине на фінансовий результат кредитної спілки за звітними даними до Нацкомфінпослуг, оскільки у звіті про доходи та витрати (додаток 4) сума списаних процентів одночасно відобразиться у складі доходів кредитної спілки по рядку 010 та у складі витрат по рядку 270. Зрозуміло, що якщо збільшити і доходи, і витрати на одну й ту саму суму, фінансовий результат не зміниться. При цьому, бухгалтерам немає потреби «сторнувати» суму нарахованих процентів.

Варіант 3. Рішення спостережної ради було прийняте не тільки після нарахування, а вже й після сплати позичальником нарахованих процентів. В цьому випадку, відповідно до заяви позичальника, надлишково сплачені проценти повинні бути або спрямовані на погашення основної суми кредиту, або повернені йому через касу. В цьому випадку бухгалтеру необхідно:

а) на підставі рішення спостережної ради зупинити подальше нарахування процентів, як описано у варіанті 1;

б) розрахувати суму процентів за період з дати призову (або 18 березня 2014 року) і списати раніше нараховані проценти, як описано у варіанті 2, проведенням:

Д-т 856 К-т 373-1;

в) розрахувати суму надлишково сплачених позичальником процентів і перевести її до складу кредиторської заборгованості кредитної спілки перед позичальником наступним проведенням:

Д-т 685 К-т 373-1 «СТОРНО»;

г) спрямувати надлишково сплачені позичальником кошти на погашення основної суми виданого кредиту:

Д-т 685 К-т 376 (за відповідним субрахунком)

д) якщо кредит виявляється сплаченим повністю, повернути, відповідно до особистої заяви, надлишок сплачених позичальником коштів через касу:

Д-т 685 К-т 301.

При цьому, якщо позичальник знаходиться в зоні проведення антитерористичної операції і контакту з ним немає, спрямування коштів на погашення основної суми проводиться за бухгалтерською довідкою з подальшим підписанням акта звірення взаєморозрахунків.

Для кредитної спілки таке рішення не буде мати жодних податкових наслідків, оскільки проценти за кредитами, отримані кредитною спілкою включаються до складу пасивних доходів і не збільшують у неї об'єкт оподаткування. Крім того, такі проценти обліковуються виключно касовим методом і включаються до складу частини першої річного «Податкового звіту про використання коштів неприбуткових установ та організацій».

Рішення про списання процентів не буде мати податкових наслідків і для члена кредитної спілки, оскільки на підставі змін, внесених до пункту 165.1 статті 165 Податкового кодексу України шляхом доповнення його підпунктом 165.1.53, до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включається *«сума ненарахованих процентів за користування кредитом відповідно до Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей».*

В кредитних спілках непоодинокі випадки прийняття спостережною радою рішень не тільки про списання процентів за кредитами позичальників, які належить до осіб,

визначених у частині 15 статті 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», а також списання залишків за основною сумою кредиту сумлінного позичальника, призваного під час мобілізації.

Виконуючи таке рішення спостережної ради, бухгалтеру необхідно враховувати наступне. Для позичальника сума прощеного за самостійним рішенням кредитної спілки кредиту відповідно до підпункту д) пункту 164.2.17 статті 164 Податкового кодексу вважається «додатковим благом», за яким встановлено наступний порядок утримання ПДФО: якщо кредитор повідомляє платника податку — боржника рекомендованим листом з повідомленням про вручення або шляхом укладення відповідного договору, або шляхом надання повідомлення боржнику під підпис особисто про анулювання (прощення) боргу та включає суму анульованого (прощеного) боргу до податкового розрахунку суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, за підсумками звітного періоду, у якому такий борг було анульовано (прощено), такий боржник самостійно сплачує податок з таких доходів та відображає їх у річній податковій декларації.

При цьому, кредитна спілка не повинна визнавати цей кредит безнадійним, оскільки для визнання кредиту безнадійним повинні бути певні підстави.

Таким чином, добровільне рішення спостережної ради про списання заборгованості з основною сумою здійснюється за рахунок витрат поточного періоду і в бухгалтерії оформлюється проведенням:

Д-т 849 К-т 376 (за відповідним субрахунком).

При цьому, якщо кредитна спілка бере на себе обов'язок по сплаті ПДФО з суми самостійно анульованого боргу за основною сумою кредиту, така сума повинна бути оподаткованою в складі загального місячного оподаткованого доходу платника податку. Саме такі вимоги містяться у листі Держав-

ної податкової служби України від 07.12.2012 р. № 3155/0/141-12/Б/17-1114 «Щодо обкладення ПДФО сум анульованого боргу», яким, зокрема, визначено:

«...Згідно з підпунктом «б» пункту 176.2 статті 176 Кодексу сума доходу платника податку — боржника у вигляді суми анульованого боргу відображається кредитором у податковому розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за формою № 1ДФ (далі — податковий розрахунок № 1ДФ) за підсумками звітного періоду, у якому такий борг було анульовано, за ознакою доходу «126» (наказ ДПА України від 24.12.2010 р. № 1020, який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 13.01.2011 р. за № 46/18784)...

Одночасно повідомляємо, що у разі невиконання кредитором вимог підпункту «д» пп. 164.2.17 пункту 164.2 статті 164 Кодексу стосовно повідомлення боржника про суму анульованого боргу та включення її до податкового розрахунку № 1ДФ, такий кредитор зобов'язаний в повному обсязі виконати обов'язки податкового агента, встановлені пунктом 176.2 статті 176 Кодексу. При цьому вказані доходи оподатковуються в складі загального місячного оподаткованого доходу платника податку за ставками, встановленими пунктом 167.1 статті 167 Кодексу.»

Ще раз дозвольте наголосити, що жодним нормативним документом не встановлено обов'язку фінансової установи списувати суму основного боргу за кредитом мобілізованої особи. Таке рішення може прийматися спостережною радою виключно на добровільних засадах і за наявності джерел (доходів) для списання такої заборгованості.

Підготовлено фінансовим та юридичним департаментами НАКСУ

ЗАКОН УКРАЇНИ "ПРО ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЮ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, АБО ФІНАНСУВАННЮ ТЕРОРИЗМУ ТА ФІНАНСУВАННЮ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЗБРОЇ МАСОВОГО ЗНИЩЕННЯ". ПЕРШЕ ЗНАЙОМСТВО.

8 листопада 2014 року у виданні «Голос України» опубліковано Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі – Закон), прийнятий Верховною Радою України 14 жовтня 2014 року.

Новий Закон, крім імплементації нових вимог FATF, містить багато уточнень та опис певних ситуацій, потреба у конкретизації яких виникла в процесі виконання Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму». Цим Законом, спрямованим на підвищення ефективності боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму, комплексно удосконалено національне законодавство в сфері фінансового моніторингу. До основних новел цього Закону можна віднести наступне.

1. Запроваджено термін кінцевий бенефіціарний власник (контролер) – *«фізична особа, яка незалежно від формального володіння має можливість здійснювати вирішальний вплив на управління або господарську діяльність юридичної особи безпосередньо або через інших осіб, що здійснюється, зокрема, шляхом реалізації права володіння або користування всіма активами чи їх значною часткою, права*

вирішального впливу на формування складу, результати голосування, а також вчинення правочинів, які надають можливість визначати умови господарської діяльності, давати обов'язкові до виконання вказівки або виконувати функції органу управління, або яка має можливість здійснювати вплив шляхом прямого або опосередкованого (через іншу фізичну чи юридичну особу) володіння однією особою самотійно або спільно з пов'язаними фізичними та/або юридичними особами часткою в юридичній особі у розмірі 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі.

При цьому кінцевим бенефіціарним власником (контролером) не може бути особа, яка має формальне право на 25 чи більше відсотків статутного капіталу або прав голосу в юридичній особі, але є агентом, номінальним утримувачем (номінальним власником) або є тільки посередником щодо такого права;» (пункт 20 частини першої статті 1 Закону).

2. Введено в законодавство поняття «фінансування розповсюдження зброї масового знищення» та розроблено механізми реагування на Резолюції Ради Безпеки ООН щодо запобігання, протидії та боротьби з розповсюдженням зброї масового знищення та його фінансуванням (формування відповідного списку осіб та ін.): *«фінансування розповсюдження зброї масового знищення –*

дії з надання, збору чи використання будь-яких активів для розповсюдження зброї масового знищення, за вчинення яких передбачені міжнародні санкції» (пункт 49 частини першої статті 1 Закону).

3. Вдосконалено визначення «фінансування тероризму» — *«надання чи збір будь-яких активів з усвідомленням того, що їх буде використано повністю або частково:*

— *для будь-яких цілей окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією;*

— *для організації, підготовки і вчинення окремим терористом, терористичною групою або терористичною організацією визначеного Кримінальним кодексом України терористичного акту, втягнення у вчинення терористичного акту, публічних закликів до вчинення терористичного акту, створення терористичної групи чи терористичної організації, сприяння вчиненню терористичного акту, провадження будь-якої іншої терористичної діяльності, а також спроби вчинення таких дій.»* (пункт 50 частини першої статті 1 Закону).

4. Визначено поняття, а також процедуру проведення національної оцінки ризиків: *«національна оцінка ризиків — система заходів, які здійснюються суб'єктами державного фінансового моніторингу, уповноваженими органами державної влади із залученням інших суб'єктів (у разі потреби) з метою визначення (виявлення) ризиків (загроз) легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму, їх аналіз, оцінка та розроблення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків;»* (пункт 24 частини першої статті 1 Закону).

Крім того, статтею 21 визначаються:

— відповідальний за проведення націо-

нальної оцінки ризиків — Держфінмоніторинг;

— суб'єкти проведення національної оцінки ризиків: крім Держфінмоніторингу, беруть участь уповноважені органи державної влади із залученням інших суб'єктів (у разі потреби);

— періодичність проведення національної оцінки ризиків — систематично, але не рідше одного разу на три роки;

При цьому, порядок збору, обробки і аналізу інформації щодо результатів діяльності суб'єктів фінансового моніторингу, державних органів, що беруть участь у роботі системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а також іншої інформації, пов'язаної із функціонуванням цієї системи, визначається Кабінетом Міністрів України.

Проведення, оприлюднення результатів національної оцінки ризиків та здійснення заходів за її результатами визначаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України спільно з Національним банком України.

5. Унормовано питання координації діяльності Держфінмоніторингу, правоохоронних органів та інших компетентних органів щодо протидії фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, а саме: Держфінмоніторинг *«забезпечує реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення і забезпечує координацію діяльності державних органів у цій сфері;»*; а також *«забезпечує у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, організацію та координацію роботи з перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів органів державної влади з питань фінансового моніторингу та відповідаль-*

них працівників суб'єктів первинного фінансового моніторингу, а також працівників, залучених до проведення фінансового моніторингу, щодо боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення на базі відповідного навчального закладу – академії, що належить до сфери управління спеціально уповноваженого органу» (пункти 13, 14 частини першої статті 18 Закону).

6. Вдосконалено процедуру моніторингу за діяльністю неприбуткових організацій з метою зменшення ризиків їх використання для відмивання коштів та фінансування тероризму (частина шоста статті 6 Закону). При цьому, позитивним є те, що кредитні спілки не підпадають під дію цього пункту, оскільки, відповідно до пункту 26 частини першої статті 1 Закону, **«неприбуткові організації – юридичні особи (крім державних органів, органів державного управління та установ державної і комунальної власності), що не є фінансовими установами, створені для провадження наукової, освітньої, культурної, оздоровчої, екологічної, релігійної, благодійної, соціальної, політичної та іншої діяльності з метою задоволення потреб та інтересів громадян у межах, визначених законодавством України, без мети отримання прибутку».**

7. Чітко регламентовано обов'язок суб'єкта первинного фінансового моніторингу щодо припинення ділових відносин з клієнтом у разі неможливості здійснення ідентифікації його бенефіціарних власників, а також регламентовано процедуру вивчення фінансової діяльності клієнтів:

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний:

відмовитися від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції у разі, коли здій-

снення ідентифікації та/або верифікації клієнта (у тому числі встановлення даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контролерів), є неможливим або якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникає сумнів стосовно того, що особа виступає від власного імені;

відмовитися від проведення переказу в разі відсутності даних, передбачених частинами дванадцятою і тринадцятою статті 9 цього Закону;

відмовити клієнту в обслуговуванні (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) у разі встановлення факту подання ним під час здійснення ідентифікації та/або верифікації клієнта (поглибленої перевірки клієнта) недостовірної інформації або подання інформації з метою введення в оману суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Суб'єкт первинного фінансового моніторингу має право відмовитися:

від проведення фінансової операції у разі, якщо фінансова операція містить ознаки такої, що згідно з цим Законом підлягає фінансовому моніторингу;

від встановлення (підтримання) ділових відносин (у тому числі шляхом розірвання ділових відносин) або проведення фінансової операції у разі ненадання клієнтом необхідних для вивчення клієнтів документів чи відомостей або встановлення клієнту неприйнятно високого ризику за результатами оцінки чи переоцінки ризику.

У випадках, передбачених цією частиною статті, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний протягом одного робочого дня, але не пізніше наступного робочого дня з дня відмови, повідомити спеціально уповноваженому органу про проведення операцій щодо зарахування коштів, які надійшли на рахунок такого клієнта, та про осіб, які мають або мали намір встановити ділові відносини та/або провести фінансові операції. (частина перша статті 10 Закону).

Вивчення клієнта, відповідно до пункту

5 частини першої статті 1 Закону, - процес отримання суб'єктом первинного фінансового моніторингу під час ідентифікації та/або в процесі обслуговування клієнта інформації щодо фінансового стану клієнта та змісту його діяльності; проведення оцінки фінансового стану клієнта; визначення належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до національних або іноземних публічних діячів, діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях, або пов'язаних з ними осіб; з'ясування місця його проживання або місця перебування чи місця тимчасового перебування в Україні (усіх даних щодо адреси місця проживання (перебування): назва країни, регіону (області), району, міста (села, селища), вулиці (провулку), номера будівлі (корпусу), номера квартири);

Пунктом 2 частини другої статті 6 Закону встановлено обов'язок СПФМ здійснювати ідентифікацію, верифікацію клієнта (представника клієнта), вивчення клієнта та уточнення інформації про клієнта у випадках, встановлених законом.

8. Вдосконалено вимоги щодо збереження даних. Так, пунктом 15 частини другої статті 6 Закону на суб'єкта первинного фінансового моніторингу (далі — СПФМ) покладено обов'язок **«зберігати офіційні документи, інші документи (у тому числі створені суб'єктом первинного фінансового моніторингу електронні документи), їх копії щодо ідентифікації осіб (клієнтів, представників клієнтів), а також осіб, яким суб'єктом первинного фінансового моніторингу було відмовлено у проведенні фінансових операцій, вивчення клієнта, уточнення інформації про клієнта, а також усі документи, що стосуються ділових відносин (проведення фінансової операції) з клієнтом (включаючи результати будь-якого аналізу під час проведення заходів щодо верифікації клієнта чи поглибленої перевірки клієнта), не менше п'яти років після завершення фінансової операції, завершення ділових від-**

носин з клієнтом, а всі необхідні дані про фінансові операції (достатні для того, щоб простежити хід операції) - не менше п'яти років після завершення операції, закриття рахунка, припинення ділових відносин. Нормативно-правовим актом суб'єкта державного фінансового моніторингу, який відповідно до цього Закону виконує функції державного регулювання і нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу, можуть встановлюватися більш тривалі строки зберігання документів».

9. Передбачено можливість внесення змін до процедур ідентифікації, зокрема, в частині визначення права фінансових установ доручати третім особам здійснювати ідентифікацію та вивчення діяльності клієнта. Частиною п'ятою статті 9 Закону право визначати порядок доручення фінансовими установами третім особам здійснювати ідентифікацію та верифікацію клієнта надано **«суб'єктам державного фінансового моніторингу, які відповідно до цього Закону виконують функції державного регулювання та нагляду за відповідними фінансовими установами».**

10. Унормовано процедуру подання СПФМ до Держфінмоніторингу інформації про свої підозри, пов'язані з діяльністю осіб або їх активами, якщо є підстави вважати, що вони носять кримінальний характер. Підпунктом «б» пункту 6 частини другої статті 6 Закону встановлено обов'язок СПФМ повідомляти спеціально уповноваженому органу про **«фінансові операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, а також інформацію про свої підозри щодо діяльності осіб або їх активи, якщо є підстави вважати, що вони пов'язані із злочином, визначеним Кримінальним кодексом України, — в день виникнення підозри або достатніх підстав для підозри, або спроби проведення фінансових операцій, але не пізніше наступного**

робочого дня з дня реєстрації таких фінансових операцій».

11. Удосконалено процедури застосування санкцій за порушення вимог законодавства, що регулює діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Зокрема, стаття 25 Закону визначає сутність того, що є неподанням інформації спеціально уповноваженому органу, а саме:

«неподання суб'єктом первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, або додаткової інформації, що призвело до відсутності на обліку у спеціально уповноваженого органу належним чином оформленого та поданого зазначеним суб'єктом повідомлення;

неподання суб'єктом первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, або додаткової інформації після отримання від спеціально уповноваженого органу повідомлення з ненульовими кодами помилок за окремими фінансовими операціями або в цілому щодо наданого таким суб'єктом повідомлення про фінансову операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, або про помилку під час опрацювання додаткової інформації, що призвело до відсутності на обліку у спеціально уповноваженого органу належним чином оформленого та поданого зазначеним суб'єктом повідомлення;

подання суб'єктом первинного фінансового моніторингу неналежним чином оформленого повідомлення після отримання від спеціально уповноваженого органу повідомлення з ненульовими кодами помилок за окремими фінансовими операціями або в цілому щодо наданого таким суб'єктом повідомлення про фінансову операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, або про помилку під час опрацювання додаткової інформації, що призвело до відсутності на обліку у спеціально

уповноваженого органу належним чином оформленого та поданого зазначеним суб'єктом повідомлення...».

Стаття 26 Закону визначає сутність того, що є несвоєчасним поданням інформації спеціально уповноваженому органу, а саме:

«подання суб'єктом первинного фінансового моніторингу інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, або додаткової інформації з порушенням строків, передбачених цим Законом;

подання суб'єктом первинного фінансового моніторингу належним чином оформленого повідомлення з порушенням строків, передбачених цим Законом, після отримання від спеціально уповноваженого органу повідомлення з ненульовими кодами помилок за окремими фінансовими операціями або в цілому щодо наданого таким суб'єктом повідомлення про фінансову операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, або про помилку під час опрацювання додаткової інформації;

подання суб'єктом первинного фінансового моніторингу належним чином оформленого повідомлення після послідовного отримання від спеціально уповноваженого органу трьох і більше повідомлень з ненульовими кодами помилок за окремими фінансовими операціями або в цілому щодо поданого таким суб'єктом повідомлення про фінансову операцію, що підлягає фінансовому моніторингу, або про помилку під час опрацювання додаткової інформації, крім випадків, коли така інформація подана спеціально уповноваженому органу без порушення строків, установлених пунктами 6, 7, 9, 10 і 12 частини другої статті 6 цього Закону;

подання суб'єктом первинного фінансового моніторингу, ... інформації на запит спеціально уповноваженого органу з порушенням строків, передбачених законодавством».

Статтею 24 Закону встановлено відповідальність за порушення вимог законодавс-

тва у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Зокрема, для СПФМ – юридичних осіб частиною третьою цієї статті встановлюються наступні розміри штрафних санкцій:

гу, який відповідно до цього Закону виконує функції з державного регулювання і нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу, аналогічного порушення, за яке до суб'єкта первинного фінансового моніторингу прийнято рішення

Вид порушення	Розмір штрафу на СПФМ	Розмір штрафу на СПФМ за повторне порушення
за порушення вимог щодо ідентифікації, верифікації, вивчення клієнтів (осіб) у випадках, передбачених законодавством,	до 500 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 8 500 грн.)	до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 000 грн.)
за невиявлення, несвоєчасне виявлення та порушення порядку реєстрації фінансових операцій, що відповідно до законодавства підлягають фінансовому моніторингу,	до 800 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 13 600 грн.)	до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 000 грн.)
за неподання, несвоєчасне подання, порушення порядку подання або подання спеціально уповноваженому органу недостовірної інформації у випадках, передбачених законодавством,	до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 34 000 грн.)	до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 000 грн.)
за порушення порядку зупинення фінансової (фінансових) операції (операцій)	до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 34 000 грн.)	до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 000 грн.)
за неподання, подання не в повному обсязі, подання недостовірної інформації/документів, подання копій документів, у яких неможливо прочитати всі написані в них відомості, на запит суб'єкта державного фінансового моніторингу, необхідних для виконання ним функцій з державного регулювання і нагляду відповідно до цього Закону, або втрату документів (у тому числі інформації про рахунки або активи)	до 2000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 34 000 грн.)	до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 000 грн.)
за порушення обов'язків, визначених цим Законом та/або нормативно-правовими актами у сфері запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в інших випадках	до 300 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 5 100 грн.)	до 3000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (до 51 000 грн.)

Частинною четвертою статті 24 розкривається сутність поняття «повторне порушення» — **«порушення, вчинене протягом трьох років після дня виявлення суб'єктом державного фінансового моніторин-**

про застосування санкції відповідно до цього Закону».

12. Запроваджена можливість визнання санкційних списків ЄС та США: пунктом 22

частини першої статті 1 Закону визначено, що «міжнародні санкції — санкції, які визначаються Україною відповідно до міжнародних договорів України або рішень міждержавних об'єднань, міжнародних, міжурядових організацій, участь у яких бере Україна, а також іноземних держав (у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України) щодо замороження активів визначених осіб або обмеження будь-якого доступу до них». В той же час, частиною сьомою статті 17 Закону визначені підстави для внесення юридичної чи фізичної особи до переліку осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або стосовно яких застосовано міжнародні санкції, який формується у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України, а саме:

«1) вирок суду, що набрав законної сили, про визнання фізичної особи винною у вчиненні злочинів, передбачених статтями 258 - 258⁵, 439 і 440 Кримінального кодексу України, рішення суду щодо віднесення (визнання) організації, юридичної або фізичної особи до такої (такою), що пов'язана з провадженням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення;

2) відомості, що формуються міжнародними організаціями або уповноваженими ними органами про організації, юридичних та фізичних осіб, які пов'язані з терористичними організаціями або терористами, а також про осіб, стосовно яких застосовано міжнародні санкції;

3) вироки (рішення) судів, рішення інших компетентних органів іноземних держав стосовно організацій, юридичних або фізичних осіб, пов'язаних із провадженням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення, які визнаються Україною відповідно до міжнародних договорів України».

13. Запроваджено нову процедуру моніторингу за фінансовими операціями національних публічних діячів. Так, пункт 25 частини першої статті 1 Закону встановлює, що

«національні публічні діячі — фізичні особи, які виконують або виконували протягом останніх трьох років визначені публічні функції в Україні, а саме:

— Президент України, Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України;

— перші заступники та заступники міністрів, керівники інших центральних органів виконавчої влади, їх перші заступники і заступники;

— народні депутати України;

— Голова та члени Правління Національного банку України, члени Ради Національного банку України;

— голови та судді Конституційного Суду України, Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів;

— члени Вищої ради юстиції;

— Генеральний прокурор України та його заступники;

— Голова Служби безпеки України та його заступники;

— Голова Антимонопольного комітету України та його заступники;

— Голова та члени Рахункової палати;

— члени Національної ради з питань телебачення і радіомовлення України;

— надзвичайні і повноважні послы;

— Начальник Генерального штабу - Головнокомандувач Збройних Сил України, начальники Сухопутних військ України, Повітряних Сил України, Військово-Морських Сил України;

— державні службовці, посади яких віднесені до першої категорії посад;

— керівники адміністративних, управлінських чи наглядових органів державних та казенних підприємств, віднесених Кабінетом Міністрів України до таких, що мають стратегічне значення;

— керівники керівних органів політичних партій та члени їх центральних статутних органів»;

Частина четверта статті 6 Закону вимагає від СПФМ **«встановити високий ризик»**, зокрема, стосовно національних публічних діячів або пов'язаних з ними осіб, факт належності до яких клієнта або особи, що діє від їх імені, встановлений суб'єктом первинного фінансового моніторингу;

Пункт 2 частини п'ятої статті 6 Закону визначає, що суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний здійснювати до клієнтів високого ризику зокрема стосовно національних публічних діячів, їх близьких осіб або пов'язаних з ними осіб такі додаткові заходи:

«а) виявляти відповідно до внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу факт належності клієнта або особи, що діє від його імені, до зазначеної категорії клієнтів під час здійснення ідентифікації, верифікації та у процесі їх обслуговування, а також те, чи є вони кінцевими бенефіціарними власниками (контролерами) або керівниками юридичних осіб;

б) встановлювати з дозволу керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу ділові відносини з такими особами;

в) до чи під час встановлення ділових відносин вживати заходів для з'ясування джерел походження коштів таких осіб на підставі отриманих від них документів та/або інформації з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою), що підтверджують джерела походження їх активів, прав на такі активи тощо;

г) проводити з урахуванням рекомендацій відповідного суб'єкта державного фінансового моніторингу, який згідно з цим Законом виконує функції державного регулювання та нагляду за суб'єктом первинного фінансового моніторингу, первинний фінансовий моніторинг фінансових операцій, учасниками або вигодоодержувачами яких є такі особи, у порядку, визначеному для клієнтів високого ризику;

г) проводити не рідше одного разу на

рік уточнення інформації про клієнта.»

14. Новий Закон вносить зміни до Кримінального кодексу України в частині включення податкових злочинів до числа предикатних. Тобто, з введенням в дію нового Закону Кримінальним кодексом України до складу суспільно небезпечних протиправних діянь, що передували легалізації (відмиванню) доходів, будуть внесені:

— ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (стаття 212 Кримінального Кодексу України);

— ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (стаття 212¹ Кримінального кодексу України).

Закон набирає чинності через 90 днів з дня опублікування. Отже, виходячи з дати його публікації у Голосі України, він набере чинності з 07 лютого 2015 року.

Частиною четвертою «Прикінцевих положень» Закону Кабінету Міністрів України, Держфінмоніторингу, Нацкомфінпослуг та іншим суб'єктам державного фінансового моніторингу на приведення своїх нормативно – правових актів у відповідність до Закону надано тримісячний строк з дня набрання ним чинності.

Суб'єктам первинного фінансового моніторингу на відміну від суб'єктів державного фінансового моніторингу, необхідно привести у відповідність до Закону Правила проведення фінансового моніторингу датою набуття чинності Законом (7 лютого 2015 року).

Це стосується у першу чергу змін до порядку повідомлення про операції, що підлягають внутрішньому фінансовому моніторингу, введення верифікації членів кредитних спілок, а також встановлення для національних публічних діячів високого ризику з відповідними додатковими заходами тощо.

За матеріалами сайту Державної служби фінансового моніторингу України

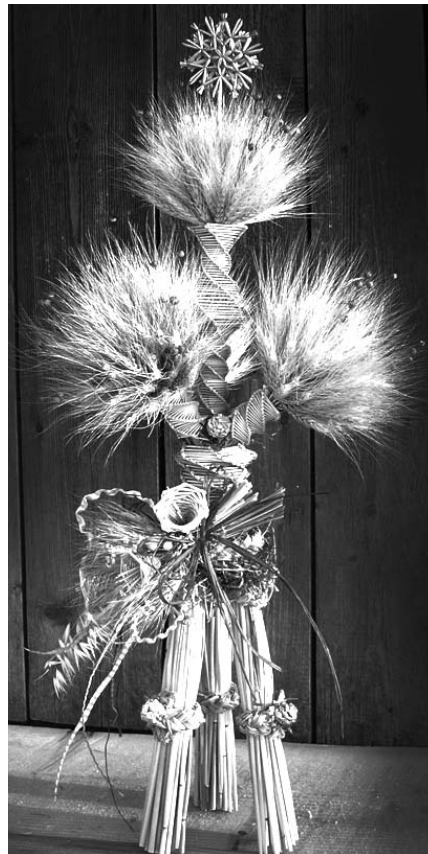

ПРО ПРИКРАСИ Й ОБЕРЕГИ

Сьогодні відбувається активне повернення до джерел народного буття, до історії народу, до традиційної обрядовості, фольклорного та етнографічного багатства, які сягають у глибину століть. Багато хто нас прагне відчутти свій нерозривний зв'язок з попередніми поколіннями, доторкнутися до скарбниці культурної спадщини. Це дуже добрий сигнал, тому не зайвим буде пригадати, яка обрядовість має супроводжувати такі очікувані новорічні свята.

Ви замислювалися, скільки новорічних дерев вирубується в Україні щороку перед святами заради кількатижневої розваги? Десятки і сотні тисяч! Але ж від посадки до заготівлі новорічної ялинки проходить мінімум 8 років, а щоб виростити дерево заввишки 3 метри, потрібно 10-15 років! Тому, щоб зробити свій власний внесок у збереження українських лісів, прикрашаючи оселю до новорічних свят, можна обмежитись хвойними гілочками, а ще краще – встановлювати нашого обрядового Дідуха.

Дідух завжди був традиційною українською символікою на Новий рік. Для його виготовлення використовували необмолочений сніп жита, пшениці або вівса. Його завітчували стрічками та гілками ялиці і ставили напередодні багаті куті. Він символізував спільного предка. Свою обрядову функцію він виконував протягом усіх різдвяних свят. Це був дійсно високомистецький витвір, що ніскільки не поступався сучасним ялинкам.

На сьогодні обряди, пов'язані з дідухом, майже втрачені. В окремих варіантах вони збереглися на Прикарпатті та в Карпатах. Кожний етнографічний регіон мав свої різновиди.

На Покутті першого нажатого снопа одразу відносили в комору і тримали до Різдва; він власне і виконував роль діда. У зв'язку з цим ще наприкінці минулого століття тут існував звичай колядувати в полі біля першого зжатого снопа, себто Діда.

Після Нового року його виносили з хати у двір, де він виконував роль оберігача роду.

На Водохреще він мав знову посісти місце на покуті аж до кінця всього зимового циклу.

Паралельно з дідом покутяни готували й бабу. На різдвяний вечір до хати вносили оберемок соломи і застеляли нею долівку. Це означало «зробити бабу».

Близьким до цього дійства є звичай і в гуцулів. На багату кутю газда застеляв стіл отавою, сіном чи соломою. Клав крачуна, який мусив бути в кожній хаті протягом усіх різдвяних свят. Цей обрядовий хліб виготовляли вночі на Різдво. При цьому жінка, яка робила крачуна, мала обов'язково одягти гуню і рукавицю (гола рука, за повір'ям, означала бідність, а крачун символізував доста-

ток). Поруч з крачуном ставили снопа, а під нього клали ярмо, хомут чи кінську зброю та зв'язані перевеслом ложку й виделку.

«Голубці», «павучки» та «їжачки»

Різдвяно-новорічна обрядовість українців

не обмежувалася лише наведеними вище дійствами. В активному вжитку були й інші символи. Особлива роль належала хатнім прикрасам. Скажімо, напередодні Різдва виготовляли «голубці» у вигляді птахів. Для цього брали шкаралупу з-під яйця, з обох боків робили два отвори і просовували через них кольоровий папір. Такі вироби підвішували до сволока. Як відомо, фігурка птаха ототожнювалася з небесним світилом — сонцем.

Крім «голубців», були досить поширеними на Прикарпатті різдвяні «павучки» та «їжачки». Перші були схожі на зірочки, якими прикрашали оселі до Різдва. Часто вони замінювали ялинку. Павучків робили із соломки. Зібравшись в одній з осель, дівчата — а це було виключно жіноче заняття — заготовляли відповідних розмірів соломинки з цупких стебел. Просовуючи через порожню нитку, вони формували різноманітні квадратики й кубики. За основу брали найбільшу фігурку. До неї долучали з боків менші «павучки» (іноді в середині центральної фігурки знаходилося кілька мініатюрних ромбиків або квадратиків). Бокові стебла обмотували різноколірним папером або ж пацьорками.

Напередодні Різдва «павучків» підвішували

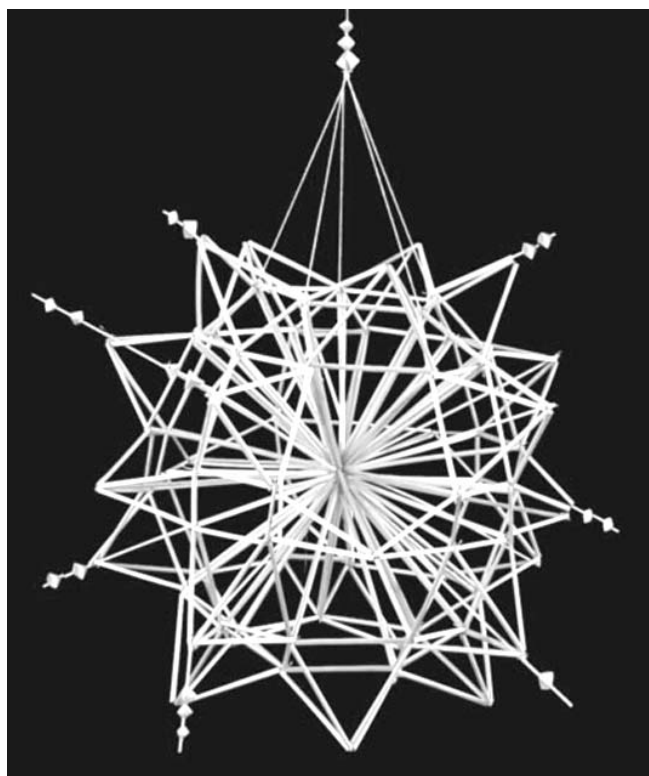
ли до центрального сволока. Вони трималися на довгій волосині з конячого хвоста. Таке укріплення потрібне було для того, щоб фігурки постійно крутилися. Завдяки циркуляції повітря — через вхідні двері та з палаючої печі — великий «павук» разом з приправленими до нього близнятами поверталися в різні боки, справляючи враження живої істоти. Особливе захоплення він викликав у дітвори.

Поруч з «павучками» сусідили і «їжачки». Їх робили з тіста або глини. У виліплену форму, яка нагадувала однойменну тварину, густо затикали невеличкі колосочки, потім засушували її. Такі мініатюрні іграшки з найжаченими колючками справді уявлялися цим звірят. Проте пріоритет у новорічній символіці належав «павучкам». Павуки віддавна вважалися бажаними у людській оселі, бо «вони заснували світ». За повір'ям, той, хто вб'є павука, накличе на себе лихо. До обіду заборонялося навіть викидати цих комах із хати; жінка, котра вчинить таку наругу, неодмінно втратить смакові відчуття.

Багатьом відоме повір'я: якщо поруч з вами спустився павучок, то це має віщувати якусь новину. Крім того завдяки мереживам ці домашні санітари убезпечували помешкання від різноманітних шкідників — мух, комарів, мурах тощо. Павуки, за народним уявленням, уособлювали, крім усього, й працьовитість.

Усвятковуємо двері й вікна

Дуже добре, що у сучасних домах на новорічні свята все частіше ставлять штучні ялинки або взагалі відмовляються від новорічного дерева, надаючи пере-

вагу іншим святковим атрибутам, які створюють затишну та святкову атмосферу. Окрім вищеописаних, одними з таких атрибутів є різдвяні віночки. Не обмежуючи власну фантазію, легко створити оздобу власноруч. Приміром, нескладно «сплести» гарний різдвяний вінок з ялинкових чи соснових гілочок, додавши дві головні традиційні прикраси – дзвіночок угорі та великий червоний бант унизу. Вінок вішають на дверях, вікнах, над камином – всюди, де є вихід на вулицю, бо, за традицією, вінок виконує роль різдвяного оберіга, символізує колесо життя без початку і кінця.

Цікавим також є звичай усвятковувати вікна. Прикраси робили із різновідтінкових стебел соломки. Пронизуючи тонші пластівці у товщі, виготовляли різноманітні ромбики, кубики чи квадратики і вставляли їх між подвійні вікна. Такі прикраси створювали особливий новорічний настрій, особливо ввечері, коли через вікна проникало світло.

Іграшка-оберіг

Складно однозначно стверджувати, коли саме з'явилась перша лялька-мотанка. У деяких джерелах говориться навіть про її 5-тисячний вік. Очевидно одне: ці ляльки мають дуже давню глибоку сакральну історію, а їх символізм зберігся і до сьогодні.

Здавна вагітна жінка готувала для свого майбутнього дитинчати придане — шила чепчики, в'язала шкарпетки, вишивала Крижми для хрещення. Згодом, після того, як дитинка, на сороковий день, була охрещена, з хрестильної Крижми викроювали натільну сорочку. Шматочки, що залишилися від крою, дбайливо зберігалися, бо вони, освячені, мають чудесну силу. Під час хвороб дитини, в інші тривожні хвилини вони оберігають дитя, покривають його незримим покровом від всього поганого і нечистого. Тож зі збережених клаптиків Крижми дбай-

ливі мамині руки робили ляльок. Лялька-мотанка є прадавнім сакральним оберегом. Ці обереги, як і все зроблене матір'ю з сердечною молитвою, освячені при Таїнстві Хрещення, захищають дитя від лихого ока, зміцнюють у спокусах, допомагають у добрих справах, зберігають в дорозі.

Є кілька видів ляльок-оберегів, які робилися для різних етапів життя, але всі з однією метою — захисту. Зробіть ляльку оберег, як робили їх наші прабабусі для наших бабусь, і, можливо, років через десять, ви з подивом помітите, що саме вона супроводжує ваше чадо на всіх іспитах, побаченнях та інших доленосних заходах.

Секрети виготовлення ляльок передавалися в родині від матері до дочки. Наприклад, коли дівчина виходила заміж, мати дарувала їй ляльку-мотанку, як оберег для нової домівки.

Образ молодої дівчини, «увінчаний квітами дівчини», «княгині і дружки» в окремих селах Полтавщини, Черкащини та Київщини символізує родючість та життя. Тоді як в інших селах цих областей переважає образ ляльки-матері «Богородиці».

Оскільки народні ляльки з тканини були невід'ємною частиною селянського побутового середовища, пов'язаної з землеробською роботою та домашнім вогнищем, тому вони і в давні часи, і сьогодні є символом родючості, материнства й своєрідним оберегом.

Майстерно зроблена, пишно вдягнена лялька є цінним предметом домашнього майна, разом з тим виступаючи посередницею між старшим і молодшим поколіннями, запорукою добробуту, щасливого родинного життя, й захисту від злих сил. На Різдво виготовляли спеціальних ляльок-мотанок із зерна. Вони символізували добрий урожай.

В Україні мистецтво виготовлення ляльок-мотанок стає все більш поширеним. Зберігши основу прадавньої ляльки, теперішні майстрині створюють подекуди шедеври, у які вони вкладають усю свою любов і фантазію. Осучаснені мотанки стають вишуканими прикрасами у будь-якій оселі, вони є чудовим подарунком до зимових Новорічно-Різдвяних свят: це і оберег, й іграшка, і дизайнерська інтер'ерна лялька. І сьогодні, серед розмаїття сучасних ляльок, народні ляльки з тканини є особливим видом з неосяжною енергетикою, які цілюще впливають на психіку й здоровий розвиток дитини. Саме тому в наші дні вони стають все більш і більш популярними.

Підготовлено з використанням відкритих інтернет-джерел.

У матеріалі використані авторські роботи — подарункові ляльки-мотанки майстрині Світлани Савченко, фінансового аналітика НАКСУ.

НОВОРІЧНІ ЧАСТУВАННЯ В РІЗНИХ КРАЇНАХ

Люди по всьому світу завжди прагнуть якнайкраще розпочати новий рік. Багато їдять того, що має, на їхню думку, принести їм успіх. З давніх давен існує спеціальна новорічна їжа, яка, як вважається, приносить щастя в коханні, багатство і покращує інші життєві аспекти.

Марновірство це чи ні, але продукти і страви на новорічному і різдвяному столі в різних країнах, у різних народів наділені особливим змістом і значенням.

СВИНИНА

У деяких країнах люди вважають шинку і свинину найщасливішою з усієї новорічної їжі. Свинина вважається такою, бо свині символізують прогрес: тварина рухається вперед, риє землю носом у напрямку руху. В Іспанії, Португалії, Угорщині, Іспанії, Австрії та на Кубі на Новий рік часто подається смажене молочне поросся. У Швеції люблять свинячі ніжки, у Німеччині — запечену свинину та ковбаски. Свинина також популярна в Італії та США, де означає добробут і процвітання завдяки своїй високій жирності.

ОВОЧІ

Приготовлені овочі, включаючи кабачки, капустияне листя і мангольд, традиційно вважаються новорічної їжею з простої причини — вони нагадують банкноти і символізують матеріальне благополуччя. Данці їдять пропарене капустияне листя з цукром і корицею, німці вживають квашену капусту, а на півдні США давно існує страва з капустияного листа «collards». Люди вірять, що чим більше капустияного листа з'їдено в Новий рік, тим вдалішим він буде.

РИБА

Риба — дуже логічний вибір для новорічного столу. Данці під час новорічних свят їдять варену тріску, італійці та португальці — солону і сушену. Оселедець, інша риба тривалого зберігання, подається опівночі в Польщі та Німеччині. Німці також люблять коропа і іноді кладуть декілька риб'ячих лусочок в гаманець на удачу. Шведський Новий рік не обходиться без традиційного «шведського столу» з безліччю різноманітних рибних страв, як, наприклад, салат з морепродуктів.

У Японії їдять ікру оселедця для плодючості і достатку, креветки — для довголіття і сушені сардини — для гарного врожаю (сардини раніше використовувалися як добрива для рисових полів).

БОБОВІ

Бобові — сочевиця, боби і квасоля — теж популярні через свій зовнішній вигляд: вони схожі на монетки, до того ж збільшуються при приготуванні, символізуючи матеріальну винагороду. В Італії традиційно їдять свинячі ковбаски з зеленою сочевицею од-

разу після півночі, це виключно сприятливе блюдо, тому що свинина, як ми вже дізналися, вважається щасливою їжею.

У Бразилії першою стравою Нового року часто є суп із сочевиці або сочевиця з рисом. У Японії в перші три дні Нового року їдять спеціальний символічний набір страв «осечі-ріорі», що включає солодкі чорні боби, звані «Куро-Меймена».

На півдні США боби «чорне око» (або «коров'ячий горох») є складовою частиною традиційної новорічної страви Хоппін Джон. Є навіть такі, хто вірить, що потрібно з'їдати по одному бобу в кожен день Нового року. Ця традиція прийшла з часів Громадянської війни в США, коли в атакованому містечку Віксбург (штат Міссісіпі) скінчилась їжа, але, на щастя, місцевих жителів врятували боби «чорне око», які стали згодом вважатися щасливими.

Новорічні кулінарні традиції світу

Далі пропонуємо вашій увазі підбірку „щасливих” новорічних страв, які, за повір'ями різних народів, повинні принести удачу в майбутньому році.

У Франції свято не свято, якщо на новорічному столі немає традиційної смаженої індички (найчастіше — в білому вині). Ще тут їдять устриць, паштет із гусячої печінки, сири і п'ють шампанське. Крім того, на французьких новорічних столах присутні кров'яні ковбаси, запечена свиняча голова, горох, квасоля, сочевиця, горіхи, каштани,

коржики на молоці, солодоці.

А ось на святкових столах Австрії, Угорщини та Югославії ніколи не буває птиці — гусей, качок, курей, індичок. У цих країнах вважають, що птицю в цей вечір їсти не можна, бо відлетить щастя.

У Греції печуть спеціальний новорічний пиріг Василипітта з монеткою всередині. Опівночі чи пізніше пиріг розрізають, перший шматок віддають Святому Василю, а решту розподіляють між гостями по старшинству.

Схожі звичаї є в Швеції і Норвегії, де в рисовий пудинг ховають цілий мигдальний горіх, який гарантує велику удачу в Новому році тому, хто його знайде.

У Румунії, Австралії, Болгарії печуть новорічні пироги, причому не прості, а з сюрпризами: кому дістанеться, тому посміхнеться удача.

У Польщі на новорічному столі можна нарахувати рівно дванадцять страв — так диктує звичай. І жодної м'ясної — їх ви ніколи не знайдете на традиційному польському столі. Обов'язково подається риба — вона вважається символом сімейного щастя і благополуччя. Грибний суп або борщ, каша ячмінна з чорносливом, галушки з олією; на десерт — шоколадний торт. Схожий набір страв присутній на новорічних столах господинь Чехії та Словаччини. Щоправда, перевагу вони надають перловій каші.

Також на столі повинен бути штрудель — листовий рулет з яблуками, предмет гордості кожної гарної господині. Крім того, в Польщі, Голландії та Угорщині традиційно подаються різноманітні смажені в маслі солодоці — донати, оліболли і пончики, начинені яблуками, родзинками і смородиною.

У Німеччині на Новий рік обов'язково подають яскраво розфарбоване блюдо з яблуками, горіхами, родзинками і пирогами. Символіка тут така: яблуко — плід пізнання

добра і зла, горіхи з їхньою твердою шкаралупою і смачною серцевиною символізують таємниці й труднощі життя. У Німеччині кажуть: «Бог дав горіх, а людина повинна розколоти його». Також у Німеччині вважається, якщо на новорічному столі є оселедець або короп, це принесе щастя в цьому році. А на Різдво тут прийнято подавати смаженого гусака.

В Іспанії, Португалії, на Кубі символом достатку і щасливого сімейного вогнища здавна вважають виноградну лозу. Тому жителі цих країн з боєм годинника опівночі з'їдають по дванадцять виноградин — по числу ударів годинника. З кожною з виноградин загадують бажання — дванадцять заповітних бажань на кожен місяць у році.

Іспанці накривають багатий стіл, на якому обов'язкові солодощі — печиво з кмином, мигдальні тістечка. Їдять смаженого баранчика, молюсків, індичку, молочне поросся, п'ють херес.

В Італії також прийнято подавати до новорічного столу виноград, горіхи, сочевицю як символ і запоруку довголіття, здоров'я і благополуччя. Серед традиційних страв обов'язково на новорічному столі мають бути присутні домашні капеллетті, трюфелі, копчений лосось, кампона, індичка, мигдальні пиріжки, панеттоне, що нагадує паску, прикрашену родзинками, сухофруктами і цукатами, чіак'єре (особливий вид фігурного печива, посипаного цукровою пудрою), парова тріска або окунь з білим вином.

В Англії традиційною різдвяною їжею вважається пудинг і фарширована індичка з овочевим гарніром. Пудинг готують із хлібних крихт, борошна, сала, родзинок, яєць і різних прянощів. Перед подачею пудинг обливають ромом, підпалюють і палаючим ставлять на стіл. Взагалі, на будь-яке свято в Англії подається фарширована індичка з овочевим гарніром під соусом з агрусу. Існує цікава традиція: англійський гість повинен принести з собою хліб, вугілля, щіпку солі, які символізують їжу, тепло і добробут.

У Шотланії, де Новий рік називають Хогманей, існує традиція «першого, хто увійшов». Перша людина, яка увійде в будинок у Новому році, визначає, яким буде рік у його мешканців. «Перший, хто увійшов» часто приносить символічні подарунки, наприклад, вугілля, щоб у будинку було тепло, або випічку у вигляді пісочного або вівсяного

печива, а також фруктовий пиріг «Блек Бан», щоб у господарів завжди була їжа.

В Америці традиційною стравою вважається фарширована індичка. Індичку нашіптовують всім, що знайшлося в холодильнику: хлібом, сиром, чорносливом, часником, квасолею, грибами, яблуками, капустою.

У Голландії здавна заведено на Новий рік їсти, окрім іншого, солоні боби — одну з головних національних страв. Це дуже важка їжа для шлунка і полегшити вплив бобів на шлунок неможливо навіть горілкою і червоним вином. Ще голландці на новорічний стіл ставлять підсмажені у фритюрі пончики.

У Камбоджі новорічний стіл розміщують біля вікна, подають найулюбленіші в сім'ї солодощі, які призначаються не лише гостям, але і, в першу чергу, Діду Жарі — «рідному братові» нашого Діда Мороза.

У жителів Тибету існує чудовий новорічний звичай. Господині печуть гори пиріжків з найрізноманітнішими начинками і пригощають ними усіх знайомих і незнайомих людей: чим більше роздаси, тим багатшою будеш.

В Японії на Новий рік готують страви з продуктів, які, за переказами, приносять щастя. Морська капуста дає радість, смажені каштани — успіх у справах, горох і боби — здоров'я, варена риба — спокій і бадьорість духу, ікра оселедця — щасливу родину і багато дітей. Новорічна трапеза в японських сім'ях проходить тихо і чинно, без гучних бесід і застільних пісень. Ніщо не повинно відволікати від думок про те, що очікує на кожного в наступаючому році. Пригощаються японські сім'ї, сидячи на колінах навколо низького столика.

У Китаї в цей період розпускаються персикові і абрикосові дерева, мандарини, мигдаль, кавуни — їх солодка червона м'якоть

символізує удачу в наступному році. Ще в китайських звичаях на Новий рік — готувати рибу (цілу), яка вважається символом міцних сімейних зв'язків. Також подають курку, теж цілу — з головою, хвостиком і лапами — це символізує єдність сім'ї.

В Ізраїлі прийнято бажати гарного, солодкого Нового року, тому на святковому столі не повинно бути кислих, солоних або гірких страв. Традиційні страви для цього свята — це печені яблука з медом, гранати, бараняча або риб'яча голова, капуста, буряк та інші коренеплоди.

У Бельгії їдять телячу ковбасу з трюфелями, м'ясо вепра, традиційний торт, запиваючи це вином.

На Філіппінських островах народ готує в новорічну ніч багато різноманітної їжі, і чим більше, тим краще, оскільки багатий новорічний стіл вважається запорукою такого ж багатого нового року.

Рубрику підготовлено з використанням інформації відкритих інтернет-джерел